

Res.

2475

Albertus magnus

Solinus

Albertus magnus de secretis
mulierum con commento

COMPRA
208182

Res

2495

Expositio super henrici de fa-
xonia de secretis mulierum In
cipit feliciter.

DLUCIDIOrem
notitiam: sequentiū
habendā uidelicet de
secretis mulierū ali-
qua s̄abula sunt præ-

notāda. Primo queritur quot sint
subiectū. Tertio: quis titulus &
cui parti phylosophiæ supponatur

De prio sciendū quod nō sunt
plures causæ assignādæ alicuius sci-
entiæ propriæ loquēdo quā duæ
scilicet causā efficiēs: & finalis.

Quod autē nulla sciētia habeat cau-
sā materialē uel formalē probatur
sic. nullum accidens habet causam
materiam: sed omnis scientia est
accidens: ergo & cætera discursus
est bonus incelarēt: & maior patet
secūdo metaphy. ubi dicitur quod
nullum accidens componitur ex
partibus alterius & alterius ratiōis
& minor probatur secūdo de ani-
ma ubi dicitur quod sciētia est ianī
ma sicut accidēs in subiecto. Ex
hoc sequitur correlarie quod sciē-
tiā est accidēs quia secūdo Aristo-
telē nulla substantia est in subiecto

Quod etiā non habeat causam
formalem probatur sic: illud quod
nou componitur ex partibus alte-
rius & alterius rationis non habet
causam formalem scientia est hu-
usmodi ergo & cætera. Verum

tamen ad saluandos antiquos pos-
sumus dicere iproprie si ue me ha-
phorice quot sciētia habeat causam
materiam: uocando illud mate-
riam quod scitur per scientiam: uel
illud circa quod uersatur scientia:
scilicet obiectum scientiæ: sicut ocu-
lo est materia uisio: quod satis mi-
sere sonat: & sic forte intellexerunt,
antiqui. Eodem modo possu-
mus dicere de causa formali intel-
ligendo per ipsam debitum modū
uel ordinem alicuius scientiæ: &
iste modus uel ordo scientiæ nō di-
stinguitur ab ipsa scientia ex quo pa-
tet improprietas: antiquorum.

Causa autē efficiens dicitur fuis-
se dominus **Albertus** qui compo-
suit præsentem tractatum. Quod
tamen propriæ loquendo non est
uerum probatur id quod non est
non est causa efficiens scientiæ nūc
existentis: sed dominus. **Albertus**
nō est quia iam dudum est corrup-
tus ergo & cætera. sed impropriæ
loquendo dicimus q̄ dominus.

Albertus est causa efficiens huius
scientiæ: propterea quia ordina-
uit nobis unum librum de quo
alii libri sunt scripti quosq̄ præ-
sentes libri uenerūt ad notitiam no-
stram. Ex illo infero correlarie
q̄ plures possunt esse causæ efficien-
tes unius scientiæ: ex quo possunt
informare aliquem ista scientia.

Et etiā liber potest esse causa ef-
ficiens quia aliquis: potest stude-
re intus unam conclusionem uel

duas ex libro. Causa uero finalis est duplex finis intra & finis extra finis intra est agnitio eorum quæ docentur in hoc libro: finis extra est ut cognito hoc libro: habeamus facile accessum ad alios libros naturales. De subiecto autem sciendum quod fatuum est querere quid sit subiectum alicuius scientiæ sine distinctione: propter quod sciendum quod subiectum capitur tripliciter. Vno modo pro subiecto existit: & sic dicitur quod anima est subiectum cuiuslibet scientiæ quia omnis scientia est in anima sicut dictum est. Alio modo capitur subiectum pro subiecto propositionis: & sic dicitur quod multa sunt subiecta istius scientiæ: nam multæ sunt propositiones in hac scientia. Tertio modo dicitur subiectum attributionis hoc est unus terminus communis qui potest predicari de pluribus uel de omnibus quæ docentur in illa scientia: & sic dico quod subiectum istius scientiæ dicitur esse semella cum suis secretis: uel alio modo secretum generantium & generabilium. Cui patri philosophie supponatur: dicendum quod naturali
quis libri titulus.

Tractatus Henrici de Saxonia ~~discipuli~~ discipuli de secretis mulierum quem ab Alberto excerpfit foeliciter icipit.

Capitulum primum.

ILECTO sibi in christo socio ioanni. Henricus de Saxonia uere sapientiæ: & uite presentis in christo Iesu incrementa continua cum uestra fauorabilis atque gratuita societas me rogaret. ut quædam uobis de his quæ sunt apud mulierum naturam & conditiones occulta & secreta manifestare uisa petitione nulla pigritia a compilatione breuis ac compendiose tractatuli de impetrata materia me retraxit. Sed pusilla & iuuenalis mens mea secundum possibilitatem & temporis oportunitatem licet ad aliena retrahitur tamen cupiens appetiui satisfacere hæc presentem epistolam in qua plura inuenientur de impetratis locis stilo philosophico & i

parte medicinali pro ut meli
us uideatur competere nunc
ascribo. Rogans uestre meli
flue cōsciētīę cōstātiā ut i hoc
ope ac negotio cōstans sitis &
celās ne alicui puerorū tā eta
te q̄ moribō dēudatio ad p̄fen
tiam ueniat: uobis plura de
his & de aliis p̄mittēs tēpore
succedēte p̄t me chodus isū
dauerit domino concedente.

Diuiditur iste liber prima diui
sione i quattuor tractatus. In prio
determinat de formatiōe embrio
nis & de isuētīs planetarū. In se
cūdo p̄tractat partu ipsius fetus &
cū hęc quādā accidētia siue pprie
tates speciales circa foetū exitū pue
nientes. In tertio ostendit signa cō
ceptionis & impedimēta eiusdē &
cū hoc signa uirginitatis castitatis
& corruptiōis. In quarto & ultio
tractatu declarat naturā spermatis
quid sit sperma. Secūda ibi nunc
autē. Tertia ibi finito uero sermo
ne. Quarta ibi anteq̄ uero finem.

Primus titulus iterū diuiditur
i quinq; capitula. In prio ponit p̄
tē phemiale. In secūdo ponit quā
dā p̄ambula ad intētū ualentia. In
tertio p̄tractat generationē embri
onis i matrice i quarto formatio
nē eius ostēdit in utero materno.
In quinto declarat quādā omīssa

ut magis lucide possit ostēdere q̄
i matrice mulierē plures foetus po
sūt generari. Secūda ibi sicut scribi
tur. Tertia ibi postq̄ autē. Quarta
ibi istis uisis. Quinta ibi ē autē &c.

Primū etiā capitulū diuiditur i
quinq; partes. In prima dirigit salu
tationē. Secūdo narrationē petiti
onis eius. Tertio ostēdit quā petiti
ōne uoluit adimplere. Quarto ostē
dit q̄ ipsā potuisset merito negare.

Quinto dirigit petitionē. Partes
patebunt & legatur simul propter
breuitatē. unde sententia sua ē ista
q̄ ipse i nēdit ex quo ipse fuerat ro
gatus ut cōpōeret unū tractatū de
secretis mulierū ipse Albertus re
scribit socio suo unā missulā quā
missula hic i p̄cipio ponitur an
teq̄ uerus textus inchoetur. Et bre
uiter ista est sententia q̄ ipse man
dat socio suo amicabile salutatio
nem & continua incremēta huius
p̄sentis uite docet esse & ibi. Cū ue
stra &c. uoluit sic dicef Ex quo ue
stra uenerabilis societas supplica
uit q̄ uobis aliqua scriberem de se
cretis mulierū: tūc uisa petitiōe ue
stra nulla tarditas me detinuit. nā
cōposui de hoc unū breuē tractatū
Sed pusilla &c. Hic appōit quare
si placuisset potuisset denegar̄ peti
tionē ipsius nā illo tpe fuerat ipedi
tus arduis negotiis nō tñ pp hoc
renuere uoluit supplicationi eius.
ut ad suā instātiā istū librū ederet.
Et ē serētia q̄ ipse rogat ipsū instan
ter ut nō debeat reualere alicui pue

ro tā etate q̄ etiā moribus hūc libꝛ.

Circa primā partē notandū qđ dicit apud mulierꝝ naturam qđ ipsa semella deficit i calore p̄pterea pati tur hoc secretū. s. fluxū menstruoꝝ. Cuius cā ē qđ ratiōe frigiditatis nō pōt eē sufficiens digestio uel deco- ctio materie & ideo relinquitur ibi aliquid sup fluxū qđ qđē idigestū ē. Et natura sagax ordinauit debito tpe ei trāsitu ut a corpe fœminæ ex pellereē ne p̄ hoc pateretur graua mē & infirmitates. Scđo notādū qđ dicit i lra iuuenilis mea mēs & pusilla de hoc deuitat arogatiā oñ- dēdo suā hūilitatē ut patet intuenti.

Præterea notādum qđ dicit pue ro &c. qđ duplex est puer. s. atate & moribus. s. qui inepte uiuit. Vnde dominus. Albertus rogat socium suū qđ nulli horū debet nouitia ista tradi i hoc libro data nō prio pue ro. s. atate. quia nō itelliget. & si ali- quid intelligenet forsan male pct- peret. Non etiā secūdo puero. s. mo ribus. qđ hęc doctrina nō ualet ea utēti septe & male uiuēti i moribus.

capitulum secundum.

Icut scribit̄ secundo
de generatiōe & cor-
ruptione: generatio
aīaliū ē sempiterna: & ideo in
circuitu. Causam at̄ sempter-
nitatis i generatiōe aīaliū sup
præmā dat phylosophus secu-

do de aīa dicens qđ naturalissi-
mū operū ē unū qđq; sibi simi-
le generare q̄ cum diuio & im-
mortali deo participiat qđ oīa
appetunt qđ idē qđē p̄maneat
nō idē i numero sed idē in spe-
cie p̄ qđ dicit cōmētator pri-
mo de aīa qđ sollicitudo diuio-
na cū nō potuit ipsum facere
p̄māre idē scđm numerū mi-
serta ē ei dādo uirtutem qđ po-
tuit p̄māre i specie. & subdit
i hoc. n. nō ē dubiū qđ melius
ē h̄re hęc uirtutē qđ nō habere.

Hoc ē capitulū scđm huius tra-
ctatus & cōtinuā sicut prius. Postq̄
expediuit se auctor de quibusdā po-
sitis in phemio istius libri. Hic po-
nit quædam præambula ad suū p-
positum ualētia. & sunt duo. scđm
ibi ideoq; &c. Vnde primo inten-
dit ponere conclusionem primam
huius libri & est ista. Generatio aīa
lium est sempiterna probatur ex lit-
tera sic illud ē sempiternum quod
participiat esse diuino & immorta-
li seu quod esse perpetuo cōserua-
tur prout sibi conuenit generatio
animalium ē huiusmodi ergo &c.
maior patet ex eo qđ omne diuinū
est perpetuum ut patet secundo me-
tha. quia est inuariabile & immuta-
bile secundum philosophum & cō-

mentatorē ibidē minor patet ex di-
ctis Arist. i secūdo de aia quem au-
tor allegat in littera ut patet in tex-
tu. Circa litterā primo notandū q̄
dicit naturalissimū op̄e est. Posset
aliquis dicei cōtra. masculus gene-
rat semellā & mulier masculū ergo
ista littera est falsa cōsequētia patet
& assumptum est experientia. Res-
pondetur masculum & fœminam
esse idem est dupliciter uel eiusdem
naturā specificā & esse uitæ & sic ē
uerū. Alio modo secundum dispo-
sitiones corporales quātum ad mē-
bra principalia corporis. & sic nō
est ueq̄ q̄d patet intuenti. Sed con-
tra hoc arguitur secūdū Auicē. q̄d
membra principalia sunt cor & ce-
rebz & illa habent idem: igitur so-
lutio nulla. Respondetur q̄ mēbra
p̄cipalia duplicia sunt: quædam
sunt principalia uitæ q̄ faciunt ad
esse uitæ. Alia sunt q̄tum ad actum
generandi quæ faciunt ad esse speci-
ficum conseruādū ut mēbra genita-
lia. Ad propositum dico q̄ mulier
& uir habent bene membra similia
quātū ad esse uitæ sed non quātum
ad actū generandi. Vnde secūdum
medicos licet fœmina non habeat
membra disposita ab extra puta ge-
nitalia. habet tamē ad intra testicu-
los affixos matriçi uersus dorsum
& spermatis aut tanq̄ uiri & discer-
rit semen ab ipsis propter delecta-
tiōem sicut saliuā ab ore famelici.
Item est notandū q̄ ad generationē
plura requiruntur. Primo mas &

fœmina. & ideo natura ordinauit
ita q̄ mas sit naturā sicca & calida:
& fœmina frigida & hūida p̄por-
tionaliter itelligendo. Secūdo req̄-
ritur ad generationē q̄ habeāt mē-
bra genitalia sicut mēbrum uiri &
mēbrum mulieris. Tertio requiriē
q̄ sint debite disposita. s. q̄ uirga ui-
rilis nō sit nimis breuis nec nimis
longa: & q̄ aliquod membrum ap-
positum sit bene dispositum. Iux-
ta quod notandum q̄ tria sunt in
coitu. appetus ex cogitatione fan-
tastica & ex spiritu & humore appe-
titus ab epate & a corde consequēs
& a cerebro quia quando talis mo-
tus sit i coitu tunc omnia membra
corporis calefiunt per coitum & ea-
lorem eriguntur & humor qui est
in cerebro p̄ uenas attrahitur & ad
testiculos mittitur & p̄ uirilē uirgā
eiicit. nā ut dicit. Ipocras quæcūq̄
uene qua post aures dicūtur extēse
diminute p̄cedunt: generare non
possunt nam si aliquid dimiserint
uel eiecerint in coitu non est semen
sed aqueus humor. & ideo de illo
nullus cōceptus fieri potest. & hoc
etiam accidit illis qui ultra modū
actum luxurie solēt exercere q̄ nō
emittunt semen sed humorē aquo-
sum & aliquando sanie quod nul-
tum periculosum est.

Causa est q̄ ista animalia
& p̄cipue hoīes secūdū nu-
merū non dicātur permanere
scribitur i tertio de generatiōe

& corruptiōe quorū incorruptibilis ē substantia mota manifestū quoniā & numero eadem erūt motus enī seq̄t̄ illud qđ mouet̄ quorū aut̄ nō sed corruptibilis specie nō aut̄ numero reiterari substantia aut̄ hominis scđm principia indiuiduā accepta corruptibilis est cum scđm sensum subiacet.

¶ Hic adducit causam cuiusdam superius dicti qđ dictū erat qđ indiuidua nō possunt pmanere secundū esse eorum indiuiduale: & materiale de hoc reddit causam & patet in littera & potest formari ratio per conclusionē prius positam ex littera. Cuiuscunq; substantia est corruptibilis illius generatio ē eterna sed substantia aīalis siue hoīs ē corruptibilis ergo & c. de ista rōe sic pcedit priō pōit̄ maiōrē deīde mīōrē ibi substantia enī hoīs. Sed diceret aliquis si littera esset uera sequeretur qđ deus nō esset oīpotēs qđ ē falsū. quod probatur: nā deus nō potest hoīem eternaliter cōseruare. ergo aliquid est quod deus nō pōt facere ergo nō ē oīpotēs. Respondeatur qui deus est oīpotēs rōne possibiliū & nō impossibiliū uel illorum quā implicat cōtradictionē. Itē diceret aliquis auctor: dicit in littera qđ generatio sit: sēpiterna cōtra oē

id quod inciperit esse nō est sēpiternū. sed generatio incipit esse ergo. & cā. maior patet uirtute istius termini incipit minor patet quia adā fuit prius hō. Respōdetur phisice loquēdo negādo minorē. de adā. dicit Auerrois & bñ cōcedit quod Adā fuit hō de quo adhuc habetur mēoria apud oēs. sed nō cōcedit ipsū primū hoīem. Itē nota qđ dicit in littera quod impossibile sit eūde hoīem generari sub idēitate generali. Cōtra secūdū ptolo. & Plā. idē hō nūero potest regenerari ergo hoc est falsū cōsequētia tenet. al fūptū patet per eos nūde dicūt quod post magnū annum uidelicet post 36000. annorum redeunt: & regenerantur: & dicunt qđ infinities sumus. regenerati. Et ipsi respōdet ibidem argumētum quod posset fieri cōtra ipsos quia aliquis diceret quare hęc nescimus dicunt qđ fantasia nostra & mēoria illarū est corrupta ideo nō possumus recordari. sed breuiter ista opinio nō sustinetur intellegendo istam sicut sonat. quia est contra fidem & cōtra dicta Aristoteles. Sed tamē possumus saluare dictū ipsorū per talē modū qđ iste ānus esset completus. puta quādo ē facta reuolutio octaue sperē quāq; per. 100. annos mouetur uno gradu tūc aīalia multū his similia operatiōibus: & dispositionibus redibunt: & hoc bene cōceditur quia non est contra fidem si mundus ita diu stabit.

Ideo generatio hominibus est perfectissima hoc probatur sic homo est perfectissima & nobilissima creaturarum quod patet per philosophum in multis locis & precipue primo de anima quia quanto plures operationes aliquis habet tanto nobilior est: sed homo per potentiam intellectiuam separatur ab uno quoque uiuentium ut ibidem patet: hoc idem est de intentione omnium philosophorum & precipue boetii secundo de consolatioe philosophiae ubi dicit quod homines deo mente cum similes hoc etiam patet per: philosophum tertio phyllicorum ubi cum ad humanam naturam in sorte & in alio particulariter existenti sit motus quod generatio dicitur & perfectissima inter omnium animalium generatione & cum perfectissimum sit illud quod maxime appetitur ab intellectu nostro uere iter ea quae sunt eiusdem generis. Generatio quae est motus de non esse

ad esse maxime appetit & precipue hominis quia hic inter omnes motus excellens est in nobilitate.

Hic adducit secundum praebulum ualens ad intentum suum & est sententia finaliter in hoc quod homo est nobilissima creaturarum quod ipse probat in littera multis autoritatibus ut patet intuenti. Et ex ista littera traditur conclusio secunda & est ista: generatio hominis est perfectissima: congruum est enim quod nobilissima creatura habeat nobilissimam perfectiorem alias probatur sic id quod habet plures generationes quam omnia animalia: illud est nobilissimum homo est huiusmodi ergo &c. maior manifesta est: & minor patet: quia ipse homo habet animam intellectiuam per quam differt ab omnibus animalibus. Item antecedens confirmat per multas autoritates philosophiae moralis: & naturalis ut patet in littera & alias confirmatur per Aristotem in primo de animalibus ut dicit quod nobilissimum & altissimum est ipse homo

Item in primo ethicorum homo iter omnes creaturas ordinatur ad summam felicitatem: postea autor confirmat conclusionem ibi & cum perfectum. Et arguit sic in littera illud est perfectissimum quod maxime appetitur ab intellectu nostro sed inter ea quae sunt eiusdem generis generatio hominis est huiusmodi: ergo &c. maior est manifesta: &

minor patet quia generatio est motus de nō esse ad esse : & eē maxime appetitū & præcipue ab hominibus.

Et intelligit de motu uariante aliquo mō sup qd mouetur & p hoc excludit motū prius q̄ eē cā oīum aliorū ut dī. viii. phicorū & priō cœli & mūdi.

Hic remouet dubiū q̄ sic incidit nā prius dixit q̄ gñatio hoīs ē motus & ē pfectissima: ex hoc aliquis posset credere q̄ generatio hoīs eēt excellentior & nobilior q̄ prius motus qd̄ ē falsum qa talis est cā oīum aliorū ut patet. viii. physico. & priō cœli Istud dubium remouet autor & dicit q̄ dictū suū itelligit de motu uariante ipm mobile ut patet i littera & p hoc excluditur motus primi mobilis: uñ motus uariāis dicit̄ mobile motū corrupēs q̄ fit cū abiectione cōtrarii. Postea autor dat modū pcedēdi: ibi i hoc ergo &c. & uult dicere q̄ primum suum capitulum ostendit de embryonis generatione & de illis que sunt occulta apud naturam mulierum. Nota q̄ embrio dī una massa carnis ex semine uiri : & menstruo mulieris coagulata ut postea melius patebit.

Capitulum tertium
OST quā autē sermo
noster pmissus de his
quæ intellectui audito

ris occulta sunt quæ circa scilicet materiam operis descendere & prius de generatione embryonis uideretur.

Capitulū tertium i quo. d. Al. psequitur itētū suū picipale. s. gñationē embryōis & priō facit hoc scdō fmouet dubiū ibi sed ex his que dicta sunt & c. priā pars diuidit̄ i tres partes. priō declarat gñationē embryōis. scdō oñdit modū p̄ quē generatur. tertio declarat quoddā dictū scdō ibi istis uisib. tertia ibi cōcipere at. priā ē i duo. priō cōtinuat se ad dicenda. scdō psequit̄ itētū ponēdo unum notabile. ibi iuxta qd̄ notandū: sententia patet in littera q̄ tota uis stat in hoc q̄ primo uoluit declarare generationē embryonis.

Iuxta quod notandum est & diligenter memoriæ commendandum qd̄ omnis homo qui naturaliter generatur ex semine patris & menstruo matris generatur secundum intentionem omnium philosophorum & medicorum. Et dico medicorum qa Aristoteles nō ponit semen patris in substantiā foetus reddere: led ad generationē & formationē foetus tantū pducere: & po

stea pōit ipm euaporabiliter
exalare. Medici autē dicūt to-
tū semen tā ex parte patris q̄
sperma dicitur q̄ ex parte ma-
tris quod menstruum dicitur
cadere in substantiam fœtus.

Hic Albertus quoddā notabile
ponit ualēs ad intentū suū & ponit
duas opiniōes cōtrarias de forma
tōe embriōis. P̄ia opinio ē medi-
corū: sc̄da philosophorū. Vñ medi-
ci dicūt q̄ tā semē patris q̄ etiā men-
struū matris credere i substantiā fœ-
tus. Aristō. aut uoluit & alii phylo-
sophi q̄ semē ipsius patris nō cedit
in substantiā fœtus sed disponit se-
mē ipsius matris ad formationem
embriōis & postea dicunt ipm eua-
porabiliter exalare & ista est senten-
tia auctoris. Ex illa littera trahit cō-
clusio quarta huius libri & est em-
brio generat̄ in utero matris ex
semine patris & mēstruo matris p̄-
batur sic. Ex eodem generatur em-
brio & homo: sed homo generatur
ex semine patris. ergo & cætera. de
ista ratione minorem tan um po-
nit in littera. Diceret aliquis possi-
bile est hominem naturaliter gene-
rari absq̄ semine ergo littera falsa
cōsequētia est clara. Assumptum
probat̄ per Auicennam in libro
de diluuiis ubi dicit q̄ post ma-
gnū diluuiū quando uniuersi
homines fuerunt submersi homi-
nes creuerunt ex cadaueribus mor-

tuorum mediante uirtute celesti &
hoc confirmans dicit q̄ generatio
gigantium fuit p̄ ost bellum troia-
num. ex multis cadaueribus mor-
tuorum inuicem cōglutinis. Di-
co q̄ Auicenna dicit falsū ut pa-
tet per commētatorem. ii. colliget
ubi ipse probat q̄ homines nō pos-
sunt regenerari ex putrefactione si-
cut cætera animalia. Ad confirma-
tionem dicitur q̄ ex talibus cada-
ueribus nō fuerunt gigantes gene-
rati: sed ex seminibus patētum per
constellationem cœlestem. Vnde
sciendum q̄ dicit commentator
ubi supra se quandam puellam ha-
buisse in uicina cui bene confide-
bat quæ sibi ueraciter iurauit qd̄
nūquam fuit imprægnata per ali-
quem uirum & tamen concepit
postulauitq̄ ab eo remedia: ipse au-
tem Auerrōis. inquirēs causas hic
inde perserutatus fuit & inuenit q̄
fuit balneata in balneo ganelli aq̄
sepide. & ibi subito per attractionē
feminis uirilis fuit imprægnata eo
q̄ sp̄ma alicuius uiri fuit emissum
in balneo. & tunc membrum mu-
lieris a tota proprietate extraxit si-
bi semen quantum potuit: & istud
possibile esse dicit commentator se-
cundum operationes naturæ: pos-
tea prædicta puella quæsiuit auxi-
lium a commētatore ut parere pos-
set ex quo nō fuit corrupta. Cui ip-
se respondet q̄ deberet uti actu ue-
nereo & cōseruari cū uiris. Sed hic
dubiū est utrum talis puella fuerit

*Yng de pu
lla fuit g
nida*

tunc uirgo uel non. Respondetur
breuiter q̄ corruptio est duplex.
Quadam est per s̄minis decisio-
nem. Alia quæ fit per lesionem pel-
licule uirginitatis scilicet quando
ymen frangitur tūc dico q̄ primo
modo fuit corrupta quia attraxit
semen & cum hoc emisit: sed secun-
do modo non quia pellicula non
fuit corrupta. Ex quo sciendum q̄
plura requiruntur ne ipsum semen
in agrum nō proiectum dilabatur
Primo q̄ ipse mas & s̄mina cum
habent actum uenereum non exer-
ceant ipsum stando: quia tūc semē
sursum proicitur & sursum proie-
ctum dilabitur: quia omne graue
tendit deorsum. Secūdo ne coeant
iacendo super latera: & ratio est q̄
semen ad unum latus funditur ma-
trici: & per consequens dilabitur &
generatio impedit. Tertio ex par-
te mulieris requiritur q̄ matrix non
sit corrupta quodq̄ orificiū ipsius
illesum sit: quia aliter semen nō ha-
beret per manentiam: & requiritur
etiam q̄ matrix non sit nimis im-
mūda uel lubrica: quia ista omnia
impediunt. Quarto requiritur de-
bita matricis apertio: quia si in emis-
sione spermatis ipsa matrix nō ape-
ritur tunc ad alium locū mittitur
ipsum semē & sic per aliquid tem-
pus magna massa carnea ex hoc ge-
neratur: sicut accidit pluribus mu-
lieribus iuuenilibus quæ pp̄ oscu-
la actum uenereum non possunt:
tūc propter nimiam attractionem

& libidinem tempore nocturno in
somnia in dorso iacentes polutio-
nem faciunt emittentes proprium
semen tūc hæc pollutio ad loca in-
teriora circa umbilicum se reponit
& in magnā massam carnis crescit
ita q̄ uentres earū incipiunt tume-
scere: & tunc opinantur q̄ sint im-
pragnate q̄ tamen falsum est: & ab
ista tumefactione nō possunt sana-
ri nisi p̄ regimen medicinale: & uo-
cat a medicis mala matricis. v12
Quinto impeditur cōceptus longitudi-
ne uirge quia dicit Galienus q̄ nō
debet esse lōgior nisi. xi. pollicis ad
plus ratio est quia si est lōgior tunc
semen in matrice dispergeret & per
consequens cōceptionem impedi-
ret: breuitas ipsius debet esse ad mt-
nus unius pollicis quia si eēt breui-
or tunc orificium matricis nō pos-
set tangere & p̄ consequens semen
emissum ad alium locum flueret
ex quo orificium matricis tangere
non posset & sic impediretur con-
ceptio & per hoc mulier diuersos
morbos incurreret.

Istis autē uisus accepta uia
una Aristotelis & alia medico-
rum nihil hic determino. Vi-
dendum est per quem modū
ista s̄mina recipiantur in mu-
liere una. & cum mulier in coi-
tu cum uiro fuerit tunc in eo-
dē tēpore emittit mēstruum

Duplex est
corruptio.

De cōcubitu
nō fatifero

in quo tempore uir sperma ita
q̄ illa semina i uulua mulieris
sibi occurrunt alternati & unū
incipit alteri commisceri: & sic
mulier concipit.

Hic ostendit per quem modum
generatur embrio in muliere ex sper
mate patris & menstruo matris: &
uult littera tantum dicere q̄ accepta
una parte medicorum uel Aristote
les tunc mulier quando est in coitu
cum uiro si eodem tempore emitit
menstruum in quo uir emitit sper
ma ita q̄ illa semina concurrunt si
mul ad locum debitum & q̄ unum
commisceatur alteri tunc mulier cō
cipit. Ex illa littera trahitur conclu
sio quinta huius libri & est illa. Em
brio generatur ex semine patris: &
menstruo matris debite: in matrice
conceptis: & unitis. Probatur quā
do cūq; aliqua duo cōcurrunt ad
alicuius tertii generationem: tunc
tertium generari non potest nisi ta
lia adinuicem commisceantur & in
debito loco recipiātur: sed embrio
generatur ex semine patris & men
struo matris ut dicit cōclusio quar
ta ergo & cetera. Ad intelligēdum
conclusionem sciendum q̄ menstru
um est duplex quoddam ē purum
quoddam impurum: menstruum
purum est proprium semen mulie
ris quod cedit in substantiam scetus
& de illo intelligitur littera. Sed mē
struū impurum est quaedā supflua s

mulieris & imūditia quæ causatur
ex indecoctiōe cibariorum ex quo
mulier est frigida natura non ha
bens sufficientem caliditatem qua
possit decoqui totus cibus & ex in
de quottidie reliquitur ibi aliquid
superfluum imundum de ipso ali
mento: & hoc exit omni mense de
patebit. Dubitatur hic utrū tē
pore coitus si maior delectatio in
uiro quā in muliere uel econuerso
hanc questionem mouet Aristote
les in primo de generatione ani
malium & dimissis agrumētis ex
utraq; parte respondetur unam de
lectationem esse maiorem alia in
actu uenerico potest dupliciter itel
ligi. Vno modo intēsiue & sic ma
ior delectatio est in uiro quia semē
eius est calidius. Alio modo ex
tēsiue & sic maior est i muliere quia
habet duplicem delectationem pri
mo quia recipit. secūdo quia emit
tit semen. Secundo dubitatur
utrum tempore coitus delectatio
sit in toto corpore uel tātum in ali
quibus membris puta in uirga ui
rili & i membro mulieris respōde
tur aliquam delectationem esse in
aliquo dupliciter intelligitur uno
modo principaliter. Alio modo
executiue modo ad propositū dico
quod ipsa delectatio i coitu prici
paliter est in mēbris pertinentibus
ad actum coeundi: sed executiue
est in omnibus membris nam om
nes uene ibi concurrunt.

In q̄ p̄
delectatio
rio

An potu
re p̄
delectatio

Concipere autē uere quan-
do ista semina in matrice hoc
est in tali loco deputato a natu-
ra ad foetum recipiuntur & post
quam illa semina recepta sunt
matrix mulierum clauditur ex
omni parte firmiter ita q̄ nihil
de recepto isto potest amitti &
cum matrix fuerit clausa fit un-
diq; receptio seminis & men-
struorum in mulieribus iuxta
quod notandum q̄ menstru-
um nihil aliud est quam super-
fluitas alimenti quod in sub-
stantia rei cedit: & uocatur ui-
ris sperma & menstruum mu-
lierum quia fluit quotlibet mē-
se ad minus semel cum mulier
fuerit tante ætatis hoc est quat-
tuordecim annorum ut frequē-
tius accidit tunc incipit fluxus
menstruorum quotlibet men-
se propter naturæ purgationē

Quibusdam uero mulieri-
bus ille fluxus accidit in noui-
lunio quibusdam uero ante;
quibusdam uero post ita q̄ nō
eodem tempore omnes mulie-

res istum dolorem patiuntur;
& dico dolorem quia in tali flu-
xu omnes in differenter graui-
ter patiuntur; quædam uero
plus; quædam uero minus quæ-
dam uero diutius fluunt; quæ-
dam uero citius transferunt &
hoc secundum exigentiam cō-
mixture naturæ mulierum.

Hic declarat quoddam dictum
& primo hoc facit: secundo incidē-
taliter ostendit quid sit menstruum
mulierum: secunda ibi iuxta quod
& cætera. primo dicit quid sit con-
cipere. secundo ponit accides con-
sequens mulieres: post cōceptionē
ibi postq̄ uero: & uult dicere in om-
nibus istis partibus: primo q̄ con-
cipere uocatur quando semina in
semina concurrunt: & postq̄ ista sæ-
mina sunt recepta in matrice tunc
matrix undiq; clauditur ita q̄ nihil
de tali semine potest exire: & sic fit
retentio menstruorum & tunc de-
clarat quid sit menstruum dicit q̄
menstruum nihil aliud est nisi su-
perfluum alimenti quod in substan-
tiam rei non cedit sicut: & sperma
in uiro & propter hoc uocatur mē-
struū quia accidit mulieribus quo-
libet mense cum sint debite ætatis.
s. tredecim annorum tunc subdit q̄
accidit quibusdam mulieribus ille
fluxus in nouilunio: aliquibus an-
ter aliquibus post: & omnes mulie-

Menstruum

sperma

*14 anni
menstruum
in fluit*

res habent dolorē in tali fluxu non tamē æqualiter: nam quedam magis & quædam minus. Circa istam partem primo notandum q̄ matrix nihil aliud est nisi quoddam instrumentum masculinosum habens quædam pelliculam in qua distinguuntur plura habitacula conuenientia ad generatiōem fœtus: & est inter membrum mulieris & intestina supra uesicam in parte superiori. Secūdo nota q̄ illa matrix habet plures cameras habet enim duas in orificio concauo quæ sunt orificia uenatum de quibus uenis sanguis menstruosus exit per membrum mulieris. post istas duas cameras sunt testiculi mulieris: unde secundum Aueroim in secundo colliget orificium matricis in uirgine est ualde crispū & ex ista crispitudine oriuntur quædam uene habentes pelliculam unam contextam duabus texturis quarum una tangit longitudinem & est minor: & reliqua latitudinem: unde quando tales pellicule per uirgam uirilem franguntur tunc amittit uirginitatem: & tunc in coitu quando primitus corrumpitur uirgo sperma in magna copia fluit de membro eius & hoc est uerissimum signum q̄ adhuc fuerit uirgo. Item nota q̄ ipse dicit menstruum in muliere & cætera hoc est intelligendum secundum prius dicta de menstruo puro & nō puro. Item nota q̄ si tempore coitus sperma cadit ad dexterā partem multe

si uis generare murt
ris inde generatur mas: si uero ad sinistram scœmina. Item nota q̄ dicit in littera q̄ matrix & cætera. & ē ratioe simile si aliquis haberet unam amicam & daret ei munus aliquod quod diligere tūc ipsa si timeret perdere clauderet fortiter manum sic etiam matrix diligit renere semen & propter hoc fortiter clauditur. Item nota q̄ dicit in littera q̄ muliere, incipiunt habere istam infirmitatem, scilicet, menstruorum cum sint tredecim annorum: & durat usq̄ ad annum quinquagesimum sextum. Adde tribus dena mulieris menstrua cernas. Ad quinquagena durat purgatio tanta. Item nota q̄ dicit in littera q̄ menstruum mulieris sit superfluum alimenti & cætera. Vnde intelligendum q̄ multiplex est digestio: prima est in ore: & illa est quædam masticatio: secunda est in stomacho: & superfluum eius est sterco: tertia in epate quarta est in membris ut medici dicunt modo sperma uel semen est superfluum quartæ digestionis. Sed tūc diceret aliquis cum ipsi uiri: habeant tertiam digestionem quare tunc nō habent menstrua. Respondetur q̄ tertia digestio est in epate: & ibi uiget maxima caliditas in homine idcirco ibi non relinquatur aliqua immunditia: sed in mulieribus ibi est debilis caliditas: ideo relinquatur aliquid superfluum. Item nota q̄ secundum aliquos menstruum dicitur esse in trina differentia. Pr mo

*quando p
fluit m
muo*
*Digestio p
multiplex*

zudromud de

modo menstruum naturale sicut menstruum mulierum. Secundo modo super naturale sicut in iudeis. Tertio modo contra naturam sicut in quibusdam christianis melacolicis per annum & non per uirgam. Quere re posset quispiam quare in mulieribus impregnatis non fluunt menstrua dicendum quod conuertuntur in aliquid quia ut habetur in littera duae uene trãseunt de matrice ad mamillas & inde menstruum etiam trãsfertur ad mamillas & ibi decoquitur & recipit formam lactis. & tunc iterum transfertur per prædictas uenas & nutritur ex inde foetus in utero materno. Etiam mulieres lactantes ut sunt nutrices non habent tantum de menstruo quantum aliae mulieres quia transmutatur ad materiam lactis. Et ideo secundum auerroem aliquae mulieres ut nutrices præcipue non possunt impregnari licet egrigia subagitentur. Vnde sciendum est quod non est impossibile quod menstruum fluat per tres menses post conceptionem quia foetus nouus non potest totum recipere. & in hac decipiuntur multae foeminae quae credunt quando habent menstrua quod tunc non sunt impregnate. cuius oppositum saepe uerum est. Item nota quod proprius locus menstruorum est in matrice & transfertur per quasdam uenas existentes ad membrum mulieris per dorsum. & huius signum est quia mulieres tali tempore magnum habent dolorem in dorso. Item nota quod

quaedam latio habet quattuor quadras: & secundum hoc mulieres in illis temporibus diuersimode patiuntur quia prima quadra est quando nouulum incipit & durat per octo dies quasi & est sanguinea quia calida & humida: & tunc mulieres complexionis sanguineae patiuntur: secunda quadra est colerica quia calida & sicca: & tunc mulieres colerice patiuntur. Tertia quadra est melancolica quia frigida & sicca & tunc mulieres melancolice patiuntur. Quarta quadra est flegmatica quia frigida & humida & tunc mulieres flegmaticae patiuntur. Isto tamen non obstante circa plures mulieres menstruum frequenter accidit in fine mensis nam quasi omnes sunt naturae frigidae & flegmaticae. Sed diceret aliquis quare bruta animalia non habent menstruum. Respondetur quod transmutatur in pilos uolunt tamen aliqui dicere quod quaedam bruta animalia habent menstruum in parua quantitate.

Sed ex hiis etiam quae dicta sunt plura dubia oriuntur. Primum autem est utrum ille fluxus sit per colorem sanguinis uel per aliquem alium. iuxta quod notandum quod in omnibus præterquam in corruptos color menstruorum sanguineus est ut in pluribus dico corruptos ab humoribus

ab hūoribus malis & uiscosis
In hiis sepe etiā sūt mēstrua li-
uidi coloris & non loquor de
corruptione castitatis quia in
differenter siue corrupte siue
uirgines fuerint siue non si fue-
rint debite etatis patiuntur flu-
xū & signa ad hanc ptē quādo
mēstrua fluūt sūt plura de qui-
bus subsequenter dī Scdo no-
ta possit alicui dubiū esse utrū
ista mēstrua fluerent per annū
& hoc humore successus autē
per uulua: fluunt in specie
cruoris sanguinis tenuis.

Hic Al. mouet quādam dubia &
sunt quattuor p ordinē. primū ē il-
lud utrū mēstruū habet colōrē sa-
guineū aut alium colōrē & ipse sol-
uit cuius solutionis uirtus stat ihoc
q̄ oēs mulieres nō corrupte habent
mēstruū i colōre sanguineo sed que
corrupte sunt habēt mēstruū liuidi
coloris uel lutei uel uinei. & expo-
nit quid p corruptas itelligat dicēs
q̄ nō itelligit de corruptione uirgini-
tatis seu castitatis sed itelligit illas
muliers q̄ habēt humōrē uiscosum
putridū & corruptū. Scdm dubiū ē
istud utrū ista mēstrua fluāt p annū
mulieris more successus uel p uul-
uā more p̄ictiōis urine Et soluit. d.
q̄ p uulua mulieris sicut crudus san-

guis & tenuis. Et prio nota q̄ istud du-
biū rōnabiliter ē motū qa color est
quoddā accidens qd ē q̄litas scdm
qd ex pmixtione primarū q̄litatū ge-
nerat sicut dicit primo de aia i phe-
nio q̄ accidentia magnā ptē conse-
runt ad cognoscendum q̄ quid est
esse rei & maxime illud accidens q̄
habet hic discerni per sensum uisus
per phylosophum in primo metha.
ubi dicitur q̄ sensus uisus multas re-
rum differentias ostendit. Ex illo se-
quitur q̄ dubium rōnabiliter est
motum quia si uolueris habere pfe-
ctā noticiā de ipso mēstruo neces-
sarium est ut cognoscas colorem ip-
sius. Itē illud quod dicit in littera
de corruptis mulieribus. Nota q̄
mulierū corruptarū quādam sunt
corrupte carnaliter per uirgam ui-
rilem. Alie uero dicuntur corrupte
p̄pterea q̄ habēt humorem corrup-
tum & uiscosum eis adherentem de
primis nō itelligitur littera sed de
secundis: Vnde sciendum q̄ puelle
in corrupte maiōrē habēt colorem
in tali fluxu q̄ alie mulieres corrup-
te quia ipse uirgines non habent ita
transitum sicut mulieres corrupte.

Item sciendum q̄ mamille mulie-
rum & testiculi uirorū alii qualiter
concordat in natura. quia sicut per
mamillas fluit lac. sic per testiculos
sperma emittitur. Item sciendum
q̄ scdm dubiū fuit rōnabiliter mo-
tum qa hoies qui patiuntur dissin-
teriā patiuntur fluxum uentris san-
guineum qui assimilat fluxui men-

fructu. Et istum fluxum habent indifferenter uiri & mulieres. Item nota quod in uiris melancolicis generatur multum de ipsa melancolia que dicitur rigitur ad splen & de splene ad splenas dorsa a quibus descendit ad alias uenas existentes circa ultimam intestinum quae uene uocantur emoroides quia quando tales uene replentur tunc ipsi melancolici purgantur per talem fluxum & ille fluxus multum prodest eis si est temperatus. Et ille idem fluxus reperitur in iudeis ad naturam magis quam in aliis quia plurimum melancolicam declinat. licet tamen coiter dicatur quod habet per miraculum dei de quo non est dubitandum quin sit uerum.

Tertio dubitatur quare de mulieribus menstrua fluunt quae sunt superfluum alimentum & non uiris quibus etiam est superfluum alimentum. dicendum est quod mulier est frigida & humida a natura uir uero calidus & siccus. modo dico quod natura humidus est fluere ut dicitur quarto metha. & maxime humidum aequum quod mulieribus inest. In uiris uero humidum sit aereum & idem calor naturalis semper agat in humidum, conuertit & transmutat in

specie alimentum & cum calor & natura nihil faciant frustra ut.

Aristo. primo coeli & mundi. sed semper quod est melius. & cum calor in mulieribus debilis est respectu eius quae est in uiris tamen totum alimentum non possit conuertere in mulieribus facit quod melius est: & prouidit naturae de necessariis: & reliquum mittit in locum in quo seruantur mulierum menstrua de isto quidem infra dictum est maioris inquisitionis quam patris ex postulat negotium.

Hic mouet tertiam dubitationem & est illa quare in mulieribus fluunt menstrua quae sunt superflua alimentum omni mense & in uiris non fluunt sperma ex seipso quod est etiam superfluum alimentum &c. Et soluit in littera & in hoc stat solutio quod mulier est frigida & humida a natura uir uero calidus & siccus a natura: modo sicut testatur Aristoteli. secundo metha. quod de natura humidus est fluere ex quo cum aliquando in uiris est humidum aereum hoc non fluunt nam calor naturalis semper agit in eum in mulieribus autem est humidum aequum. & ideo cito fluunt idcirco natura cum nihil frustra faciat ordinauit in mulieribus quod melius est. scilicet ut purgentur a tali superfluo.

Emoroides

Iudeo fluxus

quae sunt menstrua uirg

pluitate. Præterea nota hoc tertium
dubium ratioabiliter motum est quia si
cut mēstruum ē supflūū in muliere
sic etiā sperma in uiro. Sed circa so-
lutionē sciēdum q̄ sp̄ma in uiris n̄
fluit singulis mēsi- bus de corpibus
eoz sicut mēstruū mulieris. & ratio
in littera assignat quia. Humiditas
mulieris ē aquea. Ex isto sequitur
q̄ mēstruum mulieris est multum
uenenosum & corporis insectiuum un-
de dicit. Alb. si mēstruum tangeret
ramum arboris uiridis cito arefcit
ideo natura nititur maxime expel-
lere talem materiam. Etiam ex hoc
patet solutio q̄ sperma in uiris non
est in tanta copia sicut mēstruum
in muliere licet etiā natura se pur-
get aliquando dormiendo. Vnde
sciēdum q̄ nocturna pollutio ac-
cidit pluribus de causis. Quandoq̄
ex nimia ebrietate & assumptione
cibi uel potus quando est digestus.
nam tunc post digestionem sepe fit
pollutio. Secundo modo fit ex ni-
mia cogitatione turpi uel locutio i-
ne tunc de nocte fit pollutio. Ter-
tio fit aliquando ex illusionē demo-
niaca & deceptione eius. Quarto
fit ex plenitudine. humorum sicut
quando aliquis repletus est multis
humoribus & sanguine. & tunc fit
pollutio quæ est purgatio natura-
lis. Quinto causat ex nimio ieiuno
quando aliquis nimium ieiunat tunc
naturalis calor excitat & agit in hu-
midum. & tunc talis pollutio noci-
ua est. Sexto causatur ex nimio la-

bore. quia homo per nimium labo-
rem exiccatur. & tunc etiā fit pol-
lutio naturalis scilicet quod homo
emittat semen dormiendo & prop-
ter hoc dicunt theologī q̄ duobus
primis modis est peccatum sed re-
liquis non.

Quarto dubitatur un̄ ue-
nit mēstruum i muliere. quā-
do est in coitu cum uiro quia
dictum est supra q̄ quando cō-
cipit mulier retenta sunt men-
strua ergo si retenta sunt tunc
dubium est unde fluent in coi-
tu. Ad quod dicendum q̄ quā
mulier concipit retēta sunt ad
hanc intentionem ut de men-
struo retento fœtus in utero
mulierum existenti possit nu-
triri aut cum mulier in coitu ē
cum uiro propter maximam
delectationem quam habet
propter hoc quod uene: & ner-
ui in uulua' existentes: & per
uirgam uirilem confricantur
& sic propter uirgam uirilem
mēstruum emittit: & hoc est
naturale respectu coitus. Est
tamen quasi uiolentum rel-
pectu fluxus naturalis
b ii

*eye gram
de marie
appetat co
tu*

mēstruorū. Itē omni die de nu-
trimento sumpto mulierū fit
materia quæ apta est ad expel-
lēdū īcoitu pp hāc emittitur in
embrione quo genus diuersifi-
catur. & ex his soluitur q̄dā du-
bitatio q̄re mulieris īpregnate
maxie appetunt coitū q̄a appe-
titus coitus ē ppter habūdātiā
materie superflue: & iō cū tūc
mēstrua retēta sunt oī tēpor ar-
det & cōplet ergo mulier ma-
xime appetit coitum quia ex:
istis in habundantiam uulua
mulierum calefcit & ergo.

Hic ostendit quartum dubitā
& est tale unde ueniat mēstruum
in muliere q̄n est in coitu. ex quo dī-
ctum est q̄ quando mulier cōcepit
tunc matrix undiq̄ clauditur & ul-
terius non emittit mēstruum. sed
quando alia uice post cōceptiōem
erit in coitu tūc iterum emittit men-
struū ex quo queritur unde ueniat
quia mirabile uidetur & auctor sol-
uit in littera dicit q̄ post conceptio-
nem retēta sunt mēstrua ppter hoc
finaliter ut fœtus existens in utero
materno exinde possit nutriri. Sed
quando tunc mulier est in coitu cū
uiro propter maximam & nimiam
libidinem uel delectatiōem quam
habet propter hoc nerui & uene cō-

fricantur & emittit mēstruum &
hoc est naturale ratione coitus. sed
est uiolentum ratione fluxus natu-
ralis mēstruorum. ex isto soluitur
quædam alia dubitatio quare mu-
lieres impragnate maxime appetūt
coitum quia sicut appetitus coitus
est propter habūdantiam materię
superflue ab alimento. & ideo cum
mēstrua sunt retenta & quotidie
aliquid eorum generetur tunc mu-
lier maxime appetit coitum ppter
habundantiam materię Et etiam dī-
cit q̄ membrum mulieris calefcit.

Nota q̄ illa dubitatio solum-
modo debet intelligi de mulieribus
impragnatis. Item nota q̄ emissio
mēstruorum non est totaliter uio-
lenta: & absoluta quia mēstrua
sunt grauia: & omne graue tendit
deorsum. Item nota q̄ littera intel-
ligitur de mēstruo impuro de quo
superius patuit quia istud est inep-
tum & in dispositum ad generatio-
nem fœtus nam si ex tali mēstruo
fœtus generaretur fieret leprosus &
fragilis. & ideo prohibitum est talī
tempore uiros commiserim mu-
lieribus & hoc etiam multum no-
cet membro uirili. Item sciendum
est quia dictum est: de spermate q̄
sperma ab aliquibus sic diffinitur.
Sperma est semen uirile ex pura sub-
stantia omnium membrorum cō-
positum. Item si aliquis dubitaret ī
quo tempore coire quis primo pos-
sit & dicunt aliqui q̄ ī anno. xiiii. tē-
pore coitus incipit. Sed circa hoc

*500
72
us
p co*

dubitatur & arguitur sic. In pueri-
tia magis uiget coitus q̄ post tale tē-
pus. igitur falsum est quod dicitur.
cōsequētia patet. & assumptū p̄bat̄
q̄a pueritia est calida & hūida igitur
uidetur q̄ habeat multum de semie.

Responderetur negando assumptū.
& ad probationem dico q̄ aliquid
aliud impedit. nā i pueritia meatus
sunt stricti de quibus sperma debeat
exire. & in aliis uero aetatibus apti:
sed i senectute propter frigiditatem
coitus uix contingit. Item nota q̄
post cōmestione hoc opus est mole-
stū quia calor naturalis minuit̄ &
tunc nō pōt bene digerē cibum igi-
tur ipedit digestiōem. sed post som-
num tunc temporis melius est coi-
re quia tunc sanguis est digestus.

Item sciendum q̄ quaedam sunt
herbe & cibaria quae iuuant ad coi-
tum & quaedam impediunt. Vnde
ista iuuant piper pillegium carnes
recetes uitella ouorum testiculi uul-
pis: & crocus orientalis. ista uero
minuūt scilicet nutrimenta frigida
anetum ruta lactuca melones uue
amare & similia. Semen lini coctū
cum lacte cameli comestus iuuat
ad uenerem. Item si lenticule coquā-
tur cum semine lactuce & elixentur
& de illo bibatur extinguit libidnē
ut dicit macer. Item Aristo. dicit in
libro de genera. animalium q̄ om-
nia animalia sperunt coitum post
impregnationem nisi mulier. Cau-
sa huius ē quia mulier habet recor-
dationem de prateritis: & propter

magnam delectationem iterū appe-
tit. Alia autem animalia non recor-
dantur & ideo non appetunt. Alia
causa est dicta in littera. Sed secun-
dum aliquos equa post ipregnatio-
nem appetit coitum & reddit cau-
sam quia est animal multum come-
dens & bene dirigen. & ideo in
ea est multum de seminae propter
quod appetit coitum. unde etiam
eq̄ uehemētius appetit coitū q̄ alia
aialia bruta pp multitudinē seminis

Capitulū quartum.

Stis autem uisis redeū-
dum est ad formationē
nem foetus in matrice
mulieris. Foeto uero sic forma-
tur. Primo q̄ materia recepta
in muliere habet colorem la-
ctis sex primis diebus. ad hunc
autem colorem scilicet lactis o-
peratur calor naturalis in sper-
mate uiri dimissus. & calor ma-
trici ita q̄ ista materia. scilicet
lac dealbatur. deinde materia
transmutantur in naturam &
colorem sanguinis spissi & alii
qualiter undiq; decocti & hoc
per nouem dies. postea uero
ab illo tempore consolidatur
in membris ipsius. scilicet foet-

ritus
tribus
ualis

imm
m
m

Termy
form
no

om animalia non sperunt
coitū post imp: mulier no

tus per. xii. dies. Iuxta quod notandum quod dicit philosophusq; sic unum quodq; cōfurgit ex quattuor elementis & iō q; in tali materia ē de natura terre cedit i substantiā ossium qd̄ non ē de natura aqua cedit in subiectum simile & sic de aliis. Postea solet natura formar faciē & dispositionem corporis scdm̄ trinam dimētionem scilicet latitudinē longitudinē & p̄funditatem & illud fit p. xviii. dies. Ab illo uero tempore natura cōfortari usq; ad egressum & illud quod iā longo tpe dēm ē aliq̄liter cōsuevit dici per quattuor uersiculos quæ sunt tales

Susceptum semen ex primis credo diebus. Et quasi lac reliquisq; nouem sit sanguis & unda. Consolidat duodenā dies bis nona. Deinceps confurgit tempus reliquum perducit ad ortum.

○ Hic ostendit qualiter fœtus formetur in utero m̄no & primo facit hoc secundū formatiōem a uirtute seminali Secūdo a uirtute celesti ibi

sunt aut̄ ea post facit hoc p̄falte secūdo metricē. scda ibi semē & c. Vnde breuiter eius snia ē ista uolens dicere qualiter fœtus formetur in utero q; i primis. vi. diebus habet materiā lactis deide p̄ dies. viiii. transmutatur i colorē sanguineū. ex hic per dies. xii. fit cōsolidatio i mēbris. & hoc pbat per philosophū q̄a unūq; q; ut uetiū cōfurgit ex quattuor elementis primis post ea dicit q; facies formatur & dispositio corporis scdm̄ trinā dimētionē. s. lōgitudinis & latitudinis & p̄fūditatis. & hoc p̄ dies. xviii. & ab hoc tpe incipit nā confortari usq; ad egressum & sic fœtus mulieris cōficitur in. xlv. diebus. un̄ & hoc i uersib; subditur. Semē susceptū sex primis credo diebus. Est q̄re lac. reliqs nomē sit sanguis ac inde. Cōsolidat duodenā dies. bis nōa deiceps. Effigiat tps quæ sequens producit ad ortum. Vnde nota. q; post sex dies habet colorem rubeum iō quia trāsmutatur in sanguinem. & talis sanguis non est fluens sed coagulatus ad modum massæ carnea & apparet proprie sicut sanguis post flebotomiam. Item nota q; fœtus in muliere habet se sicut fructus in arbore per quandam similitudinem nam primo descendit a flore & fragilis ē postea durefcit & adheret fortiter arbori & non facilliter cadit: sic etiam ē de fœtu nam primo producit ex semine concepto & tunc ligamina eius non sunt firma & de facili expellitur per aliq̄ medicinam.

& purgationem & hoc in tribus pri-
mis mēſibus. ſcilicet quādo ibi aīa
infunditur tūc firmius adheret. Vn
ipocras dicit q̄ mulier impregna-
ta ante quartum meſem non debe-
re trahere ſanguinem uel habere pur-
gationem ne deſtrueret foetum. Et
propter hoc peſſime mulieres i hac
inſtructe arte trahunt ſanguinem q̄
primum ſunt impregnate uel ſu-
munt aliquas decoctiones de her-
bis uolentes foetum corrumpere ut
in melius patebit. Item nota q̄ litte-
ra dicit de quattuor elementis. uñ
ſcias q̄ illa quattuor elementa iclu-
dūt diuerſas naturas quoddā enim
ē groſſum & durū ut terra alia uero
ſunt mollia & ſubtilia. Ex iſto ſequi-
tur q̄ partes ipſius foetus aliq̄s opus
eſſe duras & aliq̄s molles & ſubtiles
unde aer ē elementū decuplo graſſi-
us q̄ ignis. & aqua q̄ aer &c. Itē no-
ta q̄ dicit i formationē foetus prius
forma facies hoc uerū ē q̄tū ad mē-
bra extriſca quia facies ipſius hoīs
ē figura nobilior iter mēbra extriſca.
Itē nota q̄ expletis. xxxiii. diebus
apparet forma maris uel ſcēmie ſed
pactis. xxx. diebus tūc nā hūana ē
cōpleta & creſcit iſans & capiē eius os
& icipiūt oſſa i groſſari ex calore na-
turali. uñ dicit phus. i. 6. de aialibus
q̄ foetus primū exercet opatōes uege-
tatis q̄a nutriē & augmētā ex ſup-
ſuo alimēti mulierū deinde exercet
opatōes aīe ſenſitiue ex eo q̄ ſentit.
unde dicit ēbrio uiuit uita planete
deinde uita aīalis poſtea uita hoīs.

uñ poſt q̄ foetus in matrice fuerit be-
ne maturus tunc puer mouet ſe ue-
hemētius & emitit ad egreſſum: nā
natura incipit affirmare mēbra ad
hoc apta ut foetus habeat exitum.

Sunt autem alii quæ penes
quodlibet tempus assignatum po-
nunt regnare aliquem plâetarū
et hoc ſcire multum confert ad
ea q̄ hic inſcribuntur. et ideo ne
ignorantiæ meæ negligētia af-
ſcribatur. determinabo de ſuc-
ceſſiua firmatiōe foetus ubi no-
tet quod dicit Auicen. q̄ acciden-
tia ſunt triplici genere q̄dā con-
ſequentur materiā i composito et
ei attribuimur q̄dam uero for-
mā q̄dā uero toti cōposito ex
materia et forma attribuiur.
et iō cū hō ſit ēs naturale et cō-
positum ſiue cōceptū ex mate-
ria & forma tripliciter uariatur
acēna i ipſo & ex illa manifeſta-
tōne ppoſitū capietur ex pte. q̄
dā aīe ſūt q̄dā notāda & q̄dam
ex parte corporis. & q̄dam ex
parte totius compositi. unde il-
la dicuntur ex parte aīe quæ for-
mam cōſequentur ſicut ſunt.

accidētia illa. s. uirtus effendi & mouēdi & q̄a sc̄dm intētionem quorūdam q̄ digne de natura locuti sunt Aīa oēs uirtutes q̄s in corpe āplectit' aspsit & a sup̄ coelestib' corporibus attrahit.

In hac pte ostēdit formationem fœtus q̄ sit a uirtute celesti & diuiditur in partes duas. Primo ponit intētum. Sc̄do prosequitur ibi ex illo manifestatur. Et primo facit hoc Sc̄cūdo adducit quoddā notabile: & breuiter est ista sententia q̄ quidam ponūt regnare aliquē planetam circa quodlibet tempus cōceptiōis: & hoc ē multum utile scire ad ea quae sequentur. & propter hoc dicit ne inscribatur ignorantia mea nunc dicam de generatione fœtus sc̄dm inuentiam plāetarū tūc subdit quoddā notabile secundū Auicennam q̄ accidentia sunt triplicia. Quaedam enim sunt ex parte ipsius compositi ex quo ipse homo est compositus ex materia & forma ergo uolens manifestare dicit triplicia accidentia in homine. Et ex isto patet positum q̄ quedam accidentia accidunt homini ex parte corporis quedam ex parte animae & quedam ex utriusq̄ parte. quia secundum intentionem quorūdam philosophorum qui digne de natura locuti sunt anima attrahit omnes uirtutes asperis & a corporibus super coelestibus. Nota circa litteram quia dicitur de planetis:

q̄ septē sunt & quilibet illorū habet p̄ priū orbē & quilibet illorū orbium una cum suo planeta propriam habet uirtutem influendi in istis inferioribus. & ideo causant duplices effectus quia immediate post orbē stellarū fixarum qui uocatur firmamentū sequitur saturnus cū suo orbē post iupiter deinde mars. sol. uenus mercurius & ultio luna q̄d patet per hūc uersum. Post sim sum sequitur ultimo luna stabit. Per sim uide licet intelligēdo tres plāetas. s. p̄ gli bet litterā unū planetam. & similiter p̄ sum reliquos quatuor. unū isti plane te sicut sunt ordinati i situ. sic etiam sunt ordinati q̄tū ad eorum influētī as ratiōne istorū inferiorū ita q̄ dñi um unius p̄cedit dñi ualterioris ex hoc sequitur q̄ nō regnāt equaliter nec equaliter influūt iō bonū ē scire ordinē eorū. Itē nota q̄ i die dñico i hora diei regnat sol in sc̄da uenus. i tertia mercurius i quarta lūa i quinta saturnus in sexta iupiter i septima mars. & i octaua iterū regnat sol. & sic deinceps p̄cedēdo p. xxiiii. horas. In sc̄da uero serā ip̄ria hora diei regnat lūa. i sc̄da saturnus & sic de singulis iterū resumēdo oēs plāetas & sic ulterius in oibus aliis feriis. & ideo hoc ē bonū scire. quia p̄ illud homo pōt cognoscere. utrum fœtus nascatur in hora solis uel i horis alicuius alterius planetae & hoc totū recitare prolixū est. cum tātam totam astronomiā sufficiat ergo ad p̄positum de orbibus planetarum.

Accidētia in
plācia sunt

Planetae sunt
septem.

hora
diei
regnat

Itē sciendū aliquē planetā regnare nihil aliud est q̄ h̄re specialē influen-
tiā circa inferiora. Itē nota q̄ q̄dam
accīa circa ipsum foetus contingūt
gratiā animā ut esse susceptibile di-
sciplinā: q̄dā rōne formā ut cicatri-
cis &c. Quaedam rōne utriusq̄ ut ge-
nerari & corrumpi: sed littera est de-
bite intelligenda quando dicit qd̄
quaedam accidentia contingunt a
materia quaedam a forma: hoc non
intelligitur diuisim sed coniūctim
quia naturaliter loquendo forma
non potest stare sine materia. Item
sciendū q̄ operationes animā que
dā sunt naturales ut generare & nu-
trire &c. q̄dā dependēt ab epate & a
renibus licet principaliter ab aīa.

Aliā sunt operationes sensibiles &
fiunt diuersis organis in corpore ta-
men ab aīa intrinsicē aliā sunt opa-
tiones intellectuabiles ut rōnari specu-
lari &c. & iste operationes descendunt
ab aīa una cū organis p̄priis ut pa-
tet in sc̄do & tertio de aīa. Itē nota q̄
aīa contrahit oēs opationes quas
exercet in corpore a uirtute sup̄coe-
lestiū corporū: & rō est ista quia aīa
exercet suas operationes ī p̄prio cor-
pore secundū qd̄ magis fuerit incli-
nata ad ipsas: & ideo secundum qd̄
corpus alter & alter disponitur: ta-
les operationes a uirtutibus coele-
stium sunt diuersimode disposite.

Ab ultimo uero orbe q̄ mo-
tu suo diuino omnes speras iſe-
uiōres mouet principaliter &

naturaliter rapit in flumīe aīa
uirtus effendi & mouendi ab
orbe: q̄dā stellarū fixarū uirtu-
tē q̄ distinguit esse suscipit &
illud cōuenit ei in q̄tū ē forma
& conuenit etiā aliā uirtuti q̄
dicit esse: & hoc ē uerū sc̄dm di-
uersas naturas hui⁹ orbis. Pri-
ma spera stellarū ponit spera
saturni s̄m astronomos & ab
homōi spera saturni iſluitur aīa
uirtus distiguēdi. Postea uero
spera iouis: & ab ipsa planeta
magnanimitas iſluitur aīa &
plures operationes. Spera mar-
tis & ab ipsa planeta aīa iſfun-
dit aīositas & uirtus irascibilis
aīa. a uenere at̄ naturā motus
cupiditatis & desiderii. Sed
a sole uirtus sciēdi rememoran-
di. A mercurio fluit uirtus aīa
cōpatiendi & dolendi. A luna
uero uegetandi: q̄ d̄ radii uir-
tutū naturaliū. Quāuis enim
hoc & plura alia in cremēta ab
aīa p̄cedunt i mediante: tamen
ita diuersis partibus cūsequūt
corporū sup̄coelestiū hac oīa

attributa sunt aīa & nō solum
aīa: sed etiā toti rei compositae.
qa antecedens in simplici non
sustētatur & sic ex parte forme
quae anima dicitur & quae prin
cipaliter eam consequenter de
numero accidētium uisa sunt.

Hic psequitur accidentia in tres
partes. Primo ostendit accidētia ex
parte anime se tenentia. Secundo ex
parte corporis. Tertio ratione utri
usq; & patebunt partes: unde senten
tia eius est illa q; ab ultimo orbe. sci
licet ab ultima spera quae motu di
uino regulatur & rapit omnes spe
ras inferiores principaliter & radi
caliter recipit uirtutem mouendi t
sed ab orbe stellarum fixarū recipit
uirtutem q; dicitur esse & recipit diue
sas uirtutes secūdam diuersas signi
ficatiōes huius orbis. A spera saturni
recipit uirtutē discernēdi & ratio
nandi. A spera Iouis influit ei ma
gnanimitas. A spera martis recipit
animositatem & uirtutē irascibilē.
A uenere concupiscentiam & desi
derium. A sole uirtutem sciēdi me
morandi & reminiscendi. A mercu
rio influitur animae uirtus gauden
di & dolendi a luna uirtus uegetan
di & crescendi q; dī radix uirtutū na
turaliū: post ea. Al. smouet dubium
q; incidit sic qa dictū ē q; accidētia
enūerata sunt accidentia aīa a supio
ribus influxa ex hoc crederet aliqs
q; accidētia essent in aīa subiectiue

Istam dubitationem remouet di
cens q; non sunt in aīa subiectiue
sed in toto composito: & ratio ē qa
accidens non recipitur in subiecto
simplici. Sed diceret aliqs ex hoc se
q; itur ista accidentia non esse ipsi
us aīa quia sunt totius compositi.
Respondetur q; cōpletiue sunt acci
dentia ipsius compositi sed tamen
principaliter procedunt ab anima.

Nūc uero ex parte corpis est
uidēdū & priō circa creationē
& formationē corporis qd ex
embriōe creatur: & formatur
per effectus & operatiōe stella
rū q; plāetę dicūtur Priō. n. ma
teria embriōis uel hoīs cōpfla
& coagulata per siccitatē satur
ni dispōitur & huic materie a sa
turno uirtus uegetatiua & mo
tus naturalis cōseqtur. Et qd
patet tūc ī tali materia aliq;liter
ē operatio debita: & iō medici
post laps spermatis ī mīrice pri
mū mēsem totius generatiōis
qui ī tēpore & successiue est sa
turno attribuitur s; exigētia
naturae saturni qui frigiditate
& siccitate sua ipsum semen cō
stringit & cōsolidat.

Hic ostēdit formatiōem embrio

nis a uirtute celesti quā ad acciden-
tia ex pte corporis & primo facit hoc
p plāetas. Scdo p signa zodiaci ibi
est at notādū. Priā etiā diuidit in sep-
tem ptes secūdū q̄ septē sunt plāetæ.
Adhuc diuidit: priō facit hoc scdo
remonet dubiū ibi ex isto statim sen-
tētia breuiter ē ista q̄ nūc debemus
uidere q̄liter ipse embrio formatur
& creat per effectus & opatiōes stel-
larū q̄ dicunt plāetæ: un̄ dicit q̄ ma-
teria embrionis cōpssa & coagulata
per frigiditatē & siccitatē dispōit er-
go uirtus uegetatiua ad naturales
motus ascribitur saturno: iō postq̄
recipiē ad m̄tē mulieris tūc p pri-
mū mēsem regnat saturnus q̄ ipm̄
semē cōstringit sua frigiditate & sic-
citate. Nota q̄ medici ascribūt pri-
mū mensem saturno scdm̄ ioui & c.
Rō huius ē quia oportet q̄ successi-
ue ptes corporis a plāetis iducāt: un̄
q̄libet plāetarū hēt dñiū p mensem
super semen i utero m̄rno existēs. Itē
nota q̄ saturnus ē planeta frigidus
& siccus iō i priō mēse reddit semen
frigidū & siccū quā ad accidentia ex
pte corporis se tenentia. Sed diceret
aliq̄ saturnus nec ē frigidus nec sic-
cus ergo lra ē falsa: cōsequētia patet
q̄ oppositum cōsequētis repugnat
aūti. assumptū p̄batur per Auer. in
de substantia orbis q̄ corpora cele-
stia nō recipiūt p̄gras ipsiōdes. Res-
pōdetur negādō assumptū. & ad p̄bati-
onē dī q̄ neq̄ recipiunt formales
q̄litates elementorū licet ipsas hnt
uirtualiter q̄ corpora celestia n̄ sunt

in se calida nec frigida formaliter li-
cet bñ iducāt ista i his inferioribus.
Ex isto statim oritur dubiū
utrū saturnus regnat i cuiusli-
bet embrionis cōceptione & si
nō mirabile tunc uidebitur di-
ctū istud. Circa illud notandū
q̄ priā mā ē subiecta corporibus
supercoelestib⁹ & eorū motib⁹
illud ē q̄ dicit ph̄s primo me-
theo. q̄ oīa iferiora superio-
rib⁹ tacta sunt & ab ipsorū mo-
tib⁹ gubernātur & iō necesse ē
q̄ oīa iferiora particulariter &
uniuersaliter respiciātur a suis
superioribus & intellige uni-
uersitatē corporis supercoele-
stis. Sed uniuersalitatē respi-
ciat iferiora a superioribus q̄
nihil fit de noua in materia ele-
mentari nisi ex uirtute superio-
rum & ideo dicit commenta-
tor. xii. methaphi. q̄ natura nō
agit nisi gubernata a suis supe-
rioribus hoc est ab intelligen-
tiis uniuersalibus et particula-
ribus aliud fit in istis inferiori-
bus a creatione superiorib⁹ q̄
una ps cœli nata ē itroducere

formā determinatā & spālē & istud etiam ē de itētiōe cōmēta-
toris prio de generatiōe & cor-
ruptione ubi dicit q̄ generatio
elemētōrū & istorū pticulariū
adiuicē est ordinata & cōserua-
ta p̄ motus corporū supercōele-
stiū & sup̄ corpora elemētōrū
& ip̄sorū pticipantiū q̄ fiunt ex
elementis sunt determinata in
esse & sunt determinatā cau-
sarum & sic inesse: tam uniuersaliter q̄ pticulariter inferiora su-
perioribus respiciuntur.

Hic remouet dubium & est istud
utrum saturnus regnet incōceptio-
ne cuiuslibet embrionis quia si non
tūc est illud mirabile quod dictum
ē & hoc soluit: cuius solutionis hec
est sententia q̄ ipsa materia est subie-
cta corporibus cōelestibus: & eorū
motib: & ideo dicit phylosophus
in primo methaphisi. q̄ ipsa inferio-
ra sunt producta a superioribus q̄
nihil fit de nouo in materia elemen-
tari nisi ex uirtute superiorum ut ui-
detur patere per commentatorem.
xii. metha. ubi uult q̄ nihil agit nisi
gubernatum ab ipsiis supercōelesti-
bus. s. ab intelligentiis & etiā q̄ una
pars cœli inducit talē formam deter-
minatā & specialem: & alia pars ali-
am. Hoc etiā patet per cōmentatorē

in primo de generatione: ubi dicitur q̄ generatio elementorū & ipsarū partū est adiuicē ordinata & cōseruata per motū corporum supercōelestium: & addit alibi q̄ indiuidua alia & ista inferiora sunt determinata & respiciunt iā uniuersaliter q̄ pticulariter superiora ab his recipiunt uirtutē. Nota q̄ planetam regnare intelligit̄ dnpliciter. Primo quando pōt inducere suā dispositiōne ita q̄ non impediatur. s. per uirtutē influendi alterius planetæ: & sic non accipitur hic. Alio modo quādo aliquis planeta est determinatus seu deputatus a natura naturate ad productionem talis effectus in duacunque parte cœli sit situatus: & sic sumitur hic. Vnde sciendum quod uirtus unius planete aliquando impeditur coniunctione uel oppositiōne alterius planetæ in aliquo signo zodiaci ita q̄ non potest exercere suam uirtutem inflēdi modo ad propositum dico q̄ illud impedimentum uirtute influendi alicuius planetæ non obstat quin saturnus habeat dominum super factum p̄ primum mensem. Vnde nota gratta littera ut melius habeatur q̄ dubiū incidit sic quia dictū ē q̄ saturnus regnat in primo mēse ponatur igitur in casu q̄ mulier concipiat in secundo mēse sic etiam regnat saturnus & ita in quarto & in quinto: ergo saturnus regnat per totum annum. Nota q̄ ex illa littera. Circa qd̄ notandū habet̄ cōclusio quin a huius

libri & est. Oia inferiora recipiunt
uniuersaliter & particulariter uirtutē
a corporibus sup cœlestibus: pbat
nihil sit de nouo in natura elemēta
ri nisi i uirtute superiorū ergo oia in
feriora respiciuntur tā uniuersaliter
q̄ particulariter a super cœlestibus
corporibus: cōsequētia patet q̄ a oē
factū in materia elemētariū: aut est fa
ctū uniuersaliter uel particulariter.
Itē sciēdū q̄ materia prima est ens i
pura potētia ex q̄ oia transmutabi
lia generatur p̄ transmutationē cor
porū sup cœlestiū: & etiā ē illud in
quo oia accidētia insunt ut patet
p̄rio phy. Dicit forte aliq̄s ex quo
corpus cœleste est quoddam agens
uniuersale: unde ergo p̄ducere pōt
effectū particulare in esse ut littera
dicit. Dicēdū q̄ hoc est finaliter in
q̄tum uirtus corporū cœlestiū fue
rit influxa tali uel tali materia: ex
tūc producit effectū talē uel talē par
ticulare istius uel illius speciei. Sciē
dū etiā q̄ tāgitur in littera hoc non
dicere accipi prout d. uniuersalita
tē propositionis ut loīei sumūt: sed
ut dicit uniuersalitatē creatiōis uel
causatiōis. Itē nota q̄ superiora res
picere uniuersaliter in inferiora intel
ligitur sic q̄ illa inferiora q̄tum ad
eorum actiones & trāsmutationes
fiunt a superioribus uniuersaliter &
producuntur uel esse cōtinue & cōseruā
tur ab eisde. Vnde ad cōfirmādū
hoc. Alb. adducit dictū Auerrois
scđo metha. q̄ opus naturæ ē opus
intelligētiæ nō errantis: & ideo na

tura in istis inferioribus nihil agit
nisi directā & regulatā ab intelli gē
tiis q̄ sunt orbiū matrices. Ex hoc
sequitur q̄ superiora respicere parti
culariter inferiora non est aliud q̄
ipsam respicere ista inferiora quan
tū ad mutationē aliquā siue actio
nē ab aliqua parte cœli determina
tā. Et ideo dicit i littera quod supe
riora particulariter respiciunt ista
inferiora ex eo q̄ partes cœli determi
nate iducūt in his inferioribus mu
tationes speciales & determinatas i
una parte cœli. Vnde sciēdū q̄ dicit
Arist. in proble. q̄ ex una & eadem
uirtute aliquādo uermes generātur
ex alia uero corrūpūtur: unde hoc
nō fit nisi ex eo q̄ talis cōstelatio spe
cialis habet uirtutē i se producēdi:
& generādi & aliqua habet uirtutē
in se corrumpēdi: & ideo ex una
parte cœli generatur indiuiduum
unius speciei & ex alia parte cœli ge
neratur indiuiduum alterius speci
ei ut patet quia in aliquibus parti
bus inueniuntur alia animalia q̄
hic. Item sciendum q̄ cœlum ca
pit hic p̄ congregatiōe omnium
sperarum simul sumptarum cum
suis plāetis scilicet fixis & erraticis.

Et ideo cum materia pri
ma sit subiecta corporibus su
per cœlestibus necesse ē ut ac
cipiat formam alicuius si speci
ei determinatam ab aliqua spe
cialiter parte cœli quia ab ipso

corpore cœlesti in eo q̄ corpus non recipit hanc formā uel illam sed in eo q̄ tale corpus q̄ tūc qua rōe daret hanc eadē rōne daret illā & cum oēs forme q̄ sunt ī materia priā ī potentia sunt in ipso motore in uirtute qua propter oportet dare aliquam partem cœli specialiter circūspicientem materiam ad susceptionem huius forme de terminatæ.

Hic applicat supius posita ad p̄positū: & primo facit hoc in ḡnali se cūdo ī speciali ibi: & p̄ hunc modū unde dicit q̄ si ipsa materia prima ē substantia corpibus supcœlestibus oportet q̄ capiat formam alicuius speciei determinatam ab aliquo principaliter agēte: non enī ab ipso corpore cœlesti in eo q̄ tale corpus respicit istā formā precise uel istā q̄ rōne daret hanc formā eadē rōne daret & istā ex quo oēs formæ posite ī materia priā sunt in motore prio uirtualiter: ergo oportet dare aliquā partē cœli respicientē sp̄aliter ad susceptionem huius forme determinatæ: Hic sumitur cōclusio vii. huius libri & est hæc materia priā respicit formā specialem a determinata parte siue constellatiōe cœli: pbatur sic materia prima respicit formā determinatā igitur uel recipit eam a cor

pore cœlesti in cōi inq̄tū corpus cœleste uel a pte determinata cœli siue constellatiōe sed nō recipit a corpore cœlesti in cōi inq̄tū corpus cœleste q̄ qua rōne tale corpus influeret materiæ primæ unam formam eadem ratione & aliam: & sic non daret ei formam specialem ergo &c.

Et non sufficit agens particularitate seruata tali commensuratione influente actionem corruptum supercœlestium q̄ patet prius quā semē decisum est ipsum in se gerit unum illius a quo decisum est quæ q̄de uis non uniformiter gubernatur a superioribus ita q̄ ab una parte cœli non magis determinetur quam ab alia immo hoc distingueretur a ppria actione & p̄ consequēs a fine & illud est de itētīōe phi ī libro de generatione & corruptiōe ubi dicit q̄ adueniente sole redibūt aīalia & recedēte pibūt. & illud etiā appet ex itētīōe commētatoris prio meth. ubi dicit q̄ materia priā recipit formā elemētōrū & mediantibus illis formas mixtorum: & sic de aliis, Iste uero

ordo formā esse non pōt mate-
ria disposita ab aliqua natura
specialiter gubernare per hūc
modum manifestetur propo-
situm. scilicet infra esse de satur-
no ta q̄ habet disponere mate-
riam & introducere talem for-
mam & dispositionem & q̄ sem-
per dī regnare in embrionis cō-
ceptiōe q̄ sic itelligo suū sem-
p̄ regnare nō sumit ī hoc loco
nisi p̄ influere talē dispositionē
q̄ ab aliqua alia parte cœli non
est nata influi & ideo si ī tali ho-
ra diei uel noctis non dicitur re-
gnari saturnus uel aliquis ali-
us planetarum hoc nō est pro-
pter uerbi priuationem uirtu-
tis suæ a tali corpore: sed quia
alius planeta uel stella nata ē
influiere talem dispositionem
in materia q̄ saturnus planeta
imprimet non pōt quia actus
actiuorū sunt in patiente bene
disposito secundum Aristote.
Et si aliquis querat cur omnia
tali cursu currant respondeo
q̄ sic sunt ordinata a prima cau-

sa primordialiter omnia dispo-
nit secundum ordinem sub-
limē quæ uirtutem propriam
secundum exigētiam suam mi-
nistrat cuilibet.

Hic soluit quoddā dubium quia
dictum est q̄ quo ad formam speci-
alem introducendam materiæ pri-
mæ requiritur specialis constellatio
siue determinata pars cœli. unde di-
cit in littera pro solutione q̄ agēs p̄-
ticularē physicum non sufficit serua-
ta tali commensuratione influente
ad actionem corporum supercœle-
stium: quod patet quia post quam
semen est emissum a patre habet uir-
tutem illius a quo decifum est: quæ
uirtus non uniformiter & generali-
ter gubernat a superioribus tali mo-
do q̄ nulla parte cœli magis deter-
minatur nec hoc priuaret suo fine
& confirmat per Aristotelem in se-
cundo de generati. ubi dicit q̄ adue-
niente sole redibunt & recedente pe-
ribunt. hoc idem patet primo me-
thasifi. ubi dicitur q̄ materia prima
in differenter percipit omnem for-
mam: sed primo formas elemētares
& mediantibus illis formas mixto-
rū: & iste ordo causæ nō fit nisi ab ali-
quo istā formā specialiter gubernan-
te. & sic solutio est de clara tunc ad
propositum per hunc modum dici-
tur de saturno uidelicet q̄ ipse habet
disponere materiā & introducere talē

formā & q̄ semper dicitur regnare
in conceptione embrionis hoc Al.
sic intelligit quia regnare in hoc lo-
co non sumitur pro aliquo alio q̄
fluere talē dispositionē quā ab ali-
qua alia parte cœli non est nata in
flui: & ideo si in tali hora diei uel
alius planeta: hoc nō est p̄ priuatio-
nē uirtutis sue tali corpore sed quia
alius planeta uel stella nata est in-
fluere dispositionem talem in materia
quā saturnus influere non pōt quia
actus actorum sunt in patiēte bene
disposito: & sic soluit unū dubium.
Sed diceret forte aliquis quare hoc
ita se hēt. Respondetur quia sic sunt
ordinata a primo ente secūndum or-
dinē sublimen & cuiuslibet uirtutē p̄
priā secūndum exigentiā naturā suā
ministrauit. Nota primo q̄ ista uir-
tus seminalis nō sufficit ad specialē
formam materiæ introducendā si-
ne speciali influentiā cœli hoc patet
p̄ Arist. in secundo de generati. ubi
dicit q̄ sol in obliquo circulo est cā
in ipsis inferioribus. Secundo nota
q̄ uirtus huius solutiōis stat in hoc
q̄ materia priā ad susceptiōem spe-
cialiū formarū specialiter dispōitur
in determinatis partibus siue cōstella-
tionibus cœli. Et sic quo ad compa-
ginationē & condensationē necessa-
rio dispōitur ad frigiditatē & siccit-
atē saturni in qualibet parte cōcep-
tionis per primum mensem. Tertio
nota q̄ semen patris gerit in se uir-
tute patris. unde uirtus q̄ est in semi-

ne patris affimulatur animæ ipsius
patris q̄ sicut anima patris influit
& dat patri esse ita etiam semē deci-
sum ab eo generat uirtutem animæ
ita q̄ disponit menstruū in muliere
pro generatione fœtus formā dispo-
nēs & figurationes corporū. Nota
ubi dicit: & p̄ hunc modū & c. q̄ hic
tangit octauā cōclusionē: & est ista
saturnus regnat in: quilibet receptio-
ne embrionis: per primū mensem
p̄bat sic. Saturnus in qualibet cōcep-
tione pōt agere in materiam embrio-
nis q̄ quodlibet non agit in quod
libet sed tantū determinabile agit in
suū determinatiuū & p̄porionabi-
le in suū p̄porcionatiuū & ideo se-
quitur q̄ quodlibet corpus cœleste
d̄ regnare circa p̄priā materiā suā
q̄ specialiter est disposita ad actionē
suā recipiendam idē ergo corpus cœ-
leste non dicitur regnare respectu al-
terius materiæ quā nō est disposita
ad ipsam actionē: un̄ ex hoc appa-
ret cā huius mirabilis effectus q̄ tē-
pore pestilentie aliqui hoēs mori-
untur: aliqui uero nō hoc est ex eo
q̄ qdā sunt dispositi ad istā influen-
tiā pestilentie capiendā: qdā nō quia
sunt ita fortes q̄ sufficēter possunt
resistere. Ex isto quoq̄ pōt responde-
ri ad dubium superius motū conce-
do q̄ saturnus semper regnat circa
materiā dispositā ad suam actiōem
ad influendā influentiā: nō tñ sequitur q̄
circa quacūq̄ materiā possit regna-
re q̄ materia fœtus in fluxu matri-
cis p̄ primū mensem cōceptiōis d̄
posita

posita est ad suā actionem capiendā
ideo tūc regnat sup eā &c. Ex isto cō
sequitur possibile ēē quemlibet pla
netā. in qualibet hora diei & noctis
regnare tñ in aliqua hora diei qui
libet planeta non dicitur regnā id
patet intelligenti prædicta. Nota
circa solutiōem ultimi dubii q̄ alti
quis posset dicere si solutio hæc bo
na esset sequeretur q̄ per istam solu
tionem possem respondere ad om
ne quæsitum sed hoc ē falsum ut pa
tet de se. quod probatur quia si ali
qs quærit de aliquo dubio possum
respondere secundum quod respō
det Alber. in littera dicit q̄ deus sic
ordinauit. Respondeo q̄ solu. Al.
est sufficiens : & ad argumentum si
solutio esset bōa sequeretur &c. tūc
negatur cōsequētia nam duplicia
sunt entia quæ dependent a prima
causa. q̄dā enim dependent eternali
ter & immediate ut sunt intelligen
tie circa propriam causam : & om
nia corpora cœlestia. quædam uero
entia dependent a prima causa me
diatē. tūc ad ppositum si quærat
quare deus ordinauit istam uirtutē
in intelligentiis. non pōt assignari
alia causa nisi ista q̄ dicta est per Al
ber. Sed si quærat de aliis entibus o
portet aliam responsionē dare. Ideo
dicit Aristo. secundo metha. a prio
rante dependet cœlum & tota natu
ra. & in primo cœli. a primo ente
cunctis deriuatiuum est esse. his ue
to clarius. his autem obscurius.

Nota q̄ corpora cœlestia non sunt

equa perfecta quia si sic sequeretur
q̄ inter ea non esset ordo & sic totū
uniuersum non esset bene disposi
tum quia secundum Aristotelem se
cundo methaphisice. bona disposi
tio totius uniuersi consistit in debi
to ordine entium uniuersi.

Post hoc gratia & bonitas
ipsius iouis adest & materiam
disponit a susceptione forma
mēbrorū & caliditate sua fœ
tū confortat & disponit & sua
humiditate replet : & sic talis
materia sub dominio & impe
rio iouis existens attribuitur si
bi secundus mensis.

Hic declarat q̄liter ipse iupiter ha
bet disponere fœtum quantum ad
suam influentiā & dicit q̄ post hoc
id est post secundum mensem gra
tia & bonitas ipsius iouis dispo
nit ipsam materiam ad susceptionē
mēbrorū formæ & sua caliditate
confortat fœtum & replet sua humi
ditate : & sic fœtus per secundum mē
sem est sub dominio ipsius iouis.
Nota primo q̄ ex hac littera trahi
tur conclusio nona huius libri & ē
illa iupiter regit fœtum per secundū
mensem. & probatur sic ille plane
ta regit fœtum per mensem secundū
qui habet disponere & formare for
mam iupiter est huius. ergo & ce
maior probatur sic quia si aia debet
introduci oportet q̄ corpus sit dispo

fitū & formatum minor patet in li-
tera. Secundo nota q̄ iuppiter est ca-
lidæ & humide nature & ppter no-
bilitatem suam dicitur stella regalis
propter hoc q̄ hoies qui nascuntur
sub eo naturaliter sunt bonæ cōple-
xionis. Tertio nota sicut ofēditur
in libro de effectibus plāetarū q̄ iup-
piter qui est calidus: & hūidus augu-
mentat & dilatat materiam. ut pos-
sit debite organizari & assimilatur
epati in corpore humano unde in
hora eius malum est purgare epar.

Tertio uero mars aduenit
quæ sua caliditate: & siccitate
crura format diuidens. s. lateri-
bus brachia diuidens a brachi-
is collum. & caput format: &
huic operationi tertius mensis
attribuitur.

Hic dicit qualiter foetus disponi-
tur in tertio iu mense q̄tū ad accētia
corporis & dicit q̄ in tertio mense
planeta dictus mars dispōit ipsū
foetū quia sua caliditate diuidit bra-
chia a lateribus & collum separat. &
caput format. Nota primo q̄ ex
ista littera trahit̄ conclusio. x. huius
libri. & est ista mars regit foetum in
quinto mēse cōceptiōis. q̄ probat̄
sic ille planera regit foetum per terti-
um mensem qui membra distinguit
mars est huiusmodi ergo & maior
patet quia hoc fit in tertio mense &
minor patet in littera. Sciēdū q̄ ma-

ior huius rōis tenet pro tanto quia
per duos mēses pcedentes materia
foetus non fuit disposita ad ifluentiā
alicuius planetæ recipiēdā nisi illi-
us qui est naturæ calidæ & siccæ cu-
iusmōi est mars. unde sciēdum ex
quo in secundo mense uirtute ipsi-
us iouis materia foetus taliter est di-
spōita & mollificata q̄ est sere habi-
lis ad sepationē mēbrorū. & quia
tunc iupiter fecit q̄ potuit. ideo in
tertio mēse incipit mars.

Quarto uero tempore ue-
re uirtus solis adueniens for-
mam imprimit et concreat aie
sensitiue motum parat & illud
uerum ē secūdam sententiā me-
dicorum & quorūdā astrolo-
gorum tā secūdū itētione phy-
losophi cor iter oēs ptes gene-
randas primo creatur & est pri-
mū uiuens & ultimū moriens
& uirtute eius omia alia mem-
bra nascūtur i tali operatione
& ppterea q̄t̄ mēsis debetur
soli unde d. cūt philosophi q̄
sol est radix uirtutis uitalis.

Hic dicit quō ipse foetus in quar-
to disponitur mense & dicit q̄ in q̄-
to mense uirtus ipsius solis adueni-
ens imprimit formam & creat cor
& sensibilis motum anime parat
& hoc secūdam opinionem me-

dicorum & quorundam astro //
nomorum & philosophorum pter //
omnes partes generandas cor pmo //
creatur & uirtute eius omnia //
alia membra nascuntur. & propte //
rea quartus mensis ascribitur soli. //
unde dicunt philosophi q sol est ra //
dix uirtutis uitalis. Hoc idem pa //
tet secundo de genera. ubi dicitur q //
motus solis umblico circulo est ca //
usa generationis. Primo nota. q ex //
illa littera trahitur conclusio. xi. hu //
ius libri & est illa. Sol regit foetum //
per quartum mensem probatur fit //
ex littera ille planeta regit foetum //
per quartum mensem qui creat cor //
& producit formas in materia. sed //
sol est huius ergo. &c. Vnde scien //
dum q sol est calidus & sicus sed //
caliditas solis multum differt a ca //
liditate martis quia caliditas ipsi //
us martis est disseperatiua mem //
brorum sed caliditas solis est niui //
ficatiua. Sed diceret aliquis mars i //
ducit formas & disponit membra. //
igitur littera falsa. consequentia est //
nota & assumptum patet per litem //
ram. Respondetur q sol producit //
formas intrinsecas & subtiles & es //
senciales. sed ipse mars extrinsecas //
& accidentales. Vnde notandum //
q hinc est diuersitas inter medicos //
& philosophos nam medici dicunt //
q caput primo generatur. philoso //
phi uero q cor. Sed pro concordat //
tione ipsorum est sciendum q utri //
q bene dicunt diuersis respectibus //
quantum ad formationem perfe //

Etiam caput primo generatur nam //
tunc factus e perfectus. sed quatum //
ad formationem imperfectam cor //
principaliter generatur & sic utraq //
opinio saluat: praeterea nota q cor //
assimilatur soli: nam sicut sol se ha //
bet in ordine ad alios planetas i coe //
lo. sic cor se habet ad alia membra //
principalia ipsius corporis:

Quinto tempore exteriorum //
membrorum quorundam //
lunationes uenus sua uir //
tute perficit & quaedam etiam //
exteriora format sicut aures. //
nares. os. & uirgam uirilem in //
masculis & mammillas in foem //
mellis & reliqua pudibunda fa //
cit separationem manuum pe //
dum & digitorum mensis quin //
tus ascribitur.

Hic declarat per quem planetam //
foetus disponitur mense quinto & //
dicit q uenus quinto mense perfic //
cit linea minutatiões quorundam //
membrorum exteriorum sua uirtu //
te quia format aures nares. os & uir //
gam uirilem in maribus & aliud //
membrum in foeminis scilicet pu //
dibunda & mamillas & facit se //
parationem manuum pedum & di //
gitorum. Ex illa littera trahitur cō //
clusio. duodecimi huius libri & est //
ista. Venus dominatur super ip //
sum foetum in mense quinto ipsum //
c ii

disponendo & mēbra formando p
bat sic ille planeta gubernat foetum
p qntū mēsem ipsum disponēdo &
formādo q pducit mēbra pudibūda
foetus necnō qdā alia mēbra debite
figillat uenus ē huiusmōi ergo & c.
maior patet qā solū talia mēbra dif
ponunt & formantur in qnto men
sem minor patet i lra Vnde sciendū
q uenus habet dñtū sup luxuriā igī
rone ipsa dicitur formare membra
ad coitum.

Sexto tēpore influētia & re
gimen mercurii instructa uo
cis format supercilia compo
nit oculos fabricat pupillas p
ducit crescere facit capillos; &
ungulas. & huic operi sextus
mentis ascribitur.

Hic ostendit qualiter foetus regat
mense sexto & dicit influentiam & re
gimen mercurii formare instrumē
ta uocis & componit supercilia &
fabricat oculos & facit crescere pu
pillas & producit unguilas & capil
los. Ex ista littera trahit cōclusio. x
iii. huius li. & est illa mercurius re
git foetū mēse sexto pbat sic ille pla
neta regit foetū per sextū mēsem cō
ceptiōis q pducit instrumēta uocis
supercilia oculos capillos ungues
& huiusmodi. sed mercurius ē hu
iusmodi ergo & c. maior ē nota qā
in. vi. mēse huiusmōi mēbra formā
tur. minor patet in littera. Vñ scien

dū q instrumēta uocis sunt guttur
pulmo artarie & quia ipse mercurius
habet dñtū super uocē ideo
habet formare huiusmōi instrumē
ta. & ideo qui generantur sub eius
dñtō sunt boni cantores. Item mer
curius dñatur sup capillos ungues
& c. Ratio est qā mercurius dñinat
sup hūiores corporis siccos & frigi
dos & ex talibus generantur capilli
& ungues & c. ut patet per Galienū
scdō tegni. Itē nota q mercurius est
natura frigida & sicca & opat p sex
tū mēsem & si iuēit aliqua bōa facit
meliora. si uero mala facit peiora.

Septimo uero tempore lu
na huic operatiōi finem impo
nit rplet enim humiditate sua
aurigines carnis & superficiem
complet uenus quoq; & mer
curius humiditatē attribuen
tes corpori toti nutrimentum
parant & huic operationi da
tus est septimus mensis.

Hic ostendit qualiter ipsa luna in
mense septimo disponit foetum di
cens q luna imponit finem: & re
plet aurigines carnis id est poros in
carne & complet superficiem & uenus
& mercurius una cum ipsa lra prae
stant humiditatem corpori p quā
augmentatur igitur iste septimus
mensis datus est operationi lunae.
Ex quo trahit cōclusio. xiiii. huius

li. & est illa. Luna regit foetum per septimū mēsem p̄batur sic ille plane ta regit foetū per septimum mensem qui ponit finē opatiōi & humectat foetum replendo concavitates corporis lūa ē huius mōi ergo &c. maior patet q̄a talia fiunt ī septimo mēse minor patet in littera. Vnde sciendū q̄ dicitur in littera q̄ lūa ip̄ōit finē. & sic nota q̄ duplex est finis. Finis simplex & finis sc̄dm qd mō luna nō iponit finē sumēdo ip̄sū p̄iō mō q̄a tunc saturnus nihil dispo- neret ulterius qd falsum ē ut patet ī littera sed luna dicitur ip̄ōere finē secūdo mō sumptū. Nota q̄ ī littera dicitur auriginas carnis unde aurigine dicunt̄ pori ī carne ex̄ntes eo q̄ pori carnis hauriūt humiditates q̄ carne replent & talis impletio habet fieri in foetu per influentiā lunæ. Nota q̄ dicit littera lūam augmentare foetum quia luna est humida & foetus nutritur ex humiditate ex quo nutrimento augetur materia eius.

Postea influenza saturni octauo mēsi assignatur & ille saturnus multum infrigidat & siccat & per consequens strigit foetum et ideo ponunt quidam astronomi foetū generatū in hoc mense morbidū et cito moriturū; cā aut̄ huius in subsequentibus plēius apparebit.

Hic declarat per quem modū dis-

ponitur foetus ī octauo mēse. d. q̄ in octauo mēse ipse saturnus ecōuerso incipit iterū regnare sup̄ foetū quia multū infrigidat ipsum & siccat & p̄ cōsequens cōstringit foetū. & ideo q̄ dā astronomi dicunt q̄ puer generatus: ī hoc mēse esset mortuus uel cito moriturus. & huius cā in sequenti bus appebit. Nota q̄ hic trahit conclusio. xv. huius li. & ē illa saturnus regit foetū p̄. viii. mēsem p̄bat sic ille planeta q̄ constringit mēbrū mulieris ne foetus exeat regit foetum per octauū mēsem saturnus ē huiusmodi ergo &c. maior ē nota. quia frigiditas & siccitas ipsius saturni cōstringit membra ne foetus exeat de utero matris quia ī. viii. mēse nō debet fieri p̄tus quia malitia saturni cōstringit mēbrū mulieris. Vñ sciendū q̄ puer nascēs octauo mēse ē oīno male cōplexiōis & dispositiōis. sc̄l. morbidus p̄pter maliuolā cōplexiōem saturni & cito moritur p̄pter frigiditātē & siccitātē ipsius saturni. Idcirco sicut habet ī li. de effectibus plātarum q̄ in. viii. mēse p̄cipue nascuntur claudi ceci & consimiles.

Deinde in nono mense puer nascitur quia ille nascitur sub ioue qui est calidus & humidus iste manebit bene dispositus & sic frequenter nascēt quasi omnes pueri. Iupiter uero beniuolus est planeta faciens

natum sub eo fortem gratia ca-
loris & durabilem gratia humi-
ditatis bene disposite.

Hic ostendēs qualiter foetus dis-
ponitur nono mense. dicit q̄ iuppi-
ter sua caliditate humiditateq; recti-
ficat foetum. & ideo foetus qui gene-
ratur in hoc mense ē fortis bene dis-
positus & longæ uitæ. probatur sic
ille plâeta qui calefacit & humectat
foetum dominatur super ipsum per
nonum mensem. sed iuppiter est hu-
ius ergo: & cetera maior est nota
quia hoc oportet fieri in nono mē-
se. & minor patet in littera. quali-
ter aut̄ ipse iuppiter dispōat foetum q̄-
tū ad cōplexionē suā postea patebit.

Est autem adhuc notan-
dum q̄ membra corporis orga-
nici. xii. signis cœli attribuunt̄
Primum uero signum speciei
totius corporis super cœlestis ē
acies in quo signo sole quidem
existente tēperate uiget calidū
et humidum et tūc ē motio ad
generationem et ideo motus
solis in ariete dicitur principiū
uitæ et radix uirtutis uitalis et
propter hoc arieti attribuitur
caput et eius cōdictiones. q̄a si-
cut aries ī cœlo dignior ps cœli
quia principiū diuisionis sperę

cœlestis per. xii. signa enim ca-
put in homine uocatur digni-
or pars corporis. & ideo meri-
to arieti assignatur & sic sol cur-
rens in hoc signo. mouet ad ca-
lidum & humidum ideo caput
in homine dicitur esse principi-
um uitalis operatiōis collum.
Thauro attribuitur & similiter
erines & barba & ossa capitis.
Gemini spatule duo oculi & au-
res & nares quæ sicut gemini
sunt duo Canes uero brachia
& manus attribuuntur. Leoni
quidem pectus & diaflama.
Virgini stomachus & intesti-
na attribuuntur costæ & late-
ra. Et in hoc uidetur esse medie-
tas corporis secūdum cursum
quę medietas cœli ex parte sep-
temtrionis est aduocata. Libra
respicit renes & ē exordium mē-
brorum inferiorum & ipsa atte-
statur scdm partem corporis ī
descendendo. Scorpio uero lo-
ca libidinis respicit tam ex par-
te uiri q̄ ex parte mulierū. Sa-
gittarius nates & ea per quę na-

tura seorsum emittit: & poste-
riora natis aspicit. Capricor-
nus quidem genua & alia infe-
riora corporis. Aquarius uero
tibias aspicit. Piscis uero quod est
ultimum signum planetæ for-
mationem pedum aspicit: &
sic breuiter & uniuersaliter di-
ctū est iudiciū ex pte signorū.

Hic prosequitur de formatiōe fœ-
tus quantum ad accidentia ex par-
te corporis se tenentia a signis i zodiaco
existentibus. Et primo facit
hoc proponendo intentum. secun-
do exequitur ibi. primum uero si-
gnum. Et breuiter ista est sententia
quod membra corporis attribuuntur.
i. z. signis zodiaci & prosequitur. d.
primum signum est aries: quando
igitur est i ariete. tunc temperate ui-
get humidum & calidum & tūc est
motus ad generatiōem. Et ideo so-
lis motus in ariete dicitur principi-
um uitæ & radix uirtutis uitalis. &
propterea arieti attribuitur caput p
quandam similitudinē. quia sicut
in cœlo aries est dignior pars cœ-
li ita caput in homine est dignior
pars hominis. & ideo merito ipsū
caput assignatur arieti. Secundū si-
gnū ē thaurus quod respicit collū. Ter-
tiū gēini quod respicit spatulas. Quar-
tum cancer quod respicit brachia
& manus. Quintum leo quod ha-

bet dominium super pectus & dya-
flama corporis. Sextū uirgo quod at-
tribuit stōacho & intestinis. Et hæc
sex signa circueunt medietatem cœ-
li sic etiā mēbra snotata constituūt
medietatē hoīs. Septimū quidem si-
gnum est libra & hoc respicit locū
libidinis tam uiri quā mulieris. No-
num sagittarius & hoc respicit anū.
Decimū capricornus & domina-
tur super genua. Undecimū aqua-
rius & respicit tibias. Duodecimū
& ultimū signum dicitur piscis cui
attribuūtur plante pedū. Et sic hæc
reliqua sex circueūt aliam medietate
cœli. Ita similiter hæc sex mēbra
cōstituunt aliā partē hoīs. Nota pri-
mo ex quo prius dictū est qualiter
fœtus formatur successiue p ipsos
planetas. i. hac parte oñdit quāliter eti-
am fœtus disponatur ab his signis
zodiaci. quia sicut plāete habet dif-
positionē sic etiā signa ipsa zodiaci
subquibus planete mouēt. Itē nota
quod zodiacus est circulus obliquus
transiens per totum cœlum in quo
circulo sunt duodecim signa situa-
ta per ordinē. Primum est aries de
inde thaurus & c. sicut iam dictum
est. Et quodlibet signum habet zo-
gradus & hæc sciētia non habet lo-
cum in ista materia sed intractatu
de spera quia ibi dicitur de zodia-
co & eq noctiali de tropico est tua
& tropico hiemali. & ideo relinquitur
ppter plixitatē ad præsens. & dī-
cit zodiacus a zodiā grece quod ē uita

latine & acos quod est custos quasi
custos uite quia sub isto circulo &
istis. xii. signis mouent omnes pla
nete qui habent influere destructio
nes saluationesq; inferiorum. Et ideo
scdm ista signa & gradus signorum
aliam & aliam habent naturam. Sic
quoq; foetus ipse diuersimode dis
ponitur quando sub ipsis generat.

Nota q; ex illo quod dicit primu
uero signum tangitur conclusio. vii.
& est talis. Aries habet dominium
super foetu quo ad aliquam eius pte
scilicet super caput qd quidem pot p
bari ea forma arguendi sicut superi
us de planetis arguebatur. unde di
cunt astronomi q; quando luna e in
ariete tunc malum est purgare & tra
here sanguinem a uena collaphica. sic
dicitur per hos uersus. Nil capiti
facias aries cum luna refulget. Luna
ri nummos & balnea tutius intra.
Vnde sciendum q; aries dicitur pri
mum signum in zodiaco ratio est
quia cõter connumerando signa
incipimus ab ariete. praetera quia
aries est primum signum q̄tum ad
signa estiualia. Iuxta q; notandum
q; ista sex signa Aries. thaurus. ge
mini. cancer. leo uirgo sunt signa esti
ualia quia sol pertransit illa in esta
te. si qua uero sex sunt hiemalia qa
sol in hieme pertransit ea. Item con
tra id quod dicit littera aries est na
turae humidae arguitur sic aries est
natura sicca ergo non humidae. cõ
sequencia tenet eo q; iste qualitates
repugnant; & assumptum patet per

Galic. Respondetur q; ista intelligere
q̄tum ad eius principiu. sed dictu Galic.
quantu ad finem eius intelligitur. &
sic utrobique bene dicitur & tunc ad
rationem aries est & c. neget consequen
tia & ca e quia i una parte pot ee na
tura sicca & i alia habere humidita
tem. Item aries dicitur dignior caeli ps
quia e excellentioris & melioris cõ
plexionis q̄ aliqd aliud signu eo q;
habet naturam sanguineam. & ideo so
le existete in isto signo maxime ui
get generatio & conceptio propter
caliditatem & humiditatem. Item
sciendum q; galic. in li. de sperma
te q; diuersitas planetarum cum di
uersitate signorum in zodiaco produ
cit i foetu diuersitatem. hoc apparet
ex eo q; aliquando generatur puer q;
no assimilatur patri nec matri nec
auo & c. Vnde dicit Galic. ibidem
q; omnis substantia corpea anima
ta est ligata in planetis & signis i zo
diaco q̄tum ad eorum influentiam su
scipiendam. Item nota q; ex littera. ibi
thaurus autem tangit conclusionem
xyiii. & est illa. Alia duo signa i zo
diaco scilicet thaurus gemini & c. ha
bent formare & disponere i corpore
humano accidentia diuersorum mem
brorum pbatur sic q; cūq; hnt dispo
ne membra corporis diuersa dñant sup
diuersa accidentia diuersorum corpo
rum. Sed illa. xi. signa scilicet thaurus
& c. sūt huius ergo. & c. maior patet
qa tales significatiõs & dispõs cor
porales sūt accidentia foetus minor
patet i ista. Nota scdm gali. ois res

naturalis utiformis respectu superiorum: ergo ifans disponit p influentias planetarum dato q nūq fuerit taliter a parētibz dispositus. nota qn luna est in cācro tūc malū ē purgare collū ut dicit i his uersibus. & caueat medicus cū ferro tāgere collū. Sic quoq qn luna in geminis ē malū extrahere de brachijs sanguinem unū dicit brachta nō minues cū lustrat luna gemellos. Item cācer habet dominū sup pectus unde dicitur. Pectus pulmo iecur in cancro nō minuetur. Item leo respicit cor ido dicit cor grauat & stomachum cum cernit luna leonē. Nota q de istis signis quādam sunt calida in prio gradu. quādā sūt sicca & frigida & nō ecōuerso ut patet per medicos. Item nota q uirgo respicit costas & intestina aliqua ideo quādo luna est in uirgine tunc malum est curare talia membra unde dicitur lunam uirgo tenens uxorē ducere noli. Itē nota q hec. xii. signa diuidunt coelū in duas partes æquales siue duas medietates: quā prima sex signa continent unā medietatē coeli & alia sex medietatē aliā. Sic quoq prima sex signa respiciūt medietatē corporis & alia sex medietatem aliā corporis. Ex hoc sequitur q semper superior pars hoīs est calidior & fortior formatur a signis calidis i zodiaco quia inferior uero a signis frigidis & ideo pars inferior frigidior. Itē nota q ex littera ibi. dyastama q dyastama est

quādam pellicula diuidēs corpus humanum in duas partes ita q mēbra spiritualia ut cor & pulmo hac pellicula segregantur a mēbris nutritiuis ut sunt stomachus & epar. & istā pelliculā dicitur regere leo.

Et non opinetur aliquis ista esse ficta quia fides huius presentibus roboratur pluribus experimentis. Noscat enim experimētator prius q uitiosum & malum est tangere mēbrum aliquod cum ferio luna existēte in signo illius membri & causa huius est quia luna auget humiditatem ut patet ad sensum: si carnes ponantur de nocte ad radios lunæ tunc enim generantur uermes in carnibus: & istud non semper eodem modo apparet sed i speciali statu lunæ & ut sanius intelligatur: aduertendum est q quattuor sunt status secundum qā diximus tractatu de statu solis & lunę. Luna. n. a prima eius incēssione est calida & humida quousq; erit semiplena tunc ultra calida est & sicca. Deinde est frigida & sicca

donec sit semiplena in detrimē
to:ultimo uero humida et fri
gida usq; quo soli cōiungit̄ &
iterum intēditur & ē i q̄rto sta
tu & i hoc statu maxime hume
ctat hūidū patrifaciendo. Ideo
cum luna augeat i oībus mem
bris hūiditatē lēdere mēbroꝝ
aliquod cū ferro ē idē q̄ graui
ter uulnerare: & humiditatem
addē hūiditati & p cōsequens
multiplicare nocumentum.

Hic declarat superius dicta per ex
perientias. s. q̄ ista inferiora diuer
simode disponātur a superioribus
& specialiter hoc dicit de luna ideo
ait q̄ nullus debet credere q̄ ista p̄
dicta sint ficta qa multis possunt cō
firmari experientis: quorū primū
est hoc. s. q̄ malū: & uenenosum est
tangere aliquid mēbrū cū ferro lu
na existente in signo istius membri
cuius cā est qa luna auget humidit̄
tatē ut patet ad sensum si carnes re
centes ad radios lunæ ponātur ibi
generabunt uermes: sed hoc fit tātū
in speciali statu lunæ & ut hoc intel
ligatur melius ponit status lunæ. d.
q̄ luna in prima incensione est cali
da & humida donec fiat semiplena
& tunc dicit̄ esse in primo statu po
stea est calida & sicca donec fiat ple
na & tunc est in secūdo statu deinde
est frigida & sicca usq; quo iterum

fiat semiplena: & tūc est in tertio sta
tu. Vltio est frigida & hūida usq; quo
iterū soli cōiungitur: & tūc est in q̄r
to statu & in hoc statu maxime hu
mectat putrefaciendo: postea expo
nit dictū suū. d. q̄ lēdere ferro mē
brum est idē qd̄ grauiter uulnerare
& addere humiditatē humiditati.

Nota quoq; qd̄ Albertus noluit
dicta sua per experientiam confir
mare nam dicit cō. viii. physi. Expe
rimentū est uerōq; sermōnū ut con
cordant cum rebus sensatis. Itē i lit
tera dicitur q̄ nō debemus tangere
mēbrū &c. Ratio huius est secūdū
medicos qa tunc humores concu
runt ad illud mēbrū & ibi genera
tur ex his humoribus apostema. Et
ideo luna existente in ariete malum
ē slobotomare de uena capitis. Itē
dicitur in littera si carnes ponantur
&c. ratio huius est quia radii luna
res multum humectāt ipsas carnes
ex qua humectatione sequitur pu
trefactio & per consequens uermi
um generatio. Ex hoc sequitur ma
lum esse q̄ radii lunares t̄gāt uul
nera quia humectant ea & non ex
siccant. Item nota q̄ illud quod di
citur i littera q̄ luna habet quattu
or status exponitur idest quattuor
quadras: hoc etiam prius dictum
est quia prima quadra est sanguinea
Secunda colerica: tertia melancoli
ca: quarta flegmatica.

Et sciatis socii mei q̄ quam
uis q̄dā astute mulieris cam hu

D. ferro

ius rei occultant: & occultado
ignorant cum quedam effectum co-
gnoscuntur & plura mala ex eis
operantur cum uir cum eis in coitu
accidit quandoque uiris laesio
magna & grauis ex infectione
membrum uirilis per ferrum appo-
situm prout quaedam mulieres do-
cte sunt in isto et in aliis simili-
bus et si phas est dicere hic.

Hic ponit unum documentum
informando socios suos & dicit so-
cietati mei scire debetis quod quauis qua-
dam mulieres occultant huius rei
causam cognoscunt tamen qualiter
malum idem operetur nam saepe accidit in
uiris magna laesio & grauis ex putre-
factione membri uirilis per ferrum
appositum sicut quaedam docte meretrices
faciunt haec & hiis similia: & si licitum
esset dicere hic ascriberetur: sed pro-
pter unum creatorem timeo ideo de occulto
ad presens non declarabo. Unde sciendum
sicut dictum fuit quod fluxus menstruo-
rum diuersificatur in sceminis secun-
dum diuersitatem alterius & alterius
quod dicitur & sic puellae cognoscunt status
lunae per menstrua. Item nota quod qua-
dam pessime mulieres in ultimo statu
lunae sunt instructae quod multum subtili-
ter sciunt laedere uiros exercetes cum
eis coitum ex qua laesione insurgunt
multae infirmitates icurabiles & hoc
si in principio remedia non apponantur,
nam sciendum quod uirga uirili quasi omnes

uene concurrunt quae sunt sensibiles &
ideo quando laeditur sequitur laesio
totius corporis. Item nota quod in littera
dicitur ferrum apponunt & c. quidam
exponentes hoc dicunt quod id ferrum de
quo loquitur Al. acutum est & subtili-
le & quando mulieres patiuntur mem-
brum si uiri tunc coeant cum ipsis so-
lent aliquando uel propter uindictam
uel propter malitiam uulnerare uir-
gam uirilem & tunc menstruum existens in
uulua mulieris intrat tale uulnus &
infectio suo uenereo quia uirga est mem-
brum porosum & rarum. ideo talis ma-
teria cito inbibitur ab ipso. & quia
inibi omnes uene concurrunt talis materia
spargitur per totum corpus: uerum quibus haec
expositio bene sonet propterea tamen experi-
entia indicat oppositum cum ipse uir
sentire possit tale laesionem. Ideo aliter
exponitur. scilicet quod per ferrum intelligitur
cauterium potentiale seu uirtuale.
Unde secundum medicos duplex
est cauterium scilicet potentiale seu
uirtuale. Primum sunt medicinae
corrosiue cauterizantes carnem uel
membrum aliquod intantum ut
uulneretur: ut sunt Alumen clax &
his similia: aliud cauterium est actua-
le ut fereum instrumentum cum quo
fit uulnus in aliquo membro ut ab
ipso humores extrahantur. modo
ad propositum dico quod. Albertus
de primo ferro. intelligit & non de
secundo: huius gratia est sciendum
quod quaedam mulieres scientes hoc
ponunt tempore totius de istis cor-
rosiuis ad membrum inferius: &

quia tunc membrum uirile est ualde porosum: ideo statim corroditur & leditur a talibus. Sed forte diceret aliquis quare mulier non ledit semetipsam dicendum quod uulua non est ita porosa sicut uirga uel aliterque melius quod antequam imponant ista corrosiua accipiunt oleum rosarum & inungunt membrum suum & sic non laeditur. Itesciendum quod si laesio fieret luna existenti in ultima eius quadra in scorpiōe & esset coniunctio lunae & ueneris tunc ista laesio eēt incurabilis & causa ē quia scorpio & uenus dominatur super uirgam & tunc nulla tenus posset fieri exitio humorū de tali uulnere & per consequens nec curatio propter nimiam influentiam humidam.

Primum quidem ascriberemus sed quia proprium creatorem timeo ideo de istis occultis nihil ad praesens dico & tunc effectum de quarto eius statu praecipue possumus declarare & hoc alia similitudine scilicet quod radii lunae de nocte subintrantes per fenestras: & peruenientes ad caput dormientis faciunt dolorem capitis: & fluxum reumatis: & causa huius uere est eadem cum causa iam assignata.

Hic declarat id quod dictum est per aliam experientiam .d. quod illud quod dictum ex patet ab experimento quod sumitur ex eo quod si lunae radii de nocte subintrēt per fenestras ad caput dormientis faciunt dolorem capitis & fluxum reumatis: & causa est huius prius assignata: & hoc praecipue intelligitur in ultima quadra lunae. Sed diceret aliquis qualiter talis humiditas causat dolorem capitis respondetur quod per ipsam fit obstructio pororum in cerebro ita quod uapores & fumi grossi non possunt exalare: unde quando natura incipit laborare circa talē humiditatem cerebri influxam eam dissoluendo: causat fluxum reumaticum ad nares uel ad pectus & ille fluxus reumatis causatur ex materia cruda flegmatica: & patientes ipsum debent parum comedere bibere & dormire ne multitudo uaporum a cibo potu somnoque superfusio dissolutorum dirigatur uersus cerebrum ipsum humectando: & fluxum reumatis augumentando unde dicitur uersus esuries nigilansitas sic reumata cures. Vnde sciendum quod illa passio maxime fit luna existente in ultima quadra: & ideo hoc tempore bonum est quod quilibet caueat ne radii lunares tempore dormitionis de nocte subintrēt per angustia foramina attingentes caput eius inferentes praedictam infirmitatem quae secundum medicos omnium aegritudinum mater est in corpore humano.

o ben rosar

etenet quibus
luna et
ueneris -

luna de nocte
subintrantes
fenestras,

Post hoc quidem ad influentia planetarum quos antiqui uocauerunt nomine deos ex parte corporis & anime nunc reuertamur.

In precedenti parte Albertus ostendit accidentia ex parte anime tantum & non ex parte corporis se tenentia in fluentia corpori humano a corporibus supercelestibus. Hic ostendit accidentia ex parte utriusque. Post predicta reuertamur ad influentia planetarum quos antiqui uocauerunt deos naturae ex parte corporis & anime & persequitur per ordinem.

Saturnus uero qui super omnibus obscurior & tardior existens & in generatione natum facit qui sub eo nascitur: fusca in colore ex parte corporis plenum in capillis & crinibus nigris & duris: & caput orbidum: et male barbatus et peccator subtilis habet scissuras in calcaneis et hoc est figurative dictum secundum dispositionem corporalem et secundum animam natus sub saturno est multum perfidus et tristis malignus fetida diligens et turpia uestimenta est induens et piger est in castu et non erit luxuriosus ut in pluribus uenerem minime diligit

immo naturaliter abhorret in de breuiter notandum quod secundum intentionem mei magistri in hac scientia experti quod quicumque natus fuerit sub saturno omnes conditiones malas habet ex parte corporis.

Et dicit quod saturnus est obscurus tardus & grauis: facit natum sub eo fuscum in colore ex parte corporis & habet flauos capillos & rectos & duros sed non est barbatus & male dispositus est & habet peccus subtile & scissuras in calcaneis figuratum. id est secundum dispositionem corporalem: & iste idem puer secundum animam est multum perfidus & tristitia & malignus diligens fetida induens semper turpia uestimenta: & est piger in castu & non luxuriosus & naturaliter abhorret coitum. Et subdit secundum intentionem nostri magistri in hac materia experti. Quicumque natus fuerit sub saturno omnino habet malas dispositiones ex parte corporis. Nota hic quod antiqui philosophi uocauerunt planetas deos naturae quia uiderunt per influentiam planetarum corruptionem & generationem fieri in his inferioribus. Et ex alio quia ante tempus Aristotelem non nouerant aliquid de prima causa nec de intelligentiis: sed tantummodo de corporibus celestibus & ideo ipsa dixerunt deos essentia coelestis. Empedocles dixit quod sol est deus deorum alia etiam de caetera planeta dicuntur dii naturae quia natura regitur ab ipsis.

una cū intelligentiis inclusis: unde dicit cō. xii. metha. opus naturæ est opus intelligentiæ: sed intelligentiā nō dirigit naturam imediate. imo facit hoc mediantibus planetis & corporibus cœlestibus: ideo dicit Arist. q̄ ille mūdus inferior subiectus ē corporibus cœlestibus ut tota eius uirtus inde gubernetur. Itē Arist. prio cœli & .viii. physi. Si nō eēt motus ad ubi in corporibus super cœlestibus tūc etiā non eēset motus in his inferioribus: & sic nec generatio fieret nec corruptio. Nota q̄ saturnus dicitur superior planeta q̄a magis distat a terra q̄a imediate sequitur firmamentum: unde dicūt astro nomi q̄ est in tāto elongatus a terra q̄ si aliqs pgeret oī die. ix. miliaria tunc ad illā partē ubi saturnus ē propinquior suæ speræ pueniret. 3200. annis & .xy. septimanis & in tribus diebus: unde saturnus cōplet cursū suū p. xxxiii. annos & est maior tota terra nōagesies semel. Et rō est q̄ sit superior plāeta q̄a multū cōtrariatur principiis uitæ pp̄ eius maliciā unde si eēset appropinquatus terræ destrueret oīa ista inferiora & nūq̄ permetteret aliquod aīal uiuere: & obscurior etiam est inter oēs planetas q̄a est naturæ terrea. Itē notandū q̄ filius saturni ē coloris fusci. q̄a ipse saturnus iter cætera q̄ habet dominium super plumbū qd̄ ē coloris fusci. Itē habet nigros capillos & hoc q̄a est cōplexionis melancolicæ: & ideo habet multos uapo

res grossos nigros & terrestres qui sunt graues & frigidi & semper tendunt deorsum: unde oēs isti quibus non crescit barbā infra debitū tempus sunt filii saturni: Itē hēt pectus subtile & hoc q̄a non multū hēt de humiditate & calliditate qui requiruntur ad dilationem corporis. Itē filius saturni habet scissuras in calcaneis: hoc exponit unō mō sic. s. q̄ habeat scissuras in pedibus figuratiter sicut equus. Alio modo q̄ sic claudicus per unū pedē. Tertio mō q̄ habeat cōstructionē in membris ita q̄ membra eius sunt cōstricta q̄ habeat duas uenas: & hoc ultimo mō potest littera intelligi. Item est multa perfidā & hoc quia habet malā cōplexionē & semper nitit̄ decipere hoies: & non utuntur uenere ppter frigiditatem sicut melancolici sunt. Ideo dicunt medici q̄ oēs prophete fuerunt melancolici quia diuersa imaginabantur. Et littera dicit q̄ ille filius malas in se conditiones habet ex parte corporis & hoc q̄a habet in se pessimas qualitates. s. frigiditatem & siccitatem a quibus procedit malitia tāquā a sua causa. Itē sciendū sicut habetur in libro de effectibus planetarū puer natus in hora saturnierit fortis melancolice complexiōis: auarus: traditor: cupidus: & fortuna in oībus sibi prospereatur: & habet inuicem inimicum & Mercuriū amicū: ideo quancūq̄ saturnus coniungitur cum Mercurio tunc bonum est sibi incipere

opus. Sed quando cū Ioue tunc est contrariū. Vnde si qs acciperet flores auellane cū succo cesane & id de siccatum alicui mulieri corrupte i poneret inferius ad mēbrū appare ret uirgo. Itē nota q̄ quando est in ariete tunc est signum mortis: quādo uero in aquario tunc uitæ quia est in propria domo.

Iupiter est quædam stella regalis existens prospera dulcis & lucida temperata totum oppositum facit huic operatio ni quia nato sub eo dat pulcrā faciem: oculos claros: barbā iocundam et signantur duos dentes superiores magnos et aliquantulū diuifos et dat colorem album rubore per mixtū in facie et capillos longos facit secundum animam uero facit natum bonum et modestum et ætate longeuā: et honestatē diligens et uestimenta pulcra et ornata et delectabiles sapes ei placent et odores et erit largus et iocundus misericors et uirtuosus incidēs plurimū prospicit in terram.

Natus sub ioue debet esse bene dispositus tā in aia q̄ in corpore q̄

Iupiter est stella regalis dulcis prospera & temperata & hēt totū oppositū ipsi saturno nā filii iouis sūt pulchri i facie & habent oculos claros barbā rotundā & superiores dentes magnos & aliquantulū diuifos & habent bonū colorē albū cum rubore pmixtū longos crines secūdiā aiā quoq̄ talis filius ē modestus longeuus diligens honestatē & pulchra uestimēta: & diligit delectabiles odores & sapes & etiā luxuriā & est potens largus iocūdus misericors mūdus: & quocūq̄ uadit respicit terrā. Nota priō q̄ dicit stella regalis q̄ hēt nobilitatē influentiam. Itē q̄ inmediate sequitur saturnum ut malitia saturni possit mitigari per bonitatē Iouis quia aliter saturnus multa mala circa inferiora faceret unū dicit cō. q̄ si solus Iupiter cēt in cælo nō q̄mitteret aliq̄ corruptio nē fieri in terra: unde ipse Iupiter ē maior terra nonagesies quinq̄: & tā tū distās a terra ubi est ppinq̄ ei q̄ si aliq̄ oi die possit ambulare decem miliaria surū infra. MMcccxyiii. ānos & viiii. septimanas & .y. dies ptingeret ad ipsū. nota q̄ iste filius dī cēstōgeus & h̄ q̄ ē calidus & humidus i q̄bus cōsistit uita & iō multū diligit luxuriā & inspicit terrā pp̄ eius dilectionē: unū dī in li. f. alegato: si qs natus fuerit i hora iouis est sanguineus bēuolus amabilis delectabilis sapiens laudabilis & habet unū amicū & unū inimicū amicus eius ē luna: inimicus eius ē sō

unde quādo cōiungitur lunæ amī-
cæ suæ tūc gaudet & regnat & tunc
bonum est ei opus icipere quia hēt
bonū finē & bonū ē loqui cum mu-
lieribus quia tunc habet satis de san-
guine: unde dicunt experimentores
q̄ si quis tunc acciperet auiculam q̄
uocatur cauda tremula & desiccāst
in puluerem siue combureret & po-
neret hūc puluerē ad crucibolum si
ē aliqua mulier malicioſa latrabit
ut canis. Sed quando cōiungitur so-
li oēs amittit uirtutes. Itē dicitur si
quis acciperet linguā canis & i pul-
uerem reduceret & alicui auicule in
pactu daret statim uideſtur mortua
& econuerſo si poneret caput eius
ad aquā cessabit. Vnde sciendum q̄
Iupiter habet mortem & uitā nam
mors eius est libra: & gemini est ui-
ta: quando enim est in gemini tunc
est in honore & domino suo: unde
si quis in illa hora acciperet ungues
& capillos alicuius mulieris & pul-
uerizaret & comederet multum dor-
miret: & si uelis excitare pone ace-
tum in auriculam eius dexteram.
Itē quando iupiter est in piscibus si
quis acciperet salamandrā & in pul-
uerē reduceret & poneret i auriculā
alicuius animalis statim moreretur.

Mars uero cum in tempera-
tus in caliditate & siccitate secū-
dum corpus facit natum rubei
uel crocei coloris eum quādam
obscuritate & aduſtione sicut

uidetur & apparet in hiis qui
passi sunt a sole & paucos ha-
bent capillos oculos quidem
graues totum corpus curuum
& grossum secundum animā
uero fallax inconstans inuere-
cundus irascibilis proditor: fa-
ciens discordias & bella mo-
uens.

Hic dominus Albertus ostendit
formā fœtus quantum ad accidētia
tam ex parte corporis q̄ ex parte aīæ
se tenentia ipsi fœtui & marte influ-
xa dicens q̄ mars planeta intēpera-
tus caliditate & siccitate & facit fili-
um suū crocei coloris cū quādā ob-
scuritate & aduſtione: sicut apparet
in hiis qui a radiis solaribus perusti
sunt: & hēt paucos capillos & par-
uos oculos & habet curuū corpus li-
cet grossum & ipse secūdū aīam est
fallax inconstans inuerecūsus irasci-
bilis proditor faciens discordias &
bella estq̄ supbus. Nota primo q̄
mars est calidus: & siccus & calor
eius ē destructiuus & cōsumptiuus
& maxime intēperatus ē cōplexiōis
colericæ & ideo facit filiū suū cro-
cei coloris cū quādā obscuritate &
hēt corpus curuū & rō ē: q̄a rōne nū-
miā caliditatis fit consumptio hu-
miditatis quē admodū sit de corri-
gia madefacta & posita ad solem q̄
statim incuruatur. Itē ē supbus pp̄
magnanimitatē q̄ hēt rōe ignis. Itē

Item habet paucos capillos & paruos oculos q̄a modicū habet de humilitate. & caliditas dñat̄ in eo. Itē nota q̄ quādo mars regnat sc̄ipue fiunt discordiā iter reges & principes. & hoc q̄a ī talibus hūidū radicale ē multū subtile. Nota etiā q̄ filius martis ē multum irascibilis & hoc q̄a est cōplexiōis colericæ oēs enī colerici cito irascuntur ut patet ī libro de cōplexiōibus. Itē notaq̄ hō possit attingere martē si mouetur sursum per rectā lineā per decē miliaria ī die in xliiii. ānos & duodecim septimanas. & decē dies. Itē sciendū q̄ amicus suus ē mercurius inimicus iupiter. unde quādo cōiūgitur cū mercurio tūc bonū ē debellare & pōere insidias. sed quādo cū ioue cōiūgit tūc amittit vires suas.

Sol est quaedam stella exstans regalis & mundi lumen & oculus uocatus & natum facit sub eo carnosum faciem eius pulchrā & oculos magnos colorem albū cū quadam rubicunditate bene barbatum: & dat capillos eries longos & pulchros secundū animam ut quidam dicunt facit ipocritam iustum & exteriore apparatus & honores suos augmentat.

Sed inuenio in aliis aliter di-

centes q̄ natus sub hac planeta esset regalis religiosus profundus cogitationes sapiens speculans dominator diues iocundus diligens bonos & malos deprimens.

Hic ostendit qualiter ipse sol format aliqua accidentia ipsius fetus ex pte aīa & corporis & sic ait. Sol ē stella regalis & mūdi lumē & oculus. facitq̄ filiū suū carnosum & pulchrū facie oculis magnis colore albo cū q̄dā rubicunditate bene barbatum & habentem longos crines. sed sc̄dm aīam ut q̄dā asserūt ē ipocrita ita q̄ apparet iustus in exteriori apparatus. sed sc̄dm alios filius solis ē religiosus pfunda uocationis speculator sapiēs domiator diues iocundus diligens bonos. & deprimens malos. Item quod dicit in littera oculus mundi ut patet per Aristot. secundo de aīa quia totum uniuersum respicit & illuminat. Item stella regalis quia regit oēs plāctas Et nota secundum ptolomæum q̄ sol est maior tota terra centies sexagesies sexties. unde si homo ascenderet omni die sursum per decem miliaria attingeret solem ubi est p̄ pinquior terræ infra xlviii. annos 12. septimanas & duos dies. Itē nota q̄ ī hora solis bōum est loqui cū mulieribus & icipere ædificare castra. Amicus eius est mars. inimicus luna. & quando coniungit cū

Marte tūc bonum est operari quic
quid iceperis quādo uero cum lu
na cōiūgitur tūc omnes amitter uī
res ga tūc aliqñ patiē per eclipsim.

Venus est stella beniuola.
& facit natum pulchrum ma
gnis oculis & superciliis carno
sum & mediæ staturæ. secun
dum animam uero blandum
facit efficacem loquacem & stu
dentem in operatione ornato
corporis musicalia diligentem
uoluptatem gaudium & cho
ream desiderantem.

Hic ostendit qualiter fœtus a uene
re formatur dicit q̄ uenus est stella
beniuola & facit filium suum pul
chrū oculis ac supciliis. mediocri
ter carnosum mediæq̄ staturæ & se
cūdam aiām blandū efficaciter lo
quētē ornātū corpe musicalia gau
dia choreamq̄ diligentem. Nota
primo q̄ iupiter & uenus sunt pla
netæ beniuoli saturnus & mars ma
liuoli. ceteri aut̄ indifferenter se ha
bent filius igitur ueneris est uirtuo
sus & hoc quia optime dispositus ē
& quia opatiōes aię dependēt a dis
positiōibus corpis ut patet p̄ Arist.
p̄rio de aiā. & etiā i sua philosophia
ubi dicitur q̄ dispositiō aię sequit̄
ex dispositiōe corpis. Item nota q̄
si aliquis uolart forsum omni die
per decem militaria attingeret ipsa

uenerem ifra. xx. annos & nouē sep
timanas & unum diē. iupiter quoq̄
amicus suus ē mars uero inimicus
unde quando coniungitur cum io
ue tunc gaudet. & tunc scēminæ ta
les gaudent & libētē utuntur actū
uenero. Nota q̄ dicitur in littera
q̄ gaudia diligunt & hoc quia ha
bentes cerebrum frigidum nihil de
futuris curant sed sunt iocundi: &
gaudent ludere lumbis.

Mercuri⁹ uero quidē astro
nomi solem sequi dicunt & e
ius radiis contrahi facit natum
cum corpore gracili paruo: &
subtilitatis paruę staturæ bar
bæ pulchræ & raræ secundum
aiām est sapiens: & subtilis: &
philosophiā diligens & studi
um & boni moris & sermonis
perfecti. & multos ut quidē di
cunt amicos acquirit tamē nō
multum fortunabitur bonis.
quidem consilii est. uerus nul
lius perfidē & in adulationib⁹
expers & non conscius.

Hic ostendit qualiter fœtus forma
tur quantum ad accidentia corpo
ris & animæ ab ifluxu mercurii &
dicit q̄ mercurius quē astronomi
solem sequi dicūt eiusq̄ radiis illu
minari: facit filiū suū corpore gra
cilem paruę staturæ habens pauca

barbā & rarā qui scdm aiam est sapi
ens & subtilis intellectus philosophi
am diligēs & studium bonorū mo
rū facundūq; sermōe q multos ami
cos cōpat & tamen non nimis ē for
tunatus: ē q; boni cōsiliū: & nullius
perfidā nec infidelis. Nota q; filii
mercurii præcipue diligunt phylo
sophie dare opera & hoc quia ē sub
tilis ad intelligendum omnia sed ta
men filii mercurii ut plurimum sūt
pauperes neq; curant de re exteriori
sed de scientiis sicut fecit seneca: &
multi alii. Itē acquirūt sibi multos
amicos qua cū oībus est beniuolus
& tamen nō ē multū fortunatus. &
sic uerū ē quādo mercurius ē in con
iunctiōe cū saturno uel marte quia
quicunq; nascitur in illa hora erit in
fortunatus. Item iste planeta se indif
ferenter habet ad omnes qualitates.
quia cum frigidis est frigidus & cū
calidis calidus & sic de aliis qualita
tibus. Item nota q; littera dicit q;
habet parū barbā. unde pauci
tas capillorū accidit tribus de cau
sis. primo propter infirmitatem ut pa
tet in ydropicis & leprosis quia nō
habent multos capillos. Secundo p
pter poros siccos in capite ut in co
lericis: Tertio propter defectum hu
miditatis radicalis & caloris naturalis
ut apparet in senibus. Item nota q;
mercurius complet cursum suum
eodem tempore quo sol unde in ho
ra mercurii bonum incipere studiū
exercitia congregare māmona eme
re unde scias q; habet duo domici

lia. primum i uirgine & tūc gaudet
scdm qñ intrat capricornū & tunc
amittit uires. Item qñ est in scorpio
ne tunc bonum est commisceri mu
lieribus & ire ad iudiciū:

Luna cum sit uelocis mot⁹
facit natū suum uagabundum
nullius seruitii tñ facit iocūdū
stature mediocris & habet sem
per ineq̄les oculos scilicet unū
maiolem & alterum miorem.

Hic ostendit qualiter factus dispo
nitur tempore exitus per lunā influ
entiam quantum ad animam cor
porisq; accidentia. & dicit q; luna ē
uelocis motus facitq; suam filium
uagabūdum ac ocifum multum ad
seruitia. Et ratio est quia cum ad ser
uitiū requiritur stabilitas. & ipsi cū
a natura sint uagi nullam in se sta
bilitatem habent. Item nota q; tales
semper sunt iocūdi nulliusq; curam
habent ex nimia uolubilitate & ua
gatione. Item sciendūq; homo pos
set attingere corpus lunæ ubi ē pro
pinquior terre si omni die ascende
ret per decem miliaria infra 30. an
nos & .v. septimanascū .viii. diebus
amicus eius est iupiter inimicus ue
ro mars. unde quando cum. Ioue
coniungitur tunc gaudet. & tunc bo
num est petere promotionem ab ali
quo & loqui cum mulieribus. quā
do uero marti coniungitur omnes
amittit uires & habet duo domici
lia. s. uirginē & thaurū. & quando ē

in uirgine tunc dominatur, quādo
uero in thuro tunc deficit.

Et intelligēdum q̄ omnes
stellæ; & aliæ partes corporis
supercoelestis istis officiis sunt
diuinitus iniuncta exequimur
& semper sic agunt & nūq̄ im-
pediuntur quantum ē ex par-
te ip̄orum. Et ideo si phas ē di-
cere secūdum ea quæ dicta sūt
omnia illa inferiora sic regun-
tur a superioribus illis q̄ nec
dona sacrificii, nec ecclesiasticæ
proportiones uel bestiarum i-
molationes & cætera holocau-
sta quæ mundus fingit remo-
uere possunt a gubernatione
superiorum principali conce-
dente uitam & mortem. Sed
ex istis uerbis forte aliquis dice-
ret me cadere in duplici pecca-
to. Primo quidem quia sta-
tim uisa superficie uerborum
uidetur concludi uerbaliter ex
eis uniuersa omnia de necessi-
tate euenire. Secūdo si aliquis
uelit dicere me non esse culto-
rem fidei cristiane p̄pterea quia
ista non in deum refero utrum

si distinguerent inter necessita-
tem conditionalē & absolu-
tam; hæc ambo hic per tractan-
do obmittent de istis planetis
& uniuersaliter & de supercoe-
lestibus respectu eorū influen-
tiæ ad inferiora dictum est.

Hic ponit quoddam notabile se-
cundo remouet quædam dubia, se-
cunda ibi, sed quia ex istis dicit er-
go q̄ omnia corpora coelestia om-
nes stellæ & plætae exequuntur offi-
cia eis per primam causam in iun-
cta ita q̄ nūq̄ impediuntur quan-
tum in ipsis est, & si dicere licet om-
nia hæc inferiora ab ipsis sic regun-
tur q̄ nec dona sacrificii uel ecclesia-
sticæ propositiones idest orationes
nec bestiarum immolationes & cæ-
tera holocausta quæ mundus fin-
git ut remoueat corpora coelestia a
suis influentiis nullo istorum im-
pediri possunt quin influant nobis
suam uirtutem uide in littera meli-
us. Aduertere lector q̄ hic omitto
quasi cartam unam cōmenti huius
eo q̄ exponit quædam dubia. Al-
ber. hic posita quæ quidem melius
in theologia pertractantur ideo hic
ipsa relinquo.

Ut ea quæ dicta sunt lu-
cidiori lumine cognoscantur
modo uidebitur quomō plu-
res foetus sunt in matricæ &

quomodo plures fiunt: & in
de nascuntur. & modicum dis
grediendum est a proposito &
est uidentum de generatione
animalium imperfectorū que
non ex semine. sed ex putrefa
ctione generātur. Iuxta quod
notandum q̄ animalia imper
fecta sicut sunt musce & talia
non semper eodem modo ge
nerātur sicut alia animalia per
fecta quia hec animalia imperfe
cta per decissionem seminis nō
generantur sed ex putrefactio
ne ut patet quarto methau.

Hic declarat ista q̄ ex putrefactiōe
generantur animalia ut patet quar
to methau. Nota q̄ plures scetus
aliquando generantur p̄pter cau
sam dictam. Aliquando uero ex eo
q̄ q̄n̄ ip̄ragnata ē mulier & cōcepit.
iterū sc̄do uel tertio die coit cū ma
re ita q̄ sc̄do uel tertio semen infu
sum recipere in aliā cellā m̄ris. Et
nota etiā q̄ animalia q̄ ex putrefactiōe
generātur sic se h̄nt q̄ multa eorum
possunt fieri ex una natura ut patet
de ranis & muscis.

Verum an ex semine & si
ne semine eadem generari pos
sunt dubium est apud plures
opinio enim. Auicēn, in libel

lo de diluuiō dicit q̄ eadem ex
semine et sine semine generan
tur et possunt generari et hoc
declaratur quia prius diluuiū
uniuersale posse fieri et in tali
diluuiō corrumpuntur omnia
uiuentia. sed quod corruptis
omnibus uiuentibus stat influ
entia icadauera mortuorū que
putrefacta sunt et tūc ex uirtu
te cœli r̄gnāt ita et q̄ p̄oit Aui.
q̄ modo unū generatur ex pu
trefactiōe et illud per descisum
seminis generabit aliud sibi si
mile in specie et sic sequitur q̄
eadem animalia ex semine et si
ne semine generantur et patet
hoc per assensum si capilli mu
lieris accipiuntur sub terra pin
gui ponantur ubi simus iacet
et in tpe hiemali tunc estate in
ualecente caloris solis genera
tur serpens longus et strictus
et fortis ex tali putrefactione q̄
generabit aliū serpentē ex semi
ne sibi simile in specie et illud
etiā declarat i mure q̄ tpe suo
generat⁹ fuerat ex putrefactio
d iii

ne & ille idem mus generauit
alium ex semie & sic plures po-
nerem auctoritates & exem-
pla . sed sufficiat nobis quod
dictum est quia longum esset
rerum huius scientiam , circa
istam partem determinari ideo
uero reliquimus tempore sequē-
ti domino concedere breuiter
ergo ad istam opinionem est di-
cendum non est uerū : & ratio
falsificans est quod intentione phi-
losophi & sui commentatoris
octauo phisi . sicut aliquid ha-
bet suam propriam materiam
sic habet proprium agens qua-
lis enim est materia talis est for-
ma alius est enim actus mate-
riae & aliud est actus formae octa-
uo metha . & cum diuersa ani-
malia diuersas formas habeant
diuersas materias & per conse-
quens diuersa genera uel agen-
tia : & credo quod eadem animalia
saltem in spe secundum speciem pos-
sunt fieri ex semie & sine semie
sicut sanitas quoniam fit ab arte &
quoniam a natura . Et in hoc differt

philosophus ad Auicē . quia p-
fecta animalia sine semie fiunt secundum
philosophum sed Auicē . opposi-
tū uoluit indifferenter in omnibus
ut uisum est . Differunt etiam .
Auicen . & philosophus in hoc quod secundum
doctrinam philosophi primo me-
tha . impossibile est diluuium fieri
uniuersale tamen pignē quod per aquam p-
pter hanc rationem quod diluuiū fit
ex constellatione humectata . si
constellatio humectans respicit oppo-
sitū partes terre quoniam tamen unam humectat
in una parte tamen alteram excccat in
alia & ideo impossibile est quod dicitur .

Hic remouet dubiū & primo mo-
uet ex una parte ex intentione Auicē .
secundo improbat . tertio soluit
& legatur littera unde sententia eius
est quod dubitatur utrum eadem ani-
ma ex semine & sine semine possit
generari . & dicit quod opinio Auicē .
in li . de diluuiis est quod ex semine &
sine semine generari possint . quia Auicē .
potest diluuium tale adhuc posse
fieri in quo animalia uiuentia corrū-
pantur & omnibus corruptis tunc per
plactarū influentiā de cadaueribus
mortuorum putrefactis iterum eadem ani-
malia generentur sicut prius quia tunc illa
animalia ulterius generaret alia ani-
malia similia sibi in spe . & sic sequitur

q̄ eadem animalia cū semine & sine se-
mine generentur & hoc ulterius de
clarat ad sensū dicit q̄ si capilli mu-
lieris ponantur sub terra pingui ubi
fimus iacet tūc mediante calore so-
lis adueniēte generatur serpens lon-
gus & strīctus ex tali putrefactione
qui generat ulterius alium serpen-
te simīlē sibi in specie. Et declarat p̄
aliud exemplum q̄ tēpore suo gene-
ratus fuit mus ex putrefactione &
idem mus ulterius generauit aliū
murem ex semine & dicit Albertus
q̄ ipse Auicē. dicit plura alia de hac
materia sed ista nunc sufficiant. De
inde improbat hāc opinionem. d.
q̄ est falsa. Et ratio quia secundum
intentionem philosophi. & Com-
men. i. octauo phisicorū sicut enim
aliquid habet propriam materiam
sic etiam habet proprium agēs Ali-
us enim est actus materiae alius for-
mæ ut patet octauo metha. & cum
diuersa animalis habeant diuersas
formas oportet etiam quod habe-
ant diuersas materias & per conse-
quens diuersa agentia. Vnde inten-
tio philosophi. viii. metha. est q̄ ea-
dem animalia specie fieri possunt
cum semine & sine semine ut sani-
tas quæ quandoq̄ fit ex arte quādo
q̄ a natura. Et hoc differt ab Auicē.
quia ipse uoluit q̄ animalia perfe-
cta fierent sine semine quia differen-
ter fuerat locutus de omnibus ani-
malibus. Aristo. autem nō. In hoc
etiam differt ab eo scilicet de dilu-
uio quia quarto metha. d. impos-

sibile esse diluuium uniuersale per
ignem uel per aquam. & rationem
huius ponit Albertus quia diluuiū
sit ex constellatione humectante nā
si cōstellatio humida respicit unam
partem terræ. Alia constellatione for-
te calida & sicca respicit alteram ter-
ræ partem & sic impossibile est fieri
diluium uniuersale : & per conse-
quens dictum Auicē. est impossi-
bile. Item nota q̄ id quod dicit in
littera de capillis mulieris & cætera
q̄ huiusmodi generatio serpētis nō
potest fieri quolibet tempore sed sub
debita constellatione scilicet quan-
do luna est in scorpione siue in arie
te. aut uenus in uirgine. ita q̄ si quis
tunc acciperet crines mulieris & po-
neret sub simo calido tempore hie
mali tunc sole superueniente ex illa
materia calida generaretur serpens.
& causa huius est quia capilli ut di-
ctum est generantur ex uaporibus
ad cerebrum leuatis. tales autem hu-
mores in muliere sunt indigesti: &
uenenosi propter frigiditatem in il-
lis remanentem ideo ex tali putrefa-
ctione generatur serpens. Et nota
q̄ mulier patiens menstruum debet
abscondi suos crines. & hoc quia il-
lo tempore crines: eius sunt ueneno-
si & naturaliter frīgidi & humidi p̄-
pter defectum caloris naturalis qui
tempore illo tēdit ad posteriora. Ex
capillis autem mariū hoc nō posset
fieri. & hoc quia humores i uiris sunt
bene digesti & ideo crines eorū non
sūt uenensī nec ita cito putrefactibi

les sicut mulieris. Ex ista littera tan-
gitur cōclusio. xix. huius libri & est
illa. Ex seminis decisione animalia
generata & illa quæ ex putrefactio-
ne generantur non sunt eiusdem spe-
ciei. Vnde scias q̄ sententia Alb. est
hæc q̄ non est existimandum q̄ ea-
dem animalia possunt generari ex
semine & sine semine ut dicit Auicē.
a quo in hoc differt Aristot. quia li-
cet animalia imperfecta eiusdem spe-
ciei possunt generari ex semine & si-
ne semine tamen animalia perfecta
nunq̄ possunt generari sine semine.

Redeamus: & dicamus q̄
animalia quidem sine sæminæ
generantur causam huius di-
cit philosophus optime in. iiii.
metha. dicit q̄ calor segregans
corpus mixtum per hoc q̄ sub-
tile extrahit: & reliquid gros-
sam est naturalis: & non calor
absolute intentio autem phy-
losophi ē q̄ in materia ex qua
animal sine semine generatur
& nascitur est aliquid humidi-
tatis subtilis in quam humi-
ditatem quidam calor natura-
lis agit ex parte cœli qui nunc
proportionatus est materiæ in
qua materia forma talis ani-
malis introducitur. Hanc au-

tem humiditatem calor iam
dictus segregat æquali parte
grossa terrestri. Et ē intelligen-
dum secundum intentionem
phylosophi. vii. metha. q̄ hæc
generatio ē uniuoca saltem uir-
tualiter & non formaliter: &
per hoc soluitur dubitatio: &
obiecto per quam quidam fa-
ciunt dicentes. q̄ omne quod
generatur ex sæmine unum ē
& idem in specie. unum est for-
maliter aut uirtualiter ut iam
dictum est. Est autem iterum
aliud notandum. Circa illud
q̄ ex eadem materia plura alia
nascuntur imperfecta sicut ex
stercore equi nam multæ uer-
mes generantur & alia consi-
milia & aliquando generantur
ex eadem materia plura anima-
lia diuerse speciei & diuersi co-
loris & diuersæ figuræ.

Hic redit ad propositū. & primo
ostendit qualiter aliq̄do generant̄
animalia sine semine. Scdo ex istis
infert causam q̄re aliq̄n plures fœ-
tus generantur in una matrice. scda
ibi cā autē. prio ergo dicit redeāus
& dicamus. q̄ quædā animalia sine se-

mine generatur: huius causam red-
dit philosophus quarto methau. d.
calor segregat aliquod corpus mix-
tum per hoc q̄ contrahit subtile: &
grossum: unde intentio philosophi
est q̄ in materia ex qua animal na-
scitur est aliquid humiditatis & ca-
liditatis in qua calor proportiona-
tus ex parte cœli agentis introducē
do formam talis animalis: & tunc
mouet dubiū & incidit sic. Ex quo
superius dictum est q̄ hæc anima-
lia generantur sine semine. Dubi-
taret aliquis utrum talis generatio
esset uniuoca & arguit prio q̄ non
omne quod generatur ex sibi simili
uniuoca & simili in specie uniuoca
generantur sed animalia per putre-
factionem generata nō ita fiunt sed
ex uirtute corporum cœlestiū quæ
non inuocantur secundum natu-
ram animalium quæ sine semine
generantur. Dicendum hoc uerum
ē uel formaliter uel uirtualiter: mo-
do licet uirtus cœlestis non uniuo-
cet naturæ animalis generati sine se-
mine formaliter tamen uirtualiter.

Postea soluit aliud dubium ibi &
iterum. Et est utrum plura anima-
lia imperfecta possint simul genera-
ri ex prima materia diuersarum si-
gurarum & colorum. Responde-
tur q̄ sic. Nota primo q̄ dicit calefa-
ctio segregat materiam ex qua talia
animalia generantur & hoc nō iquā-
tum calefactio. nā per philosophū
quarto methau. calor inquantum ca-
lor habet hanc operationem. s. cale-

facere: habet autem & alias operatio-
nes. s. segregare congregare: sed hoc
non habet inquantum calor est.
Qualiter autem ista animalia im-
perfecta generentur declarat. Ari-
stoteles quarto methau.

Causa autem diuersitatis
istorū animalium est diuisio se-
minis in matrice principaliter
in omnibus animalibus Et est
intelligendum q̄ i matrice mu-
lierum sunt plures cellule quā
do tunc semē decilum sic colli-
gitur q̄ i una quaq; cellula ma-
trix pars seminis recipitur tūc
est modus generationis pluri-
um animalium siue foetuum: &
iste motus generationis animalium
imperfectorum sumit similitudinem
quæ ibi
ē aliquod loco matricis & ali-
quid loco seminis ex quo fit ta-
lis humiditas ut dictum ē quia
transit humiditas per loca edu-
ctionis eius uel eius putrefacti-
onis & ideo multiplicantur ta-
lia animalia & cā similitudinis ho-
rum animalium & est humidi-
deducti similitudo de corpo-
re in partes homogenias: &
hæc generatio est ipsius.

Hic ostendit quare plures foetus generentur in matrice & primo facit hoc. secūdo ponit causas quorūdam accidentium ex parte qualitatū & quantitatis in corpore animalis generati cum semine & sine semine: secūda ibi q̄ autē quaedam & cetera. Primo ergo dicit sic causa diuersitatis illorum foetum est diuisio in matrice: nam in matrice mulieris plures sunt cellule: unde quādo semē decisum a patre sic recipit in matrice q̄ una quaeq; cellula partem recipit: tunc est motus generationis pluriū foetū & iste motus generationis sumit similitudinem ad animalia imperfecta: quia in generatione istorū animalium aliquid loco seminis: & talis pellicula quae circūdat primo materiam putrefactam ē loco matricis & materia putrefacta loco seminis. Nota q̄ de numero animalium p̄fectōrū q̄dā sunt breuis uitae ut porci & similia: & talia generant plura animalia eiusdē sp̄s ne sp̄s eorū pereat & multoties in anno generat p̄pter eandē causam: unde talia animalia habent matricēs cum multis cellulis & multitudine māmillarum. Quedā autē animalia sunt longae uitae ut hōis equi asini. ideo nō generant nisi semel in anno & ut frequēter nisi unum foetum quia matricēs eorum non habēt multas cellulas: cuius gratia sciendū q̄ secūdū aliquos mulier nō

habet in matrice nisi duas cellulas unam ad partem dexteram aliam ad sinistram: & horum motuum est: quia mulier duas tantum habet māmillas ut duos tantū foetus nutrire possit. Alii dicunt q̄ habet tres cellulas singulatim. s. p̄ singulum latus & tertiam in medio qui ex eo mouentur q̄ aliquando uisum est mulierē parere tres foetus. Alii autē dicūt q̄ habet. ix. cellulas & ponūt tres principales unā ad dextrā aliam ad sinistrā: & tertiam in medio: quarum trium quaelibet habet duas alias minus principales: & isti mouentur ex eo q̄ aliquando perceptū est mulierem peperisse nouē filios. Sed ad intelligēdum hęc scias q̄ Arist. dicit in libro de spermate q̄ tantum sunt septem: quia tantum sunt septē habitacula in matrice mulieris ubi recipit semē: & ideo tot pueri i una muliere simul possunt generari & una uice si i coitu sperma currit ad omnes cellulas.

Quod autem animalia sunt longa et stricta quaedam breuia et sic de aliis hoc ē ideo scilicet ex diuersitate humidi quia ex colerico generatur animal longum et strictum eo quod calor multum seipse extendit: ex flegmatico autem generatur animal latum: et

breue quia humor aqueus multum dilatabilis est & frigiditas non multum extendit ipsum: ex sanguineo autem humido & calido generatur medium inter longum & breue propter calidum & humidum bene temperatum. Ex melancholico uero naturali generatur animal strictum & breue quia frigiditas non permittit ipsum dilatari & crescere in longum: ex melancholia autem accidentali quae adusta est generatur longum ualde & gracile quia feruor caloris eius multum extendit ipsum & siccitas moderata attenuat ipsum. Et est notandum quod colericus crocei coloris est ut frequentius. Et sanguineus rubei: & flegmaticus albi: & melancholicus nigri coloris: & si aliquorum materia permixta fuerit horum etiam qualitas & aliorum necessario permiscetur sic ergo in hoc capitulo habemus modum generationis animalium imper-

sectorum: & quare plures fiunt foetus simul imperfecti & quare aliud est longum & aliud breue.

Hic ostendit causas quorundam accidentium in corpore animalium generari ex semine: ut primo ostendit causas accidentium se tenentium ex parte corporis in quantitate. secundo in qualitate. tertio recapitulat. d. ergo quod quedam animalia sunt longa & stricta: quedam breuia & sic de aliis hoc fit uirtute humiditatis quia ex colerico calido & sicco generatur animal longum & strictum eo quod calor multum extenditur in ipso. Ex flegmatico frigido: & humido generatur animal breue & latum quia humor aqueus est multum dilatabilis: & frigiditas non multum extenditur. Ex sanguineo calido & humido generatur animal medium inter longum & breue propter humidum & calidum bene temperatum. Ex melancholico autem accidentali quia adustum est generatur animal longum ualde & gracile quia feruor caloris eius multum extendit ipsum: sed siccitas attenuat immoderate: postea ostendit hoc de qualitate dicens quod animal colericum est crocei coloris: sanguineus ut frequenter rubeus: flegmaticus albus melancholicus autem niger: & quorum natura est permixta illorum etiam quantitas coloris: & qualitas erunt permixta: deinde concludit

dit epilogando quæ dicta sunt. d.
sic ergo habemus in hoc capitulo
modum generationis animalium
imperfectorum ad similitudinem
perfectorū. & habemus quare plu-
res foetus generantur tam in anima
libus perfectis quam imperfectis
& etiam quare aliquod tale est lon-
gum & aliquod breue & aliquod le-
ue & cætera & hic de imperfectis suf-
ficiant. nūc de perfectis uideamus.
Item quod animalia diuersificantur in
quantitate colore & aliis accidenti-
bus iuxta suam complexionē. Itē
dicit quod colericus est crocei coloris
hoc uerum est si habet coleram ci-
trinam: si autem coleram rubeam
tunc est rubeus: si coleram adu-
rscam tunc habet colorem permix-
tum cum quadam nigredine in fa-
cie. Item dicit quod sanguineus hēt
colorem rubeum in facie permixtū
cum albedine & per totum corpus
est albus non tamen excellenter si-
cut flegmaticus quia albedo in san-
guineo declinat ad rubedinem: in
flegmatico autē nō. Item sciendum
quod duplex est melācolia quia quidam
est adusta & ad istā seqtur quātitas cor-
poralis gracilis & longa. Alia autē
est naturalis & nō adusta & ad hāc
sequitur corporalis quantitas stri-
cta & breuis terrestris. Sed de natu-
ris istorum plene apparet in tracta-
tu de complexionibus.

**Hic incipit tractatus secun-
dus huius libri.**

Vnc autem ad ea quæ
dicta sunt superius de
generatione & forma-
tione embrionis in utero ma-
terno sermonem nostrum con-
uertimus & de modo ipsius exi-
tus aliqua tangamus primo er-
go uidendum ē quomodo iste
potentiæ quæ sunt uegetatiua
sensitiua & intellectiua ueniūt
ad materiam foetus siue quo or-
dine. Iuxta quod est breuiter
notandum quod illud ē alteri-
us negotii quod præsens materia
requirat tamen de ipsa aliqua-
liter tangamus. Sperma ue-
ro in matrice mulieris colle-
ctum augmētatur statim cum
infusum est & quando bene ē
elaulsa matrix: & augmentum
est appositum uegetatiuæ ani-
me quoniam a spermate deci-
uifa est potentia uegetatiua &
hoc patet secundo de anima
quia potentiæ uegetatiuæ duo
sunt opera, scilicet generare,
& alimento uti, unde planta

generat plantā: aīal aīal: unde uidetur q̄ ab ista anima uegetatiua fluit uirtus generatiua.

Hic est tractatus secundus huius li. in quo determinat de exitu ipsius foetus & continuatur sic. nam superius expediuit se de generatione augmentatione formatione & dispositione ipsius tā naturali q̄ non naturali & de aliquibus accidētibus circa exitū ipsius foetus & hēt quatuor capitula. Primū est de forma embryonis p̄ aīam sensitiuam uegetatiuam & intellectiuam. In secūdo capitulo de egressu foetus. In tertio q̄dam accidentia circa exitū ipsius foetus.

In quarto determinat de peccatis naturæ in generatione: secūdo ibi tēpus autē egressionis: tertiu ibi nūc ergo redeamus: quartū ibi sicut dicit phis. Primū capitulū hēt qnq; partes nam priō prāmittit itēū secūdo ostendit generationē foetus p̄ aīam uegetatiuā. tertio per aīam sensitiuā quarto per intellectiuā: quinto affir mat dicta. Et ideo uidēdum est quō istæ tres potentia. s. uegetatiua sensitua & intellectiua ueniāt ad naturā foetus & dicit q̄ hic uult breuiter de istis potentiis dicere: nam ad libru de anima hoc per tractare conuenit dicit ergo q̄ cum semē recipitur ad matricem mulieris statim per calore augumētā quādo matrix est undiq; clausa & hanc augumētationē hēt ab aīa uegetatiua. nā hæc anima

habet duas operationes. s. nutriendi & augmētandi ut patet secundo de aīa unde plāta generat plātā aīal uero aīal. Et iō dicit q̄ ab ista anima fluit uirtus generatiua ad perfectam formationem embryonis. Nota q̄ Albertus uult in littera dicere q̄ anima uegetatiua attribuit foetui p̄ semē a parte decisum cuius opatōes sunt motus generatio nutritio. Et hoc apparet ex eo q̄ planta generat plātā igitur sibi tribuit uirtutē nutritiuā & uegetatiuam: unde ille tres aīæ habēt talē ordinē q̄ priō educitur uegetatiua: deinde sensitua: postea intellectiua. Nota etiam scdm Arist. xvi. de aīalibus q̄ cū spermate deciso a patre crescit qdā spiritus qui est uirtus aīæ & calor solis & labor naturalis nutrit & augmentat: & h̄ requirit i principio cōceptōis calor uero igneus decrescit & desiccatur.

Postea uero procedēte tēpore s̄m exigētia nature: materia supadditur aīa sensibilis postea aīa huius speciei uel istius p̄ motiuā habet a secūdo aut p̄ potentias & operatiōes: & non dicuntur istæ potentia. s. uegetatiua & sensitua ita q̄ sint duæ s̄m essentiam: est enim eadem quīs uero non eodē et hoc ē q̄ dicit philosophus in libro de animalibus: embryo pri⁹ uiuit

uita plante deinde uita animalis
postea uero huius sp̄i uel illius

Hic ostendit formationē fœtus per
aiam sensitiuā & dicit: postea uero
p̄cedete termino sc̄dm exigentiā natu
ra sup̄additur materia aia sensiti
ua & prius h̄etur p̄ motiuā: sc̄do p̄
potētiā & opationes: uñ dicit phs
xvi. de animalibus q̄ embrio prius ui
uit uita plante deinde uita animalis: deinde
uita huius sp̄i uel illius. Nota pri
mo q̄ aia sensitua i cōi accipitur a
corpore cœlesti: sed aia sensitua in
sp̄ali istius uel illius sp̄i attribuitur
fœtui a uirtute informatiua existēte
in semine corpus enī cœleste ut est
agēs uñ oī fœtui idifferēter introdu
cit aiam sensitiuā. Agēs uero p̄tici
lare p̄ uirtute sibi dimissam in semi
ne deciso a p̄re materialē formā fœ
tus ad aiam sensitiuā i huius sp̄i uel il
lius. Vtrū autē plures formæ istarū
aiarum sint uel tātum una melius
& latius in libro de aia disputatur.

¶ Additur uirtus intellectu
ua in hoibus q̄ non generatur
a materia: sed: a cœlo ē: et de
foris infusa: unde ē finis et per
fectio oīum p̄fectōrū hic inferi
us existentium sic autē a medi
cis cōsueuit dici q̄ prius uita est
latens: et occulta media appa
rēs sed ultia excelēs et gloriōsa
Sensus nature est a prima. s. ta

ctus & gustus a sc̄da est sensus
alius de quo uisus auditus ap
paret & motus uoluntarius et
sic de aliis. Sed a tertia sensus
sp̄ialis a quo interpretatio dif
cretio p̄scrutatio et sic de aliis.

¶ Hic ostendit generationē fœtus.
p̄ aiam intellectuā: q̄a in hoie ē una
aia q̄ d̄r intellectuā q̄ nō p̄ducit ex
materia sed e cœlo: & h̄ apud medi
cos solebat sic dici q̄ materia. i. prius
seu uita uegetabilis est occulta me
dia uero id est sensitua est appars
& manifesta: ultima uero id est itel
lectiua est excellēs & gloriōsa. No
ta q̄ talis anima q̄ aduenit humano
corpori non est addita materia: sed
induta ut patet per philosophū. xii.
de animalibus & ideo talis anima
non est inherens sed solum est ap
propriata secundum operari quē
admodum aer qui illuminatur a so
le: sic corpus ab anima: & sicut lumē
solis quod est incorporeum adue
nit aeri & seperatur ab eo sine eius
corruptione & ita similiter anima
intellectiua aduenit corpori hūano.

¶ Capitulum secundum tractat:
Emp̄ autē egressus
est ab utero materno
ut frequentius pro
nouem mensibus quibusdam
in octauo mēse quibusdā uero

in decimo mense: quibusdam
uero in undecimo mense qui
busdam in xii. & ultra non.

Hoc est capitulum secundum secundum tractatus in quo determinat de exitu foetus: & diuiditur in quattuor partes. Primo determinat de tempore naturali foetus qui ad partum. Secundo de tempore non naturali. tertio ostendit quandam continuationem circa corruptionem foetus in utero materno. quarto circa dicta mouet quaedam dubia. primo dicit quod tempus egressus foetus ab utero materno ut frequentius est in. viii. mense quibusdam in. vii. quibusdam in. ix. quibusdam in. x. & non ultra. Nota primo quod tempus exitus debet computari ab hora conceptionis ipsius embryonis & non ab aliqua alia hora quibus contrarium fiat apud diuersas mulieres. Nota etiam quod mensis nonus est tempus determinatum & certum a natura deputatum egressui foetus: & foetus qui in nono mense nascitur ut frequentius est sanus & longae uitae & hoc quia in tali mense est maturus. Sed astronomica causa est quia tunc Iupiter disponit ipsum foetum ut prius dictum est. Sed quando exit in. viii. mense tunc est morbidus & duplici de causa. primo quia in octauo mense non est maturus. Secundo quia saturnus regnat super eum. Item nota quod id quod dicit aliquis parere. x. mense non est uerum absolute intelligendo: sed solum est secundum exitum

stimulationem quarundam mulierum quibus aliquando credunt se ipsas & non sunt: attamen possibile est quod possint generare in principio decimi mensis.

Quaedam uero mulieres in primo mense & hoc est abortiuum quia hoc natura hominis non producit sed aliquam solidam carnem. Istud uero accidit propter plura primo quia natura ipsarum mulierum est impedita quia ualde est corrupta uel ille mulieres sunt uenose uel propter nimium motum propter quem matrix corrumpitur uel propter alia mala: & aliquae doctae mulieres in hac nequitia: quando sentiunt se impregnatas: mouent se de loco ad locum de uilla ad uillam & ducunt saltus coreas & plura alia mala: & frequentius multum coeunt & cum uiris luctantur ut propter motum luctum liberentur a conceptione: & cupiunt coitum ut per delectationem obliuiscantur tristitiae quae est extinctio foetus.

Hic declarat de tempore non naturali ipsius foetus dicens quod mulieres qui

pariunt in primo mense nō produ-
cūt formam hominis & naturam:
sed quandam solidam carnem. Et
hoc accidit pluribus modis. Prio
quia natura earum ē corrupta uel
propter nimium motum per quē
matrix corrūpitur uel propter mul-
ta alia mala. Et ideo quaedam me-
retrices instructe i hac nequitia quā
do sentiunt se esse imprāgnatas in-
cipiunt se mouere de loco ad locū
& alia mala faciunt: & frequentius
coeunt & cum uiris luctantur ut p
motum possint a conceptione libe-
rari. Nota etiam quodocunq; foe-
tus exit ante septimū mensem sem-
per uocatur abortus. Nota secūdo
q̄ in primo mense foetus nō est mul-
tum fortiter affixus matri: & ideo
ex facili sit abortus sicut fructus ar-
boris q̄ primitus ex parua cadit ca-
usa. Huius cā est multiplex. Vna q̄
quando materia ipsius embrionis
est corrupta & imperfecta ex ipsa n̄
potest figurari dispositio hominis
& causa etiam est motus frequens
& labor mulieris per quem ligamē-
ta in matrice relaxantur & corrup-
puntur ita q̄ foetum retinere nō pos-
sunt & propter hoc consolitur mu-
lieribus q̄ impregnationis tēpore
non nimis laborent neq; ambulēt.
Et ideo aliqua pessimā foemina q̄
hoc non ignorant consulūt puellis
nouiter imprāgnati quā abscondere
uellēt peccatū suū ut saltē currāt
ambulent & fortiter moueā ad cor-
rūpēdum foetum: aliquando etiam

per decoctiōes aliquarum erbarū
quas bene sciunt: faciunt fieri abor-
sum. Et scias q̄ in tali corruptione
illā mulieres maximum patiūtur
dolorem.

Est igitur diligenter notan-
dum q̄ plures mulieres ex ter-
rore quem capiunt ex ictu to-
nitruī sēpissime disponuntur
interius q̄ foetus habens ui-
tam moritur: & si uitam non
habuerit possibile est adhuc ut
semen naturale metu: & for-
ma hominis destituatur. cau-
sa uero huius accipitur ex quo
totum corpus immutatum &
dispositum ad peregrinam im-
prāssionem & per eius aduen-
tum læditur & extinguitur.

Secunda causa est maxime
ex parte fulminis quod pene-
trat usq; ad interiora & eadem
distruit per ulsionem siue con-
cussionem: tamen nullum si-
gnum aduersionis apparet ex-
tra: & est uapor intus fortissi-
mus qui etiam interdum inter-
ficat homines eo quod penetrat
membra uitalia ad interiora &

propter eius subtilitatem : & celeritatem fulmionis non apparet uulnus neq; adustio : eo q; magis ictu lædit q; calore lædit etiam plura aliquando calore quam ictu penetrat & ut frequentius secundum in dispositionem naturalem interioribus ubi foetus est consumit totum humidum radicale et complementionale illius foetus et tunc extinguitur. Et sciatis socii mei q; hæc causæ non fictæ quia secundum quod recitat. Albertus passus de operatione et effectu fulminis quo ictu nitrui aliquando comburit calcios in pede illeso et econuerso aliquando uero crines et pili iuxta loca libidinis membris illesis. Et q; ictus fulminæ pertingit ad inferiora per hunc modum quæ dicit fides est quia serpens uenenosus fulmine percussus infra paucos dies . uermiculos producit : et est serpens uenenosus a quo colligitur uenum per huius impræssionem

Item signum huius est quia animum dolorem percussum arefcit ad aliquod tempus. De hiis autem et eorum causis diuersis superfluunt et hoc est amplius pertractare. Sed ex his quæ dicta sunt intenendo quædam dubia remouere quorum sermones uobis commito.

Hic ostendit qualiter aliquando foetus in utero materno corrumpitur ita q; fiat abortus. Et primo ponit notabile. secundo assignat causam unde dicit q; plures iuvenes mulieres ex ictu nitrui propter timorem interius sic disponuntur q; foetus in utero materno moritur. Et subdens causam huius dicit q; ex parte timoris totum immutatur & disponitur ad peregrinam : impræssionem . & ita foetus læditur & extinguitur. Secundo addit etiam hoc ex parte fulminis quod penetrat ad interiora & comburit foetum in utero materno & tamen nullum signum combustionis exterius apparet . & iste uapor est fortissimi ictus eo q; multo tiens lædat membra hominis interiora sine aliquo signo exterius facto. Et talis uapor aliquando magis ictu lædit q; calore. Aliqñ at econuerso fit & ita aliquando per hunc uaporem interius aduenientem aliquando consumitur totum humidum radicale ipsius propter quod

e

sape extinguitur. Et notāter dicit iu
uenes mulieres qa tales habent cor
pora porosa & rara magis quā anti
quæ & per consequēs corpora earū
sunt magis penetrabilia. Et iō cōsu
litur talibus mulieribus q̄ tempore
tonitruī uadant ad loca obscura &
stricta. Itē q̄ dicit ex nimio timore
ratio est naturalis natura & aliquan
do hō ex nimio gaudio moritur eo
q̄ calor naturalis existens circa cor
& totū se ibi imprimēs extinguit ip
sum sic etiā ex nimio timore. unde
ex tali timore fit sape abortus. quia
corpus mulieris per tōitrum maxi
me alteratur & foetus existens in ute
ro materno ē debilis. ideo faciliter
corrūpitur. & huius causa est calor
cōsumptiuus & adustiuus ipsius ful
minis qa talis ppter porositatē cor
porū mulierū cū ipse sit subtilissimus
cōsumit & comburit humidū ra
dicale ipsius foetus faciliter penetrās
corpus mulieris sine læsione aliqua
exteriori natura foetus est multo sub
tilius ab intra q̄ corpus scēminæ ab
extra. Et illud idē saepius accidit mu
lieribus quæ interficiuntur a fulmi
ne tonitruī & tamen exterius nō ap
paret aliquod signum læsionis in
corpore. & huius causa satis patet p
Alber. in libro methau. suorum ubi
dicit q̄ hic uapor propter subtilita
tem penetrat corpus hominis quo
usq̄ perueniat ad membra subulia
interius scilicet cor epar. & cetera.
& ita tunc læditur & interficitur ho
mo. absq̄ læsione exterius facta. De

his plene habes in methau. eius.

Primum dubium ē utrum
possibile sit illo tempore cum
uit ē in coitu cum muliere q̄ se
men in hora eiectionis possit
recipere aliquam nouam im
præssionem per quam dispona
tur ad aliquid aliud quam ad il
lud quod natura particularis
intendit. Secundum dubium
potest esse utrum illud qd̄ se
men a superioribus īfluitur in
hora eiectionis possit inhiberi
ab ipso fulmīe & sono tetigisse
materiam seminis ex parte ma
teriæ & patris decisum. Tertio
utrum opatio fulminis tāgens
materiā utrāq̄ possit in semine
uirtutē influere p̄ quam ad for
mam masculi procedit ita ta
men q̄ materia fuerit disposita
prius ad formam femelle oc
cultā hæc dubia sic pro tanto
mota ut quodammodo exer
ceatis intellectum uestrum.

Hic mouet tria dubia. Primum
ē utrum possibile si tēpore quo uir
coit cum muliere fulmen tonitruī
tangat semen. possit ad tale semen
aliquam aliam formā itroducere q̄

natura particularis intendebat secū
dū dubiū utrū tale fulmen possit ipse
diri ipsum scētū q̄ nō disponat a cor
poribus supercœlestibus. Tertium
utrū opatio ipsius fulminis tangens
materiā feminā de q̄ natura parti
cularis itendebat pducere masculū.
Postea excusat se de solutiōibus du
biorū dicit q̄ pro tāto dubitatū ē ut
intellectū uestrum quodāmō circa
hoc exerceatis tamē quāuis ipse non
saliat hic dubia. nos ipsā soluemus
Vnde dicēdū q̄ talis ictus tonitruū
habet p̄t duplicē effectū in semine.
uno mō q̄ habeat affectum mortifi
cantiū uirtutis existētis in semine: &
tunc talis fœtus oīno extinguit & fit
aborfus. Alio mō q̄ talis materia se
minalis tātū ab ictu tāgatur cū mor
tificetur. & tūc possibile est ipsum cō
seq̄ alias dispositiōes extrāneas quas a
gēs particulare nō intendebat. Item
aliqua materia seminalis ita potest
disponi per ictū tonitruū q̄ fit impo
tens ad generandū & huius ratio est
nimia exsicatio facta circa materiā
per huiusmodi ictum. hoc p̄t cōfir
mari per dictū. Alberti in sc̄do phi.
in capitulo de monstris ubi recitat
q̄ quædam mulier peperit buffonē
& huius causa alia non erat nisi q̄ se
men tempore exitionis fuit insectū
& in dispositam a fulmine quia ua
por fulminis aliquāliter est ueneno
sus. Ad secundum dubium respon
det q̄ possibile est tale semē sic altera
ri & disponi a fulmine q̄ nō sit natū

accipere influentiam planetarum.
ad quam primo fuit habilis quia a
ctus actiuorū sunt i patiēte disposi
to. Et huius solutio dubii satis seq̄
tur solutionem primi dubii. Ad ter
tium dicitur affirmatiue q̄ sic & hoc
quia possibile est q̄ per naturam ful
minis tollat dispositio fœtus ad ma
sculum & introducat dispositio fœ
minæ & econuerso secūdm quod
tale fulmē fuit diuersimode disposi
tum & conditionatum. unde secun
dam Aristo. xvi. aīalium mulier est
uiri occasio ita q̄ uir non est mate
ria puellæ nisi quando natura im
peditur in suis actionibus p̄pter dis
positionem materiæ & caloris natu
ralis quia natura particularis sem
per intendit producere marem: & iō
sceminā nam si producit hoc fit per
causas impediētes talem dispositio
nem. idcirco quidam dixit mulier
non est homo sed monstrum in na
tura & c.

Capitulū tertiū sc̄di tractatus.

Edeamus igitur : &
dicamus . q̄ fœtus in
septimo mense natus
ut frequentius bene habet. sed
in octauo mēse raro uiuit & hu
ius causa est q̄a oīs fœtus in sep
tīo mēse naturaliter tēdit ad exi
tū & ad ortum : & laborare inci
pit ad egressum . Et quia tunc

natus. 7.
et 8. mēse

motus eius naturalis est ideo si egreditur in septimo mense bene se habet si usq; ad octauū permanens . tunc exeat libenter moritur. et hoc quia est nimis debilitata in septimo mense propter laborem. Si uero in nono mense exeat tunc sanus est quia quiescit in octauo et re assumptus est a laboribus habitis in septimo.

Hoc est capitulum tertium istius secundi tractatus in quo declarat quādam accidentia circa exitum foetus contingentia. & primo ostendit hoc ratione temporis. secūdo ratiōe exitus ab utero materno. tertio ibi sed adhuc sunt dicit ergo redeāus ad dicēdū de exitu ipsius foetus & dicāus quod foetus in septimo mense natus ut frequētius bñ habet. sed in octauo mēse raro uiuit & huius cā ē quia ois foetus in septimo mēse naturaliter tēdit ad exitū & ad ortū & laborare incipit ad egressū & quia tūc motus eius naturalis ē iō si egredit in septimo mense se bene habet. Si uero usq; ad octauū pmanens tunc exierit libēter moritur & hoc quia est nimis debilitatus in septimo mense ppter laborē. Sed si in nono exierit tunc ē bene sanus quia tūc quiescit p octauū a laboribus septimi mensis. Nota quod natus in septimo mense potest bene uiuere

& ratio est quia tunc omnes plane tae compleuerunt cunctas eorū operationes & melius est si exit in principio mensis quā si fine quia si fine ē magis debilitatus eo quod p totū mēse laborauit ad exitū. Sed si foetus exit in octauo mense ē moribūdus male cōplexio natus. huius ratio ē prius dicta. Itē nota quod foetus post sextū mensem dicitur laborare ad exitū & hoc quia tunc ligamenta cū quibus erat ligatus incipiunt debilitari ex eo quia nimis extēdūtur ppter magnitudinē etiā quia caret nutrimento nam tūc foetus attrahit totū nutrimentū . & quia tunc facilliter fit dissolutio. Item nota quod si mulier moritur ante partum propter aliquam infirmitatē . tunc infans in utero materno existens p aliquod tēpus uiuere potest si possit attrahere anhelitū . Et ideo medici dicunt quod os mulieris tunc debet teneri apertum cum aliquo instrumēto ut aer subintret & si corpus eius aperiat tūc uiuet. sic quoque primus dictus casar fuit extractus Dicitur casar quāsi ab utero materno casus. Itē nota quod infans natus statim flet & huius ratio secūdū philosophos est quia ois infans dum nascitur primo habet dolorē in partu ppter foramine strictam & etiā propter aerē frigidū quem sentit quando exit. & ideo propter dolorem incipit flere : & si est mas habet grossiorem uocē naturaliter quam foemina . & ideo uideat mulieribus quod masculus. clamat **A. a. a. quia. A. facit grossiorem uocē**

cē & sonū q̄. E. & oppositū eis uide-
tur de scēminis q̄a habent uocē gra-
tiorē & iō eis uidentē clamare. E. e.

Sed adhuc quedam sunt
scienda q̄ quibusdam mulieri-
bus maior est dolor quam ali-
is quia accidit quibusdam q̄ ali-
quando fœtus procedit manu
uel pede q̄ omnia sunt nociua
tunc obstitricēs diligēter recor-
dant fœtum. ex illo maximus
generatur dolor ita quod quā
plures mulieres non fortis na-
turæ fuerunt debilitati usq̄ ad
mortem. Quandoq̄ etiam ac-
cidit q̄ in partu rumpitur uul-
ua mulierum usq̄ ad unum ita
q̄ ista duo foramiā erunt unū
tamen mulier uiuit. Sed ob-
stitricēs discrete tunc utimur
quodam unguento ungentes
uulua: & matricem diligen-
ter recondūt quia sæpe matrix
in uulua uulneratur & leditur
& ideo necessarium est ī partu
mulierum ut habeamus discre-
tas mulieres in hoc opere ex-
pertes obstitricēs & illud ego

didici ab aliquibus mulierib⁹
q̄ quando premitit caput q̄
tunc bene uadat negotiū hinc
autem primo caput naturali-
ter exiit deinde alia membra.

¶ Hic ostendit quādā accidētia cir-
ca fœtū contingentia ratione sui exi-
tus ab utero materno. & primo facit
hoc secūdo remouet ibi. sed contra
ea primo dicit q̄ adhuc sunt quādā
scienda q̄ quibusdam puellis ē ma-
ior dolor in partu quam aliis quia
aliquando accidit q̄ fœtus primo
protendit manū quando uult ex-
ire aliquando uero pedē & sic de ali-
is quæ sunt nocumēta. & tunc oportet
q̄ obstitricēs diligenter intromit-
tant fœtum. & ex isto tūc maximus
causatur dolor in tantum q̄ nisi ta-
les mulieres sint ualde fortes debili-
tant usq̄ ad mortem postea subdit
unū magnum icō ueniēs q̄ aliquā-
do accidit ī partu scilicet q̄ mēbrū
mulieris rumpitur usq̄ ad anū & tūc
ut frequenter mulier adhuc uiuit &
tunc obstitricēs debent esse diligen-
tes & sollicite ut tunc statim un-
gant diligenter matricem & introducant
ne forte uulneretur & lædatur ī mē-
bro mulieris. Et ideo dicit q̄ necessa-
rio est q̄ tunc habeantur doctē ī hac
arte & expertes obstitricēs. hæc enim
ipse sciuit quia a quibusdam mulie-
ribus didicit. Et tunc subdit quan-
do primo caput exit tūc optime agi-
tur quia caput ben exit naturaliter

deinde alia membra. Nota q̄ exitus
ipsius foetus multis de causis impe-
diri potest aliquando p̄pter nimi-
am frigiditatem uel caliditatem aut
q̄a obstitrix est indocta aut matrix:
ante conceptum fuit uulnerata aut
ex eo q̄ foetus exit ante tempus natu-
rale aut q̄a hapet meatus strictos eo
q̄ mater ante cōceptionē fuerat uir-
go q̄a tunc non est consueta. & ideo
habet maiorem dolorē q̄ alie mulie-
res aut ex eo q̄ est nimis piguis om-
nes enim tales parunt cum difficul-
tate quia habent orificium matricis
opilatam multa pinguedine aut ēt
quia foetus est nimis grossus & ma-
gnus uel habeat magnum caput uel
habeat duo capita sicut accidit aut
si sint gemelli. Itē nota q̄ in tali ca-
su ut dicit littera multum confert ap-
plicare species aromaticas naribus
taliū mulierū quia quando foetus ē
in matrice tūc species tales attrahūt
matricē sursum & sic puer facilius
exit. Et bene ipse mulieres sciunt
quando parere debent quia prius p̄
aliquod tempus fluit quedā humi-
ditas de ipsis. nam q̄dā pellicula frā-
gitur. De alio autē accidente scilicet
de ruptura membri bene sciunt mu-
lieres & etiā medici quomodo curē-
tur. Item aliquis posset querere quo
tempore anni exitus foetus est faci-
lior. Respondetur q̄ in uere prop-
ter fortiolem uirtutē quia tūc uiget
calidum & humidum. Sed contra
hoc arguitur in estate est facilior exitus
ergo non in uere. nam in estate

corpora sunt magis rara. Respōde-
tur negando assumptum & ad p̄ba-
tionē dicitur q̄ raritas corporū nō
sufficit quia i estate deficit uirtus p̄-
pter exalationem caloris naturalis.
Nota sc̄dm Consta. q̄ in matrice ē
q̄dā pellicula i qua uoluitur foetus
& uocatur secundia. q. mater. & ista
pellicula cum quibusdā aliis gene-
ratur ex feminibus generatiū & ista
secundina tam i ptu naturali. q̄ non
naturali exit de muliere. sed aliqñ re-
tinetur post ptū circa mēbrū mulie-
rū: uel in m̄rice & tūc inducit multa
nocumenta q̄a humores & sumi cū
ea intrant qui inducūt dolorem ali-
quando ad cor aliquādo ad caput.
interdum in toto corpore & cetera.

Circa ea q̄ dicta sunt emer-
git quedam dubitatio omni-
bus mirabilis unde ueniat pue-
ro in utero iacente nutrimen-
tum cum matrix undiq̄ clau-
datur. Iuxta quod est notan-
dum q̄ quando foetus clausus
est in matrice uirtute naturali
complexione occulta. Primo
inter omnia nascitur quedam
uena uel quidam neruus quæ
quidam neruus ut uena perfo-
rat matricem & a matrice pro-
cedēs uno tramite ad mammil-
las mō qñ foetus est in utero &

tūc idurantur māmille mulie
rū tūc substantia menstrui flu
it ad māmillas ppter clausurā
matricis & ibi substantia men
struosa forti decoctione decoq
tur usq; ad colorem albedinis
& tūc appellat lac mulierū &
illud sic decoctū mittitur p talē
uenā tali mō orta ad matrices
& exinde foetus nutritur tan
quam de proprio : & naturali
nutrimēto & hoc est uena q̄ in
exitu foetus absciditur & est in
umblico & ideo uidetur in pue
ro q̄ umblicus sit ligatus cū fi
lo ne aliqd de corpore eius exe
at per hanc autem uenam quæ
abscisa ab itrisico uocatur um
bilicus & pendet i utero mater
no cum pendiculo q̄ ex parte
matris est annexum & de mam
millis & sic de aliis.

CHic mouet qdā dubiū unde di
cit circa ea q̄ sūt dicta oritur una du
bitatio oibus mirabilis & est ista q̄
foetus existēs in utero materno clau
sus undiq; in matrice qa post cōcep
tionem matrix ipsa undiq; clauditur
unde ergo euenit nutrimentum quo
tunc foetus nutriatur. Et soluit. d. q̄

nascitur qdam uena q̄ perforat ma
tricē & generatur ibi sicut uno trat
te ad mamillas. & ideo quando scē
tus est in utero materno tūc indurā
tur mamille. & tūc substantia mēstrui
fluit ad mamillas ppter clausurā
matricis. & ibi talis substantia men
struosa fortiter decoquitur usq; ad
colore albedinis & ita decocta mit
titur per talē uenā in matricē & exin
de foetus nutritur tanq̄ pprio & na
turali nutrimento. Et hac est illa uēa
q̄ post ptū a foetu abscidit ab obstir
ricibus ut uidet in paruulis noui
ter natis q̄ umbilicus eorū ē ligatus
filio ne aliqd de corpore ipsius exe
at. Nota p̄rio q̄ tā in ptu naturali q̄
nō naturali foetus iuoluitus est qua
dā pellicula in qua respiciuntur su
perfluitates sede digestionis sicut est
urina & etiā ibi est altera pellicula in
qua superfluitates tertie digestionis
recipiuntur nec opus est ibi esse tertā
pelliculā quæ primæ digestionis: su
perfluitates recipiat ut sunt stercora
ex quo prima digestio scdam & ter
tiā præcedit & ratio huius ē quia scē
tus non recipit nutrimentum per os
& stomachum in quo sit prima di
gestio sed umbilicus recipit nutri
mentum ut patet in littera. Vnde sciē
dum q̄ ab epate delegatur sanguis
purus sub forma lactis usq; ad epar
foetus mediante eius umbilico. &
qa sanguis purus n̄ hēt supfluitates
grossas stercorales. Igitur a foetu in
matrice icluso nō recipiūt scæces: &

per cōsequens non oportet q̄ ibi sit
tertia pellicula. unde sciendū q̄ puel
lis dū sunt nubiles crescūt tūc mam
mille. Sed diceret aliquis quare mu
lieres habent mamillas a parte an
teriori & animalia alia a parte poste
riori. Respondetur q̄ causa huius ē
quia mulieres in partibus superio
ribus. scilicet circa pectoralia sunt
calidiores propter cor & epar. ideo
māille earum ponuntur ibi ppter
conuersionē materiæ menstrualis ī
naturam lactis nam ad hoc requiri
tur excellens calor sed ipsa anima
lia bruta lactantia habent postero
res partes magis calidas ideo patet
responsio. Sed iterū diceret aliquis
ex quo quædam mulieres sunt albæ
& aliæ nigræ utrū ipsis īfātibus plus
ualeat lac mulieris albæ quā nigre.
Ad hoc respondet Aristotiles tertio
de animalibus q̄ lac mulieris nigre me
lius est. Et ratio q̄ mulieres nigræ
habent multum de caliditate ideo p
pter fortem caliditatem substantia
menstrualis in materiam lactis be
ne decoquitur. Sed in albis mulieri
bus quia non habent tantam calidi
tatem. non ita bene decoquitur. Et
ideo secundum medicos lac capra
rū nigrarū melius est q̄ albarum. Itē
diceret aliquis quādo puer nascitur
ubi tunc manet illa uena per quam
fœtus erat ligatus per umblicū. Res
pondetur q̄ natura cōsumit eā & ca
lor mulieris. & quando iterum ipse
gnatur tūc talis uena de nouo gene
ratur. Item ista uena non tātum ho

minibus. sed etiam in omnibus ani
malibus brutis quæ lacte nutriun
tur licet in illis non bene appareat si
cut in puero nouiter nato ubi liga
tur cum silo circa umblicum.

Capitulum quartum.

Icut dicit phylolo
phus tertio phyfi
corum q̄ sicut per
peccata est contin gere in natu
ra sibi in arte huius declaratio
ad presens negotium māifesta
re multum ualet. Vnde scien
dum q̄ monstra siue peccata in
natura uocantur illa in quibus
ē mutata propria species quia
in aliqua parte corporum eorū
secūdum cōem trāsmutationē
illius excedit aliquid uel dimi
nuitur aliquid sicut contingit
in aliquibus habentibus tan
tum unum pedem & unā ma
num uel tres pedes & duo ca
pita & sic de aliis. Istud quid ē
miraculum accidit multis mo
dis aut ex diminutione mate
riæ uel ex superhabundantia
ex diminutione contingit plu
ribus mōis. Vno modo dimi
tio attribuit materiæ totaliter

in se & tunc principalia mēbra
primo debeat formari natura
sagax & ingeniosa facit ut com-
pletius potest & ea q̄ sunt prin-
cipalia format & illis dispositis
& formatis ad formationem ce-
terorum membrorum studet
& ibi ex materia quam habet
facit id quod potest & format
partem diminutam quādo di-
minuta ē materia & ex illo ma-
lo aliquando caput maius uel
minus pōt esse: quā natura re-
quirat illius indiuidui particu-
laris & nō loquor de indiuiduo
tali sic generantis quia si dimi-
nutio in materia preiacenti for-
mæ non affuisset caput nō fuisset
formatum sub diminutio-
ne materię proportionabili na-
ture in se & i omnibus aliis mē-
bris. Alio enim mō diminutio
materiæ attribuitur alicui parti
generāde specialiter. Iuxta qđ
intelligendū qđ s̄m itētione phī.
multis ilocis philosophię uult
qđ ex primis corporibus cōsur-
git qđ nixtū ē. Et illud quod

est naturæ ignis est in materia
cædit & i suum simile & qđ ter-
ræ cædit i suum simile & sic de
aliis elemētis & ex isto nullus
credat uel opiētur elemēta ma-
nere formaliter imixto qa hoc
ē cōtra intentionē phī in scđo
de generatione & corruptione
ubi uult quirtus eorū solus sit
imixto mō ex istis aliquando ē
possibile semen habere propri-
am diminutionē ex parte alicu-
ius specialis elemēti: & tunc si
ex parte terrę fuerit diminutio
alicuius partis corporis indiui-
dui contingit diminutio i uno
pede aliquando in brachiis: &
sic de aliis aliquando uero digi-
to & sic de similibus. Si uero
ex superhabundantia materiæ
tunc monstra fiunt ut in illis
qui habent sex digitos in māu
una uel pede uno uel duo capi-
ta uel aliquod tale.

¶ Capitulum quartum in quo de-
clarat de fœtu monstruoso de pecca-
tis naturæ: & primo circa hæc pōit
suā itētione. scđo p̄seq̄ i gñali scđa
ibi. sciēdū: uñ dicit sicut testat̄ phs in
scđo physī. peccatū accidit i natura

sicut in arte. Et huius declaratio ad
manifestationē p̄sentis negotii put
nūc competit multū ualer: & dicit q̄
mōstra in natura uocāt̄ indiuidua
alicuius speciei & i aliqua pte cōue
niunt sicut cōtigit uideri in hoibus
nō hñtibus nisi unū pedē uel unam
manū. Et postea pōit̄ cās q̄ ipsi phi.
dicunt̄ istud miraculū naturæ pluri
bus mōis euenire: aliqñ. n. ex dimi
tōe materiæ: aliquādo ex suphabun
dātia ipsius. Et diminutiōe cōtingit
pluribus mōis q̄ aut ipsa dimiutio
totaliter inest ipsi materiæ: & tūc na
tura sagax facit q̄ completius potest
nā cū principalia mēbra fuerint for
mata & illis formatis & dispositis
studet ad formāda cætera membra
& tūc format̄ dimiutam partē quia
est diminutio in materia & hoc pa
cto cōuenit q̄ caput fit minus q̄ natu
ra requirit illius indiuidui particula
ris postea exponit se q̄ nō loquit̄ de
indiuiduo tali sic generātis quia si
diminutio i materia p̄iacētī formæ
non affuisset caput formatū sub di
minutiōe nō fuisset. Alio mō dimi
nutio materiæ attribuit̄ alicui parti
generande specialiter. unde sc̄dm̄ in
tentū philosophi multis locis ex q̄t
tuor primis corporibus idest quat
tuor elementis confurgit omne qd̄
mixtū ē quia illud qd̄ est de natura
ignis cædit in suū simile & id quod
de natura terræ in suū simile & c. Po
stea dicit q̄ ex isto nemo credat uel
opinēf̄ elementa eē formaliter imi

xto: hoc enī est contra phum primo
de ḡna: ubi uult q̄ elemēta sūt uirtua
liter & nō formaliter imixto: & mo
do ex istis possibile est aliquādo ip
sum semen habere p̄portionē dimi
nutā ex parte alicuius specialis ele
mēti: & si diminutio est ex parte ter
ræ tunc diminutio est in ossibus &
sic de aliis. & ideo cōtigit aliquādo
diminutio i uno pede uel brachiis.
Nota q̄ ex hac littera sumit̄ defini
tio mōstri. s. q̄ mōstrū est ipeccatum
in natura id ē mōstra sūt ḡnata a na
tura cū aliquo defectu uel supfluui
tate naturali q̄ natura specifica pdu
cere nō intēdit: quēadmodū contin
git i artificibus q̄ aliquādo ab artifi
ce pducat̄ forma p̄ter uolūtatem
eius intēta. Vnde sciendū q̄ quādo cū
q̄ materia difficit in generatiōe tūc
quando incipit formare scētū. Prio
formantur principaliora membra
quia minus p̄cipalia sunt minus
necessaria nā per philosophū tertio
de animalibus natura semp̄ facit id q̄
melius & perfectius ē ex rebus pos
sibilibus: unde sciendū q̄ oē mōstrū
generat̄ ex parte materiæ uel ex eius
superfluitate. Si ex defectu hoc du
pliciter uel secundū q̄t̄itatē cōtinuā:
& sic tale mōstrum habet mēbra ni
mis parua quia manus pedes & cæ.
minora habet q̄ natura illius indiui
dū specialiter requirit: uel ille defe
ctus fit secundum quantitatem dif
cretam & tunc tale monstrum hēt de
fectum in aliquibus mēbris. s. q̄ sibi

deficiat aliquod membrum puta bra-
chiū pedes &c. Si uero genereē mō-
strū ex superhabundantia materiae
hoc etiam sit dupliciter sicut primo
uel secundum continuam quantita-
tem uel discretā si primo mōtūc mē-
bra sunt nimis magna q̄a sunt ma-
iora q̄ natura illius idiuidui parti-
culariter requirit. Si autē secū dū q̄uitatē
discretā tūc hnt̄ plura mēbra q̄ natu-
ra requirit q̄a aliqui generat̄ hō cū sex di-
gitis i manu uel duobus capitibus.

Est igitur itelligēdū adhuc
q̄ non solū mōstra accidunt ex
parte diminutiōis: sed q̄nq̄ ex
malitia matricis q̄ scilicet lubri-
ca & malitiosa fuit & totum se-
men non recipit sed etiam per-
dit. Aliquando autē ante q̄ totū
semen in massam suam colliga-
tur preoccupatur uia & claudi-
tur matrix & semper sic modi-
cū seminis recipit a quo debet
foet⁹ formari. et hnt̄ ista specia-
les mores sub se q̄ plures sunt.
Quorū qdā ex parte coit⁹ hu-
iusmodi accipiunt: sed de hiis
narrare satis multū est & ideo
omittamus hic & adhūc mo-
dum & ad aliū subsequētem
multū cooperatur inordiatus

coitus quia aliquādo propter
nimiam uelocitatem coeundi
uel uehementia motum ma-
teriale facit diminutionem in
semine & aliquando ut quidā
dicūt inordinatus coitus ex eo
fit q̄ tunc temporis quando fe-
mella est cum uiro in coitu ip-
se masculus inordinate iacet: &
etiam femella & faciunt tunc
menstrua inuicem. vnde nar-
ratur de quodam qui in latere
tempore coitus iacuit super fe-
mellam: & generauit unum
puerum in uno latere curuum
& in pede claudum: & in cau-
sa huius ex inordinatione pro-
cessit coitus ab illo uiro.

¶ Hic ostendit cās generationis ex
parte matricis continētis ipsum foe-
tū. Et primo ostendit qualiter mon-
strū generetur ex parte matris: secun-
do magis ostēdit effectū mōstri pue-
nire ex superhabundantia materiae
ibi. Alio uero modo. dicit ergo sic
q̄ adhuc debemus scire q̄ monstra
non solum eueniunt ex diminutio-
ne materiae: sed aliquando etiam ex
malitia matricis quando illa fuerit
lubrica & malitiosa & non tenet to-
tum semen sed ptē illius pdit: & hoc
multipliciter fit: nā aliqui fit ex parte

eo ius de quo nunc enarrare ualde longū eēt. & iō ad p̄s omitto & ad hunc modum & ad sequētem multum operatur inordinatus coitus qa aliquando propter nimiā uelocitatē facit diminutionē ī semine: & aliquando etiā inordinatus coitus fit ex eo q̄ ipse mas quando ēī coitū cū ſœmina tunc iordinate iaceat uel ipſa ſœmina tūc fit monſtrum ī natura. Vñ narratur de quodā iuue ne q̄ tēpore coitus lateraliter iacuit ſuper ſœminam & gñauit puerū in utroq; latere curuū & pede claudū. Et cā huius fuit inordinatus coitus. Nota priō q̄ ex parte cōtinētis ſape cauſatur mōſtrū qa aliquando matrix eſt male diſpoſita ut quia nimis humida & uiscoſa ita q̄ ex una parte remanet aliqd de ſemine: & in alia parte manet & retinetur: & ſic fit mōſtrū. Item nota q̄ ex parte efficientis quandoq; generatur mōſtrū ex eo q̄ patet inordinate exercet talē actum qa forte nimis agitatur & mouet ſe hinc inde in actu coeundi. Et rō huius eſt qa pp hoc ſemen diuiditur: & ſpergitur hinc inde. Ex hoc enim fit maxima diſſolutio ſeminis ī matrice ita q̄ una pars eſluit & alia nō & ſic cauſatur mōſtrū. Itē nota q̄ etiā gñatur mōſtrū ex eo q̄ aliqua do mas inordinate iacet cū ſœmina ut a latere qa tunc ſemē recipitur ad locū quandoq; indebitū gñationis & ibidē cōprimiē pp in ordinatū modū iacendi. Gratia cuius ē ſciendū ex quo tot uitia cōtingūt ex in

ordinato coitu q̄ coitus non debet fieri niſi gratia prolis: ideo dicunt medici q̄ bonum eſt ſcire modum coeundi debite qui modus ordinatus eſt iſte. Suppoſito primo q̄ mas & ſœmina ad inuicem proportio nentur in cōplexionibus ita q̄ ſint temperati ī qualitibus & ordinati in cibis & potibus & aliis ſex rebus non naturalibus ut eſt motus: quies ſomnus uigilia & ſic de aliis tūc cibo digeſto & ſuperfluitatibus expulſis poſt mediam: noctem uel ante diem maſculus debet excitare ſœminam ad coitum. ſ. ei iocoſe loquendo oſculando amplexando ipſam & partes inferiores digitis conſtricando: & iſta oīa ideo fieri debēt ut ſœmina prouocetur ad appetitū coitus ut propter hoc ſemia ex utra q; parte. ſ. maſculi & ſœminæ ſimul concurrant in matrice quia mulieres abſolute loquendo propter frigiditatem tardius emittūt ſemē quam uiri: & ex hoc multotiēs impeditur conceptum. Vnde cum ſœmina incipit loqui quaſi balbuciendo tunc mas debet ſe erigere & ei commiſceri & illo tempore ipſa mulier non debet hinc inde moueri ne fiat diuiſio ſeminis quia tunc monſtrum generaretur & etiā ipſe maſculus debet paulatim coire & non debet ſe multum eleuare ſed debet ſe unire pectori mulieris ne aer ſubingrediatur membra inferiora: & impediatur conceptionē ipſa ſemina corrūpendo: & poſt effuſiōem ſeminis debet

masculus per modicā horam iacere supra mulierē sine motu ne spergatur materia seminalis & fiat monstrū & non debet statim surgeri quousque semen pueniat ad debitū locū. postea femina debet extendere crura sua ut emāeat materia seminalis ne membrum stet apertum quia aer frigidus subintrans posset impedire conceptionem: postea mulier iaceat gate & dormiat. Itē nota quod mulierem iacere super latus dextrum post coitum multum confert ad conceptionem masculi. Et super latus sinistrū ad conceptionem foeminae & c.

Alio uero modo ex superhabundantia materię que diminutioni opponitur: quando quod fiunt monstra sic multe curiositates in membris. Si enim tunc materia superhabūdat ad partem deputatā ad caput tūc facit naturaliter monstrum & sic quandoque duo capita. quandoque duos pedes quorū unus ē maior alio secundum solitū cursum nature illius.

Hic ostēdit specialē effectum uel effectus de ipsis monstris setenentibus ex parte habundantię materię. Et prius faci hoc. secūdo cōfirmat dicta sua ibi sed oibus istis. unde prius uult tantū dicere quod aliquā monstrum cōtingit i natura ex superhabundantia

materię quod nimis superhabundante operat: & hoc hēt multas cās speciales. Vno mō ex superhabundantia materię apparēt curiositates in materia quia tunc materia superhabūdat i parte quia natura facere hoc potest naturaliter: aliquando enī duo capita facit: aliquādo duos pedes quorū unus est maior altero & multa similia.

Nota quod aliquando mōstra fiunt ex parte causę efficientis uniuersalis: ut ē a prima cōstellatione seu uirtute cœli ut aparet per Galie. i li. de spermate ut. d. quod aliquando cōstellatio alterius aialis respicit semen humanum ad matricē mulieris effusum: & ppter hoc aliquādo generetur hōcū capite unius uacce uel porci uel alterius aialis bruti. Sic quoque cōclusio cōstellatio humana aliquādo recipit semen alterius aialis & ex inde generatur animal habēs caput hōis: unde recitat. d. Alb. in secūdo phisice. de mōstris quod semel uidit in una uilla uacē generasse uitulū qui erat semihomo: quod ipsi rustici uidētes putauerunt pastorē habuisse coitū cū uacca & ita noluerunt ipsum cōburere: sed tunc. Albertus superueniens cōsiderauit per aspectus planetarū quod illud monstrum sic erat generatū ex speciali cōstellatione & sic pastor fuit liberatus. Item sciēdū quod huiusmodi mōstrū aliquādo generat per specialem ymaginatio nē uirtutis ymaginatiuę per mulierē existentē in coitu quod posset ymaginari talē figura. Vnde possibile esset

¶ fœtus scđm illā disponere. Et iō Galie. inhihet depingere tales figuras in locis ubi mas & fœmina debēt cōmisceri ut puta in camera & c.

704
Sed omnibus istis est maior effectus & mirabilior quem narrat. Albertus magnus de quadam cui generata fuerunt membra libidinis: unū ex parte uiri & aliud ex parte mulieris ita q̄ poterāt incumbere & subcūbere. Causa uero huius originaliter trahit ex superhabundantia materiæ quia materia sufficiens fuit primum generandi utrūq̄ mēbrū ex superfluitate talis feminis: ex quo talia membra generari solēt. Nota etiam q̄ constellatiōes speciales sunt causæ q̄ fit monstrū in natura. Si tamē illa raro contingūt & nō solum cōtingit ex constellatione: sed speciali dispositione materiæ ad hūc effectum quo adiuuans quia actus actiuorū sunt in patiente disposito ut dicit philosophus in secundo de anima de his monstris dictum: ¶ Hic confirmat dicta sua per quosdam effectus naturales & sunt duo.

Primo ergo dicit sed oibus istis predictis adhuc uidetur eē mirabilior effectus de uno cui generata sunt duo membra genitalia unū ex parte uiri & aliud ex parte mulieris: & potuit uti utroq̄ huius causa cui dēter trahitur ex superhabundantia materiæ. Nota primo q̄ hic ē dubium ex quo ex superhabundantia materiæ in uno homine generantur duo membra unum muliebri & aliud uirile quare potius natura non produxerit in tali homie duo mēbra similia: dicitur q̄ sequeretur q̄ aliqd̄ superflūū faceret natura qđ falsum ē ut patet p̄ Aristotelē p̄rio cœli & .xii. meth. & cōsequētia etiā faciliter patet q̄ si in aliquo hoie p̄ducerent duo mēbra similia tunc id qđ p̄ficere cū uno posset p̄fici cū altero & sic unū illorū fuisset superflūū. Sed iterū dubitatur utrū ille qui habet duo membra sit perfectior illo qui non habet nisi unū. Et arguitur q̄ sic quicumq̄ habet plures operationes est perfectior illo qui habet pauciores: sed ille qui habet duo membra habet plures operationes. ergo & c. maior est nota per Cō. octo methaphisice quia operatio procedit a forma: sed a forma procedit perfectio primo phi. & minor patet q̄ pōt succumbere & incūbere. Ad hoc dicitur q̄ ille non est perfectior qui habet duo mēbra quia est monstrū in natura imo est potius contrariū perfectionis cū sit peccatum in natura. Et ad probationem dico q̄ aliquod membrū no

magnā adhibebant fidem & inuesti-
gantes reperierunt quēdam infan-
tem natum fuisse nocte illa qui ha-
buit talem naturam qđ omnes sere
quas ipse puer tangebatur aperiebatur
ac si cum clauē aperte fuissent.

*de pueris qui
talem apertu-
ras* Et nullus credat neq; opi-
netur hoc esse fictum quoniā
istud quoq; contingit uideri in
quibusdā lapidibus: in quibus ali-
qua specialis cōstellatio ē agēs
& imprimit formā hoīs interi-
us uel alterius spēi sicut exigētia a
gētis & illud uisum ē sepe quā
duo lapides diuiduntur & hāt
modi isti spāles reduci in duos
modos gñales. scilicet ex pte iobedi-
entiae materiae uel insufficientiae.

Hic confirmat dicta sua: unde dicit
nullus opinetur & credat hoc esse
fictū quoniā istud quoq; cōtingit ui-
deri a simili in quibusdā lapidibus in
quibus aliqua cōstellatio imprimit
formā alicuius speciei interioris itaq;
quando illi lapides diuiduntur iterius
imago appareat. Ex hac littera trahit
tur conclusio. xxi. & ē ista: specialis
cōstellatio cōelestis inuadit ad gene-
rationē monstri in naturā pbat sic id
quod minus uidetur inesse: & inest: er-
go & de quo magis: sed minus ui-
detur de cōstellatione corporis cōele-
stis quod debeant imprimere formā illi
cuius aialis intus in lapide ex eo quod

talis materia uidetur esse multo plus
inobediens quā materia hoīs uel alteri-
us animalis quā magis uidetur apta ad
talē influentia suscipiendā igitur &c.
maior patet argumēto a maiori mi-
nor uero in littera patet. Item reci-
tat. d. Alber. secundo physicorum quod
quōdā uidit unū lapidē figuratum
figura unius regis a speciali cōstel-
latione: unde talis cōstellatio fuit
multo fortior quā illa quae imprimebat
gemellis uirtutem aperiendi & clau-
dendi: unde dicit. Albertus una die
uidit quod eadē die lapis non fuit figu-
ratus sed die sequenti uidit ipsum fi-
guratum: & iste lapis erat situatus alte-
ita quod nullus artifex: potuisset tā bre-
uiter tempore ad ipsum ascendere:
& figuram regiam sibi imprimere.
Unde ipse. Albertus: deprehendit
talem impressionem factam fuisse
a speciali cōstellatione.

Et si aliquis arguit contra
dicta sic si monstra possent fie-
ri sequeretur quod natura po-
test priuari suo fine quia inten-
dit semper agere regulariter.
Dicendum quod non est sem-
per possibile ex parte naturae
particularis omnem naturam
moueri ad suum finem nec
etiam est concedendum quod pri-
uationes singulares actionum
habeant fines & de egritudine

& morte nō ē instātia quia hęc nō sunt intēta a natura p̄ticulari sed ab ea q̄ hanc naturā regulat & dirigit & ista ē appellata scđm philosophorū itentionē q̄ digne locuti sunt de natura.

¶ Hic mouetur dubiū & postea soluit quia aliquis posset arguere contra id quod dictū ē scilicet q̄ monstrū posset generari. nam uidetur q̄ non quia agens naturale nō potest absolui a suo fine p̄ philosophum secundo phisicorū sed p̄pter quē agit natura nō est monstrū igitur &c. Respondetur ut in littera patet unde ratio potest formari ex littera probando q̄ impossibile sit aliquid monstrū geneari q̄ si sic sequeretur q̄ natura priuaretur suo fine. maior patet ex secundo phisicorū q̄ nullū agēs naturale intentione finis absoluitur cōsequētia probatur q̄ natura semper agit finaliter ad generādum animal perfectū & nō monstrū & si generat monstrū uidetur q̄ priuatur sine suo. Respondetur q̄ naturā agēē propter finem itelligitur dupliciter Vno modo quantum ē de se & sic nūq̄ priuatur suo fine. Alio modo in quantum est ex in obedientia. siue i dispositione materię in quam agit & sic potest priuari suo fine. Aliter respondetur Vno modo quantum ad naturam uniuersalem. Alio modo quantum ad naturā particulārē prius mō nō priuat suo fine. sed bene

scđo mō. Sed dicis natura p̄ticularis itēdit mortē infirmitatē & alios actus priuationis igitur &c. Respondetur q̄ talia non intenduntur a natura particulari. sed ab uniuersali dirigente naturam particulārē. & talis est uirtus cœli cum suo motore quia natura particularis sui ipsius corruptionem non querit.

Hic incipit tractatus
status huius libri.

In ito uero sermone quātum ad presens sufficit de generatione & corruptione fœtus et p̄enes quē modū et pluribus aliis incidētib⁹ ut plens doctrina magis cōplete hēatur. Notanda sunt signa cōceptionis i muliere q̄ sunt plura. Primū uero signū est apud eū qui cū muliere ē in coitu si mulier post coitū frigus sentiat et dolorem i renibus signum quin cōcepit. Itē si paucū uel nullum semen emit tit est signum conceptionis. Et si uir existens i coitu sentiat uirgam suam suggi uel attrahi aliqua clausura & præssura facta ex parte uulue mulieris: & si menstrua non eurant secundū

*Signa cōcep
tionis*

f

polluti & coram corp. diuidi

morem solitum. Item si titilatio est in ore matricis & dolor crurum idem signat. Item aliud signum est si non concupiscat coitu hæc autem in quibusdam contingit in aliquibus uero non. Quædam enim tales sunt quæ magis concupiscunt post coitum quæ ante sicut usum est in quæstione quadam. Item si color faciei secundum morem solitum mutatus est. Item si aliena cibaria concupiscat nunc uero poma nunc uero carbones & sic de aliis: hæc nera omnia sunt signa conceptionis.

Hic est tractus tertius huius libri in quo uult determinare de signis conceptionis uirginitatis & castitatis & de suffocatione matricis & hæc quatuor capitula. In primo ostendit signa conceptionis. In secundo signa uirginitatis & castitatis. In tertio de suffocatione matricis. In quarto de impedimentis & iuramentis conceptionis. Dicit ergo primo finito uero sermo quantum sufficit per nunc de generatione fetus ut nostra doctrina magis complete habeatur. Nota sunt signa conceptionis in muliere quæ sunt plura. Primum est apud eam quæ est in coitu cum muliere si mulier post co-

itum sentiat frigus & dolorem in renibus. signum est quod concepit. Item si paucum uel nullum emittit semine conceptionis est signum. Item si ipse uir existens in coitu sentiat uirga sua suggi uel attrahi quædam clausura facta ex parte membri mulieris. Item si menstrua non currant more solito. item si utilla uel est in ore matricis signum est conceptionis. item si non concupiscat coitum. Sed hoc uerum est in quibusdam. In quibusdam uero non: quia quædam mulieres post conceptionem magis appetunt coitum quam ante ut superius dictum est. item si color mutatur in facie concepit. Item si concupiscit cibaria aliena ut nuges poma pira & similia signum conceptionis est. Hic Albertus ponit multa signa conceptionis tamen non ponit aliquam rationem quare hoc sit. Unde possumus reddere rationem quod causa primi signi est quod tempore conceptionis calor naturalis in muliere congregatur ex toto corpore ad ipsam matricem ad fouendum & saluandum fetum conceptum. Unde cum renes situentur circa matricem quia statim calor naturalis transit a renibus post coitum ad matricem. & sic renes calore priuantur & ideo causatur in illis frigus & dolor. Ratio secundi signi potest esse quia post conceptionem matrix feminæ undique claudit ut prius patuit ita quod non potest emittere semine nisi in ualde pauca quantitate tamen oppositum quandoque contingit in quibusdam iuuenilibus mulieribus quæ quandoque tantum in coitu delectantur quod matrix earum

aperitur & emittunt semen i magna
quantitate. Ratio enim est quando
cumq; concepit femina tunc matrix
a tota proprietate atrahit spma uirt
le sicut adamas ferrum ut patet per
Com. in tertio colerorii. & ideo in
attrahendo multum suggit uirgam
quia maximum desiderium habet
& ideo tunc sperma non fluit extra
matricē tēpore coitus. & sic tūc uir
ga exit sicca de mēbro mulieris ē ue
rū signū q̄ mulier concepit. Ratio
quarti signi est prius dicta quia cū
matrix sit undiq; clausa mēstrua nō
possunt fluere sed tendunt sursum
uersus mammillas. & si partum an
te partum habent mēstrua statim
indicant foetum esse corruptum. Ra
tio quinti signi est quia q̄ ibi sit titil
latio quia mēstrua in mulieribus
impregnatis sunt retenta. & ideo ma
trix aliq̄liter calescit ex eo q̄ materia
calida continue currit circa eius
orificium clausum & libēter coiret
& aliquādo non potest quia ē clau
sa & cum orificium eius si multum
uenenosum ideo ibi est titillatio. &
quando mulier sentit hanc titillatio
nem statim libēter coiret. Et hęc cau
sa est quare post coitū quādam mu
lieres appetunt plus coire quam an
te. Ratio sexti signi praterea calor p
mutatur in facie est quia tēporē cō
ceptionis mutatur tota cōplexio
totius corporis concipientis & per
consequens eius sanguis. & per
mutatione sanguinis mutatur color.
Ratio ultimi signi est puta q̄ concu
piscat aliena cibaria quia tēpo
re ipragnatiōs stomachus multū

ifficitur humoribus uenēolis ex eo
q̄ mēstrua sunt reteta quæ cau
tur uersus stomachum & propterea
causatur appetitus alienorum quia
simile applaudit suo simili. uñ nar
ratur de quadam muliere unius ru
stici impregnata quæ in tātum de
siderauit comedere de testiculis
uiri sui q̄ nisi eos haberet utiq; uolu
it mori & quia non habuit ea maxi
mam incurrit infirmitatem. Ideo
aliena cibaria non debent nomina
ri coram impregnantibus:

Sed signū utrū masculus
uel femella i utero sit ē si edum
q̄ hęc signa sunt uera q̄ sequū
tur. s. color faciei rube⁹. mot⁹
leuis. & si uēter i dextra parte
tumescit & rotūdat. & lac eius
de mammillis spissum ita qd̄
sit bene digestum. Item si lac
mammillarum super nrinam
mulieris fusum petit fundum
Itē si pri⁹ mutat dextre pedē q̄
sinistre hęc oīa sūt signa de mal
culo. E cōtrario mō tūc se hēt.
Si ē femella tūc ē grauis palli
da & tarda & uēter mulieris ē
oblōg⁹ & i sinistra pte rotūd⁹
& māmilla i pte sinistra turge
scit & lac eius indigestum hu
midum & aqueum fusum sup
pollitu & torsum corp⁹ diuidi

signa ma
ris aut
femina

tur sicut aqua. & lac super urina
nam fusum natat & sic de aliis.
Item si dolor est in sinistra parte
semper est femella. Si uero
in dextro est masculus.

Hic ostendit signū quo possumus
cognoscere utrū mulier cōcepit masculū
uel fœminā. Et dicit sic. Signa
utq; masculus i utero materno hæc
sunt color faciei rubeus. motus leuis
ueteri parte dextra tumescit. &
rotūdat. lac de māmillis eius est bene
digestū ita q̄ si ponatur sup corpus
positū tūctale lac nō diuiditur
nec sp̄gitur sed partes cōstabūt. Itē si
lac talis mulieris quæ habet i utero
masculū fusum fuerit sup eius urina
nā p̄diculariter cadit ad fūdū. Itē si
sal supponatur orificio māmillarū
liquæfit. Itē si talis mulier q̄n gre
sum icipit sp̄pōit dextre pedē. Sed ecō
uerso si cōcepit fœminā omnia acci
dūt nā tūc motus grauis ē. Itē est pa
lida facie. Itē uenter eius est oblon
gus in parte dextra. & rotūdus in si
nistra. Itē māmilla turgescit in parte
sinistra. Itē lac eius ē indigestū ita q̄
fusum super corpus positum statim
diuidit. Itē fusum sup urinā mulie
ris natat i superficie & non petit fun
dū. Itē si dolet in parte sinistra. nam
dolor i parte dextra signum mascul
li est. Nota nunc rationes istorū per
ordinem. unde ratio primi signi est
q̄a ratione nature masculi quæ ne
pe calida est mulier etiam efficitur
calida propter complexionem cali

dam. modo de ratione calidi est be
ne digerere & ad bonam digestionē
sequitur bonus sanguis ad bonū at
sanguine sequitur rubeus color. sic er
go patet ratio primi. Ratio secūdi si
gni. sc̄q; habet motū leuē hoc intelli
gitur respectu mulieris. modū impræ
gnate. De tertio q̄ uenter rotūda
tur in dextro latere ratio est quia se
cundum. Ipocra. y. anso. masculus
cōtinetur in dextra parte matricis
& ideo ibi ueter rotūdat. De quar
to si lac est spissum est ratio quia di
gestio lactis est a calido & propter
bonā digestionē redditur spissum.
& tunc partes eius non fluunt. De
quinto si accipiat urina una gutta &c.
Est ratio quia tale lac est bene digestū
& partes coheret & non diuiditur.
& sic rōne cōpactiōis cadit ad fūdū.
De sexto scilicet q̄ sal suppositum
&c. hæc est ratio quia quando muli
er concepit masculū tunc mammi
le eius sunt multū calidæ ratōe mas
culi & sic calidū magis durefcit sal
q̄ liquefaciat. Et hoc precipue intelli
gitur de dextra māmilla. De septi
mo scilicet q̄ mulier præponit dex
trū pedem &c. Ratio est quia semp̄
præpōit grauiorem pedem. sicut ap̄
paret in simili quando quis habet
dolorem in pede semper illum præ
ponit. & ideo tunc etiam ē signum
q̄ fœtus sit in latere dextro. Simili
modo possumus dicere q̄ mulier se
dens in sede quando surgit suprimo
ponit dextram manum super genu
signum est masculi propter causam
predictam si uero sinistram signum

est scemina. Nota q̄ rationes de si-
gnis sceminae patet per praedicta co-
trario modo. & caetera.

Item aliud expimētū uerū
scio & ē expertū si aliquis uel-
let sciri utrū mulier cōcepit aut
non: det ei mellicatū biberi. Si
uero circa umblicū dolorē sen-
serit & torliōes fuerint tūc con-
cepit. si nō tunc non. Mellica-
tum uocatur potio data mulie-
ri quae fit ex aqua & melle & p-
talem modum accipiatur cocli-
ar plēum de melle fluxibili &
duplū de aqua tepida & miscea-
tur totū i simul & detur mulie-
ri ad potādū. Si uero in illa no-
cte dolorē hūerit circa umbli-
cū signū ē conceptiōis. Si uero
non tunc minime. Sciendum
ē autē unū signū ad hanc partē
tamē est fallibile quia signum
ē causa quando aliquis uult id
expriri circa mulierē dicat quā-
tū sit: & ubi sit dolor capitis. si
mulier quærelam de capite fa-
cit. Dicat iterum quantum sit:
& si nullam mentionem faciet
de impregnatione. Quaedam
mulieres ita astute sunt quod illud

considerantes semper opposi-
tum respondent.

¶ Hic ponit aliud experimentum
uerū designis cōceptiōis cuius ē sen-
tētia ista. Si quis uult scire utrū mu-
lier cōcepit uel nō. Debet facere mel-
licatū. i. unā potatiōem de melle &
aqua quā facies sic accipe unū cocli-
ar de melle fluxibili & tria de aqua
tepidā & misceantur in simul & ita
mixtū da mulieri biberi quādo ua-
dit dormitū & si tūc circa umblicū
habet dolorē & corriōnē certū ē q̄
cōcipit. Si uero non minime conce-
pit: & hoc signum est infallibile. Po-
stea dicit Al. si qs uelit experiri hoc
propter fraudem mulierū debet di-
cere q̄ si quis habet maximū dolorē
in capite & bibat de mellicrato sana-
retur. si ipsa dicit q̄ habet tunc dolo-
rem capitis uel q̄ habeat dolorem i
quacunq; parte corporis tunc dicas
q̄ hęc potio maxie confert tali dolo-
ri & nihil dicas de ipregnatiōe q̄
dā mulieres astute si aduerterēt q̄ ho-
mo faceret ppter hoc. quis haberent
dolorē circa umblicū minime di-
cerent se dolore. Vnde sciēdū ē q̄ me-
licratū est potus dulcis ideo de faci-
li digeri non pōt quia omne dulce
nata sup orificiū stomachi & pro-
pter hoc moleste digeri nā unā di-
gestio fit i sūdo stomachi ppter eius
carnositatē & caliditatē sed in eius
orificio regnant frigiditas & neruo-
sitas. & idcirco post prandiū modi-
ca deambulatio utilis ē. ut cibus trā-
seat de orificio stōachi ad eius sūdū
f iii

Et hoc experimentū ē. Ipo. v. anfo. Et huius ratio ē quia mulieres post impregnationē habēt minus decalorem naturali quā ante ex eo quod tempore conceptionis calor fluit de stomacho ad matricē ad conseruandū foetum & similiter currit ad mammillas ibidē mēstruum in lac conuertendo & ideo si mulier impregnata tempore serotino acciperet mellicratū & biberet hoc faceret torsiones circa umbilicū & per cōsequēs generare dolorem.

Capitulum secundum tertij tractatus huius libri.

Ost hęc notāda sunt

P signa castitatis & corruptionis. Iuxta quod notandum quod aliquando uirgines iuuenes grauiter corrūpūtur ita quod uulua earum multū ampliatur quia membrum uirile nimis magnum est & in partem aliquādo ecōuerso & mulier ita magnam habet uulua & amplam quia sine dolore sui membri uiriliter coit. Et etiam notandum quare iuuenes mulieres quando primo corrumpuntur dolent pro parte in uulua quia tunc uulua ampliatur in coitu. Alia autem causa ē coadiuuās ad dolorem quia que-

dam pellicula iuxta uulua & uesicam disrumpitur.

¶ Hoc est capitulū secundum tertiam partem in quo agitur de signis corruptionis uirginitatis & castitatis in foeminis. Et diuiditur in partes tres. Primo ostēdit signa corruptionis. scemina. scdo signa castitatis. tertio ifert signa fluxus menstruorū dicit ergo primo. Post hęc notāda sunt signa corruptionis & castitatis. unde quando iuuenes mulieres grauiter corrūpūtur ipsarum membrum multum ampliatur ita quod uir sine sui membri lēione coit nam quando icorrupta est tūc angustum habet membrum. & ita si tunc uir coit cū ipsa sentit aliquantulū lēionem in uirga. Et subdit hęc esse causam quare iuuenes puellae & uirgines quādo primitus corrūpūtur dolēt pro parte in membro quia nimis ampliatur. Et dicit quod alia causa est coadiuuās ad dolorem quia quaedā pellicula sita inter uulua & uesicā corrumpitur. & quādo plus cōeunt tanto magis fortificantur. Nota quod ex hac littera trahuntur duae causae quantū ad corruptionē in foeminis quarum una particula ris ē. & alia comūis. Prima scilicet particularis est quod quaedam puella maximum dolorem patit quando primitus corrūpūtur propter ineptitudinē uirge uiri ista causa particularis ē quia nō reperitur apud oēs mulieres. & ideo ē potius signū quam causa. Sed secunda causa uniuersalis ē quia in oibus uirginibus cum

us
p mulier
p coitus

primum commiscetur uiris corrū-
pitur q̄dā pellicula que uocat hime
& ē custos uirginitatis & locat cir-
ca uiscā & orificiū matricis supra
uulua. Et ē ista uniuersalis causa q̄
reperitur i oibus sceminis cū primū
corrūpūtur. Nota q̄ quāto mul-
res magis coeāt tāto magis fortificā-
tur q̄ rōe suppositionis calefiunt p̄
pter motum qui sit tpe coitus p̄ uir-
rū & etiā sperma uiri semp i se ē cali-
dū q̄ ē nature aeris & iō tale sp̄ma re-
ceptū i mulier calefacit totū corpus
eius & sic p̄pter illū calorē fortificā-
tur, uiri tñ per hūc actū frequenter fa-
ctum debilitantur quia nimium de-
siccatur ut i sine huius libri patebit.

Signa uero castitatis sunt
hęc pudor & uerecundia & ca-
sto icessu loq̄la uēusta cū dīspe-
ctu applicatiōis ad uirg. Sed q̄
dā ita astrictę iuuetutis q̄ in oī
b⁹ istis obuiare sciūt & tūc hō
debet se ad urinā ei⁹ cōuertere
ubi nihil palliare poterat urine
enī uirginum lucide & clar sūt
& quādoq̄ glauce. Si fuerit au-
tem aurei coloris & pondero-
sa animum coeūdi signat hęc
sunt signa corruptiōis: corrup-
tā enim mulieris urine turbide
sūt p̄pter fracturā pellicule
q̄ dicta est. & sp̄ma uiri appet in

pfundo talis urine mulieris.

Hic ostendāt quādā signa castita-
tis & sunt hęc pudor uerecundia cū
casto incessu. cū bōis moribus & cū
despectu amplexus uiroꝝ postea dī-
cit q̄ quādā mulieres astute cor-
rupte inueniūtur q̄ oia hęc plene pa-
gūt & iō conuertamur tunc ad alia
signa. sc̄ ad urinā nā urine uirginum
sunt lucide & clare quandoq̄ albæ
q̄nq̄ glauce. sed si urina uirginis fue-
rit clara & aurei coloris & pōdero-
sa. appetitū coeūdi significat. Cor-
rupte aut mulieres habent urinā tur-
bidā p̄pter fracturā pellicule & sper-
ma uiri ap̄et in fundo urine. Nota
q̄ ex hac littera habemus duplicia
signa. quādā sunt cōia & p̄ parte
falsa. q̄dā particularia & uera. Signa
coia sunt pudor uerecūdia & c. ista
nō sunt oīno uera quia etiā a cor-
ruptis quādo sunt astute possunt ex-
cereri. & econuerso plures uirgines
inueniuntur q̄ habent gesta scemina-
rum corruptarum. Sed signa q̄ sunt
ex parte urie sunt particularia & ue-
ra. unde nota q̄ urina uirginis est
clara. & ratio est quia nō est p̄mixta
spermate uiri. sed si uirina fuerit au-
rei coloris significat uehementē ap-
petitū ad coitum. Et ratio est quia si-
gnificat maximum calorē i puella
Sed urina mulieris turbida & c. ra-
tio est quia in tali urina multotiens
apparet sperma i fundo urie & hoc
maxime apparet uerum quando ta-
lis urina imediate post coitum fue-
rit emissa. Itē nota q̄ adhuc sūt alia
signa nā si māmille puelle tendāt de

orsum signum est corruptionis . & ratio est quia tēpore ipregnationis menstrua mouentur sursum uersus māmillas & tunc māmille tendunt deorsum propter grauedinem menstruorum. Aliud signum est si uir sine sui membri læsione: & difficultate coeat cum fœmina signum est q̄ prius fuerit corrupta . sed si talis actus fit cum aliqua difficultate: & læsione in membro uerū ē signum uirginitatis . & hoc si talis fœmina non procurauerit restrictionem uulue cum unguento uel alio medicamento sicut plures sciunt faciē ut uirgines credātur. Itē aliud est signū uerissimū si uir sentit sperma mulieris uenire in magna copia. Multa alia signa fiunt p̄ herbas & lapides quæ experimentoribus committuntur.

si p̄ia mē
Amat mē
cent
Mēstruositas uero urina sanguinea ē in tali mēse & q̄n patif hēt aq̄os oculos & alteri⁹ coloris ē i facie & patif abhōinatio nē et tūc quisq̄s caueat ne cū ea coeat qa nociuū ē. Prudētes uero mulieres tūc se custodiūt ut a uiris sepantur p̄ istud tēpus. Est ergo notādū & diligenter memorie cōmēdādū q̄ mulieres antiquæ quibus menstrua nō fluūt ut i pluribus apparet q̄ mēstrua sunt retēta & etiā il

& menstrua ad pueros
infūs hūellos

le in quibus fluūt mēstrua si inspicunt pueros incūabuli iacētes tosticāt eos uisu ut ait Alb. magnus in tertio suo tractatu de mēstruosis mulierib⁹. Cau-
sa hui⁹ ē priō rēdditur cā i habētib⁹ & fluētib⁹ mēstrua & dictum ē i aliis in quibus nō fluunt: hoc uero in quibus fluūt quo tpe sciat dictū ē primitus ista fiūt qa illa materia priō uadit ad oculos & inficit eos propterea subtilitatem oculorum: oculi uero infecti inficiunt aerē: aer uero infectus inficit puerum & illud est de intentione: philosophi. Causa autem quare aliquæ mulieres quibus mēstrua non fluunt inficiunt sæpe pueros: & hoc est quia re-
tentio menstruorum facit habundantiā corruptorum humorum & quia mulieribus deficit calor naturalis in matricibus earum degerens talem materiam: ideo ille mulieres præcipue si pauperes fuerint quia tales de grosso nutrimen-

to nutriuntur quædam opera
tiones ad talem materiam infi
ciunt pueros & sunt causa mor
tis puerorum & eodem modo
animalia illa de quibus men
strua non fluunt sæpius infi
ciunt aerem quia ille fluxus est
per purgationem nature eius.

¶ Hic ostendit quibus signis cognoscan
tur mulieres menstruose. Et diuidit in
partes tres prius facit hoc: scilicet potest quod
dam consilium tertio potest notabile. Dicit
ergo prius quod tempore menstruositas urina
est sanguinea & mulier habet oculos aque
os & mutat color in facie eius & pa
titur abhoiatione cibi: hæc sunt signa
mulieris menstrue. Et caueat quilibet
cum tali muliere non coeat quia est nimis
nociuus: & ideo prudentes mulieres sci
unt se custodire a uiris illo tempore. Po
stea potest unum notabile & est tale quod mu
lieres antiquis quibus menstrua fluunt & quod
dam in quibus menstrua sunt retenta si respi
ciat pueros iacentes in cubis in tossicant
eos ut idem Al. di. in tractatu de menstrui
s mulierum sic quoque mulieres que habent
menstrua possunt itossicant plene ut pa
tet in scriptura. Nota prius quod urina appet
sanguinea & hoc quia transit per membrum
a quo exit menstruum quod est sangui
nei coloris. Item habet oculos aqueos
quia angulis oculorum appareret gutte.
Et ratio huius est quia tempore illo corpus fem
inae plenum est humoribus crudis in
digestis aquosis que undique per totum
corpus perit exitum: & cum oculi sunt

membra plus porosa quam alia membra ideo
ide plus exeunt. Nota etiam quod mutat
color in facie: & hoc quia tunc calor na
turalis totius corporis recedit ab om
nibus membris & transit ad loca menstruo
rum ut illo melius purgari possint.
Item patet etiam cibi abhoiatione non
enim delectati cibo. Et ratio huius est quia
tunc natura plus appetit expellere
menstrua superflua quam digerere cibum ideo
tunc mulier non appetit cibum. Nota est
preter litteram quod adhuc est aliud signum
scilicet quod mulieres illo tempore solent suppone
re multa uela in capitibus suis & hoc
quia tunc habent dolorem capitum: & ideo cu
stodiunt caput a frigore propea mul
titudine cooperiunt illud. Est & alia huius ratio
nam bene sciunt ipse mulieres quod tunc
temporis non habent bonum colorem ideo co
operiunt faciem ne ab aliquo conspiciatur.
Item aliud signum est quia tempore illo scie
ntia est satis tarda nec delectantur coi
tu nec in similibus. Aliud signum quia
quando masculi accedunt ad mulieres
menstruosas: efficiuntur rauci: ita quod
non bene loqui possunt. Et ratio est quia per
humores uenenosos existentes in corpore
mulieris per anhelitum aer efficiunt: & il
le aer infectus trahitur ad instrumenta
uocalia & artarias uiri & sic fit rau
cus. ideo malum est tunc tempore coire cum tali
bus mulieribus: quia si concipietur: fetus
est leprosus. Et propter hoc fit etiam saepe
cancer in membro uirili. Item aliud si
gnum est quia si mulier inspicit speculum
nouum apparet quodam uena rubea in spe
culo. Et iuxta hoc regrum multa du
bia. Primum est unde humidi uena ap
pareat secundo dicitur quod potius appa-

reat rubea q̄ alterius coloris: tertio q̄
re illud speculū sc̄dm phum debet
eē nouū & nō uetus siue imūdū. Vñ
cā primi dubii est qa ut dictū ē: men-
struū nihil aliud est q̄ q̄dā superflui-
tas sanguinea q̄ per totū corpus mu-
lieris diffūdatur, & cū oculus sit sub-
stātia rara pura & munda si respiciat
qd̄ sibi est oblatū illud qd̄ respiciet re-
p̄sentat: ut patet per phm sc̄do de sō-
nō & uigilia ubi dicit qd̄ parū cito
recipit qd̄ sibi offert: igit̄ cū a toto
corpore mulieris sanguinei hūores
ad eius oculos pueniāt tūc oculus
cito inficit̄ a p̄dictis sup̄fluitatibus
corruptis & uenenosis: oculus at̄ sic
infectus aerē uicinū cōtinuo ificit̄ &
aer ab oculo ifectus aliū sibi pximū
ificit̄ aerē: & sic unus aliū donec per
aerē tanq̄ per mediū talis uenenositas
ad speculū peruēiat: & tūc cū spe-
culū sit substātia pura & clara: iō cito
qd̄ sibi offert recipit: & sic patet ca-
usa primi dubii. Ad secundū d̄ q̄ si
mile ḡnat suū simile & cū radix & ori-
go uene illius sit a superfluitatibus
sanguineis: iō illa uena apparet san-
guinea. Ad tertiū d̄ sc̄dm qd̄ iā di-
ctū est q̄ tale speculū est purū iō cito
recipit qd̄ sibi offert nā si esset ip̄u-
x nō cito recipet quia licet reciperet n̄
tū resp̄ntaret sicut apparet in p̄ano
ueteri & p̄ano nouo nā nouus reci-
pit & receptum representat: similiter
quoq̄ est de speculo nouo & sic pa-
tet solutio ad dubia. Nota q̄ tales
uetate non debeant permitti ut lu-
dant cū pueris eos osculādo qa aue-
nenāt eos i tātū q̄ auenenāt eos intā-

tū q̄ aliquādo moriūt̄. Et rō huius
est qa in talibus calor naturalis i tā-
tū deficit q̄ mēstrua in eis collecta n̄
possunt expelli: & iō eū illa sint uene-
nosa cōtinuo deferūtur ad oculos &
ibidē ppter porositatē oculorū aerē
inficiunt qui attingit pueḡ & inficit
eum: nā ppter teneritatē facilliter infi-
ciunt: & talis infectio p̄cipue fit
ab antiquis & pauperibus mulieribus
qa antiq̄ nō laborāt & quia pau-
peres utuntur grossis cibariis: & iō
hūores earū sunt magis uenenosi.
Sed diceres quare magis inficit in
fantē q̄ proiecte ætatis hominē. Re-
spondetur qa infantes habēt corpo-
ra magis porrosa. Sed diceris etiam
quare mēstruū inficit pueros & nō
ip̄semet mulieres. Respondet q̄ fœ-
minæ debite ætatis sunt cōsue-
te istis ideo nō nocet ipsis ac consuetis eni
non fit passio: unde dicit Auicē. In
quarto cañ. de quadā puella quæ cō-
sueuerat in tātum comedere uene-
num q̄ tota fuit uenenosa. & postea
per eius cōuersationē multos reges
& dominos interfecit & unius natū-
ralis cā potest esse qa natura semp̄ fa-
cit qd̄ melius ē & quia sic ordinauit
corpora ipsarū mulierū mēstruo iter-
dū repleri necessariū fuit ut ēt ordi-
ret q̄ hoc ab ipsis posset tolerari. Et
q̄ hoc naturaliter possibile sit: appa-
ret de animalibus uenenosis ut sunt
aranæ serpentes.

Capitulum tertium tertii tra-
ctatus huius libri.

Via de mēstruo sa

tis iam dictum est
redeamus ad loca
mēstruorū hoc ē ad matricem
& uideamus quedā accidentia
circa ipsam. Matrix enim mul-
lierū aliquando & sepe patitur
suffocationem. Suffocatio enī
apud medicos uocatur cōpres-
sio spiritaliū mēbroꝝ ex uitio
matricis egrediēs q̄a cōprimi-
& ipeditur anhelitus ī mulierē
& illud accidit q̄n matrix de lo-
co proprio tollitur tunc enī ex
frigiditate cordis supueniente:
mulieres patiūtur sincopi hoc
ē cordis debilitatem et cadūt a
mentes. Aliquando uero pa-
tiuntur capitis uertiginem.

¶ Hoc est capitulū tertiū terti tracta-
tus ubi agit de suffocatiōe matricis.
d. ergo prio: ex quo sufficiēter dictū
est de mēstruo redeāus ad loca men-
struorū hoc est ad matricē: & uidea-
mus q̄dā accidētia circa ipsam quia
matrix mulieris aliq̄n patiē suffoca-
tionē iō dicēdum q̄d sit suffocatio.
Suffocatio matricis scđm medicos
uocat cōpressio spiritaliū mēbroꝝ
egrediēs ex uitio matricis q̄a cōpmi-
tur & impediē anhelitus mulieris &
istud accidit ppter hoc quia matrix
alienat & reouēt a proprio loco iō ta-

les scđm ex frigiditate supueniē-
te patiūt cordis debilitatē & cadunt
q̄si amētes. Aliq̄n et patiunt capitis
uertiginem prio nota q̄ suffocatio
matricis est alienatio eiusdem uer-
sus dyasflama & tunc cor & mēbra
spūalia comprimūt & anhelitus
mulieris scđm iuditiū assistentium
tollitur. Vñ sciendū q̄ hoc cātur q̄n
corrupti uapores & uenēosi dissol-
uuntur a matrice & eleuantur sursum
& ita et ipsam matricem secū trahūt
sursum. Vnde sciendū q̄ tales uapores
fiūt de duabus de causis. Prio ex sp-
mate retēto in muliere: & sic sc̄cipue
accidit ista passio uiduis q̄ cōsueue-
rūt cōire & non coeunt: accidit etiā
puellis adultis quæ carēt actu uene-
reo. Scđo mō cātur ex humoribus
corruptis existētibus in matrice &
sursum se eleuātibus. Item sciendū q̄ ex
ista infirmitate fiunt duæ aliæ infir-
mitates & prima uocat sincopi: un-
de sincopis est una passio q̄ puenit
ex dbilitate cordis q̄n cor multū de-
bilitat p̄ suffocatiōe caloris na-
turalis & spiritaliū mēbroꝝ. Alia
infirmitas uocat uertigio quæ fit a
uaporibus corruptis uersus caput
& oculis eleuatis circulariter se mo-
uentibus. & uidetur patiēti q̄ caput
suū circulariter uertatur in generū.
Sed diceret cū etiā uiri patiāt uerti-
ginē unde eis prouēit hoc. Dicēdū
q̄ aliter est in uiris & aliter ī mulieri-
bus: nā ī mulieribus ut sapius pue-
nit ex uitio mēstruo sitatis in uiris
aut rōe stomachi: eo q̄ stomachus

uiri aliquādo est repletus malis hu-
moribus: & illi humores siue uapo-
res corrupti ascēdūt uersus caput ex
quo gñatur talis ifirmitas: hoc etiā
mō accidit mulieribus: uñ duplici-
ter euenit eis: nā ex pte mīcis & etiā
ex pte stomachi. p p qd dicit Auicē.
q̄ matrix i muliere ē sicut cloaca in
medio ciuitatis sita: ubi oēs ciues
cōcurrūt & ibi superflua emittunt si
oēs supfluitates q̄ sūt i corpore muli-
eris ad matrixē cōfluūt & p illū locū
purgantur.

Galienus uero magnus me-
dicus narrat de quadam mulie-
re in tractatu suo de suffocatio-
ne matricis q̄ ex illa cōpressiōe
quādam mulier patiebatur itātū
q̄ nō poterat loqui & cecidit in
terrā q̄ si mortua esset & q̄a nul-
lū iterius habuit signū uitæ uo-
cati sunt fideles medici q̄ dixe-
rūt ip̄am ueraciter mortuā. Ga-
lie. at superueniēs & cām cōsi-
derās mulierē a passione libera-
uit hęc aut̄ ægritudo cōtingit
mulierib⁹ q̄a multū i eis habū-
dat menstruū corruptū & ue-
nēosum & iō utile & bonū est
ut tales cuiuscūq̄ ætatis siue iu-
uenes siue antiq̄ sæpe uiris utā-
tur ut materia expellat. In iu-

uenibus aut̄ multū expedit q̄a
in humido habundant & hęc
est causa quare mulieres iuue-
nes cū coire incipiunt multum
impinguantur antequam cōci-
pian̄t pueros & curā de pueris
habeāt quia cura de pueris ut
dicit phūs in libello de secreto-
rum multum facit senescere &
ideo peccatum est in natura ta-
les retrahere & prohibere eis
aditum ad illum quæ diligunt
quamuis autem hoc peccatum
sit in moribus de quo ad p̄sens
nihil dicitur. Audiui semel in
confessione societatis ab uno in-
quirente a me causam quare es-
set q̄ quando ipse cum sua dile-
cta & iuencula dormiret et ip-
se iuuenis fuit tunc temporis
coitu facto uentrem suum usq̄
ad umblicum sanguine perfu-
sum inuenit: et timuit mul-
tum quia causam ignorauit et
non fuit ausus se retrahere a
muliere delecta: propter ma-
gnum amorem inter eos. Sed
ille fluxus non fuit fluxus mē-

struorum. sed feminis in coitu
fluentis propter materie habu
dantiam. Accidit quandoq; et
iam q; menstrua fluunt in coitu
& tunc aliquando mulieri pro
dest aliquando nocet: fm q; ma
gis & minus habet de materia.

¶ Hic confirmat dicta sua experime
tus diuersis. primo ergo: dicit q; Ga
lienus magnus medicus dicit i me
dicina sua de quadam muliere que in
tatu passa fuit suffocationem. matri
cis q; uix poterat loqui & cecidit qsi
mortua & nullu signu habuit interi
us uita tuc uocati fuerunt plures me
dici quidetes ipsam & ignorates cam
dicebat ipsam ueraciter mortua ipse
aut Galie. supueies & consideras cam
muliere a tali passioe liberauit. Po
stea subdit q; hac egritudo cotingit
mulieribus qa multu habudat i eis
de mestruo qd corruptu e: & io ma
xie pdest talibus mulieribus cuius
cuq; etatis sint & pferi iuuenibus q
multu habundat in humido q; sape
subagitetur ut materia illa expellat.
Et hac est ca quare mulieres cu icipi
unt coire multu ipinguanē anteq co
cipiat cura nimia d pueris: na scdm
philosophum in libro de secretis se
cretoru cura facit multu senescer: un
de mulieres iuuenes quado multu
habudat i materia io multu appetut
coire pp materia habundantiam: &
hoc exit ictu nature. Et ppter ea pec
catu est i natura tales mulieres retra

here & prohibere eis aditum ad ui
ru quem diligunt quauis hoc no sit
peccatum i moribus. immo potius
oppositu de quo nihil ad presens.
Nota q; iste mulieres i hac infirmi
tate iacent quasi essent mortue. Et
ideo dicunt q; antiquae mulieres post
liberationem a tali infirmitate hoc
passe sint ex extasi eo q; rapiantur ex
tra corpus ad caelu: uel ad infernum
ut postea narrent quae ibi geruntur
sed hoc e ridiculum: na hoc puenit
naturaliter quamuis ipse no sic opi
nentur sed potius ex raptu: & causa
quare sic creditur est: quia tuc uapors
ascedentes ad cerebrum si sint mul
tu grossi & nebulosi uidetur eis se in
inferno positas: & ibi uidere demo
nes nigros. Si autem tales uapores
sint subtiles & clari tunc uidetur ip
sis q; sint in caelo & ibi uideant deu
& angelos eius claresplendentes.
Item nota q; dicunt medici q; tunc te
poris debet fieri fricatio in pedibus
earum cum sale & titilatio sub bra
chiis & tergere cum panno lineo no
uo: deinde debent fieri ligaturae for
tes in coxis postea ponantur foetida
ad nares earu ut e finius: uel: etiam
fumus de capillis humanis uel de
soleis brutoru aialium. Et hac agra
tudo aliquando accidit mulieribus
pregnantibus & tunc multo diffici
lius curantur. Item nota q; muliers
iuuenes cu sint calidiores senibus
plus cosumut de nutrimento quam
senes sed a multo nutrimento relin
quuntur multae superfluitates &c.

Item nota q; materia specifica hu

Ius est de se temperata: sed ideo cor-
rumpitur & transit in naturam ue-
neni: ex eo q̄ talis mulier consuevit
coire & dimittit coitum. idcirco id
quod consuevit expelli retinetur in
matrice & corrumpitur: & sic suffo-
catur matrix siue generat mola ma-
triciis. itē nota q̄ illa suffocatio sapi-
us fit ex semine corrupto q̄ ex semi-
ne menstruoso: & ratio est quia licet
mēstruum in mulieribus sit in ma-
iori quantitate q̄ sperma tamen an-
te eius corruptiōem est maioris ope-
rimēti q̄ mēstruum: ideo quādo cor-
rumpitur in qualitates maiores cor-
rumpitur & ppter hoc sunt ueneno-
sa. item dicūt medici q̄ clausura na-
rium ad modicū tēpus ualeat maxi-
me i tali peste q̄ anhelitu retēto for-
tior erit i serius expulsio. uñ licet foe-
tida communiter inficiant corpus
tñ in tali cura profunt multū quā
propter foetida matrix tñc descendit.
Et etiam debet fieri suffumigatio in
serius cū bōis spēbus. itē id q̄ dicitur
in lra q̄ peccatū ē in natura & c. q̄ pec-
catū ē duplex. s. naturale & morale:
mō auctor hie i lra intelligit pecca-
tū naturale q̄ natura hūana p talem
actū possit inesse seruari: iō peccatū
naturale eēt q̄ talis mulier si accede-
ret ad illū quē diligit & c. Hic ponit
aliud expimētū & dicit semel audi-
uisse ab uno socio q̄ qñ ipse semel ef-
set in coitu cū qdā puella tñc cōple-
to tali actu iuenit uentrē suū usq; ad
umbilicū p̄fusu sanguine uñ multū
tiuit & huius rei req̄rē cām ab ip-
so Alb. respōdit Alber. q̄ ille fluxus

n̄ fuit mēstruū sed seminis mēstrua-
lis i coitu fluētus pp̄ materiæ habun-
dantiā. Et subdit ulterius q̄ quādo cū
q̄ mēstrua fluūt in coitu tñc aliquā-
do pdest mulieri: aliquādo nocet se-
cūdū q̄ magis uel minus hēt de ma-
teria. Nota prius qd̄ dictū ē q̄ qdā
scēmie multū habūdāt i semine men-
struoso: & iō multa nocumenta quā-
doq; ide surgūt quādo a coitu trahū-
tur q̄ pp̄ hoc plures infirmitates i-
dere possunt. Vt ergo his fides adhi-
beat declarat p̄ quādā expiētā ut pa-
tet i lra. Nota q̄ quādo dicit q̄ mul-
tū cōfert scēminis q̄ tpe fluxus men-
struorū egregiē subagitant & aliqñ
eis nocet hoc est secūdū diuersitatē
materiæ mēstrualis secūdū magis
& minus: unde quādo cūq; scēminae
multū habūdāt i materia menstruo-
sa maxie pdest eis coitus sed quādo
modicā habent nocet eis. Ratio pri-
mi est q̄ coitus maxie opat ut talis
materia melius fluat: sed si mēstrua
sunt in parua quantitate tñc nocet.
Ratio ē q̄ tunc scēmina nimis eua-
cuat & ex inde redditur debilis & c.

Capitulū q̄rtū tertii tractat.

Vnc autē de ipedime-
tis aliqua tangam? i
pedimēta aut ipsius
cōceptiōis plura sunt quia ali-
qñ cōtigit ipedimētū ex nimia
hūiditate matricis qñq; cōcipit
ex nimia caliditate quādoq; ex

nimia siccitate quādoq; ex frigiditate ibi peruēit impedimētum. Quādoq; etiam impeditur a cōceptione propter nimiam pinguedinem sui corporis & causa ē huius q̄a hęc piguedo apud uulua[m] circūuoluta[m] orificio matricis constringit et non permittit semen uiri intrare in matricē: imago uero huius ē i oue cuius senex sunt sepulti et occulti pinguedie ex omni parte. Iste uero mulieres ut pingues se cocunt et semen recipiant quia nō potest intrare in matricē reiciunt cum eiectione urinarum; et ideo in tali muliere quæ coitunt; si breuiter post coitum urinam uideamus manifestum est si semen uiri collectum erit in matricē ei? tunc urina eius immundatur tenuis est. Si uero non tunc spissa est et alterius coloris more solito propter admixtionē seminis cum uiro quia tūc urina eiicitur. Accidit etiam quādoq; q̄ per urinam non totaliter illud semen eiicitur quia si

calide sunt mulieres caliditate sua exhalant. Et sunt etiam quædam mulieres quæ ita lubricatas et tenues matrices habent q̄ semen itus retinere nō possunt et ex multis aliis causis illud cuēit de quibus ad presens nulla fit mentio.

¶ Capitulum quartū tractatus tertii in quo determinat de impedimētis & iuuamētis cōceptionis: & primo ostendit quod sunt impedimēta: scdo q̄ sunt iuuamēta: scda ibi si uero aliqs. Prīmū ē dicitur quod primo ponit impedimēta ex parte mulieris: scdo ex parte uiri scda ibi. Et nota: primo dicit sic nūc at aliq̄ uolumus dicere de impedimētis cōceptionis quod sunt plura quia aliquā mulier nō concipit ex nimia frigiditate matricis quandoq; ex nimia caliditate.

Quandoq; ex nimia humiditate: quandoq; autem ex nimia siccitate: & quandoq; propter nimiam pinguedinē quia pinguedo circūuoluta orificio matricis cōstringit ipsam & nō permittit semen uiri intus intrare: sicut apparet simile i oue: cuius iōnes sunt occulte propter pinguedinem: unde tales mulieres quando cocunt & semen recipiūt cū propter pinguedinē circūuoluta orificio nō possit intrare matricē reiciunt ipsum cū urina: & iō post coitum in urina talis mulieris manifestū est si semen uiri relictū sit in matricē quia si sic tunc urina eēt mūda & tenuis. Si uero nō tūc esset spissa & alteri

us coloris pp admixtionē seminis
uiri & aliquādo accidit q̄ purinam
totaliter illud semē nō eicit q̄ cū il
le mulieres calidæ sint naturæ: cali
ditate ipsarū exhalat. Itē q̄dā mulie
res sūt q̄ tā lubricas & tenues habent
matrices q̄ semē nō pōt intus mane
re. Circa hāc litterā dubitat̄ utrā see
mina naturaliter coiēs hoc est cū de
lectatiōe possit impediri a cōceptiōe &
uideē q̄ nō q̄ nō icuiuslibet effectus
pductiōe istrumēta necessario req̄si
ta debito mō ordinata & disposita il
lius effectus pductiō nō pōt impe
diri sed hic est de scēmina aliqua exi
stēte cū uiro &c. Vnde sciēdū circa
hoc q̄ cōceptio mulieris uno mō ī
pediē ppter excellētā ī qualitibus
primis ut ē nimia caliditas & sicci
tas mulieris. & signū taliū scēmiarū
est tale q̄ habet labia aerea dūra rubi
cūda & rugesta. Alio mō īpediē con
ceptū ex nimia frigiditate & humidi
tate mulieris & tales sūt pingues &
somniales & habēt oculos fluentes
& omnes mulieres quæ habent ma
gnas uenas circa supercilia in fron
te sunt bone socie. & tunc ad rationē
concedo maiorē. Ad minorem di
co q̄ tales scēminæ licet bene ppor
cionentur in membris ista tamē nō
sufficiūt sed requiritur debita dispo
sitiō matricis & temperantiā sperma
tis in qualitibus primis. Ratio
est quia ad cōceptionem requiritur
q̄ matrix una cum muliere in eisdē
qualitibus proportionentur cum
materia seminali de qua debet fieri
conceptio. Si autem dispropor

tionentur non fit cōceptio. Item q̄ im
pedimenti conceptionis quādo ma
trix est nimis pinguis. Ratio ē quia
tūc sperma uiri nō pōt habē intro
itum ad matricem per eius orificiū
per nimia pinguedine circūuoluta.
Item nota q̄ ad intentionem Al. loq̄
tur Ipo. secundo anfo. d. q̄ quæcūq̄
mulieres habent frigiditas & densas
matrices non possunt concipere pp
ter frigiditatem & siccitatem. nec eti
am quādo hūidas habent cōcipiunt
eo q̄ semē elabatur. etiam quādo ha
bent matrices ardentēs nō cōcipiūt
quia semen in eis cōcipitur. immū
ditia quoq̄ ipsius matricis multum
impedit conceptionē quæ quidē est
duplex. Quēdā ab intra quādam ab
extra. Ab intra est sicut accidit quib
dam mulieribus quia matrices earū
sunt imūde p̄ nimia supfluitate itaq̄
sperma a uiro ifullū retinere n̄ possūt.
Quādoq̄ etiā ab extra puēit sicut for
te in meretricibus q̄ super excellētur
a uiris de spermate continē recipiūt
unde sperma unius uiri inueniens
sperma alterius in matrice corrup
pit ipsum suffocat & extinguit. & p
consequens generatio cessat. & cetera.

Et nota q̄ aliquando & sæ
pe ex parte ipsius uiri impediē
conceptio. Aliqn̄ ē enī semē ui
ri q̄ eicit nimis tenue sicut aq̄
q̄ si matrice fundatur liquidita
te sua elabatur. Accidit etiam il
lud ex frigiditate: & siccitate

testiculorum quia habētes tales testiculos nunquā uel raro possunt generare quia semē eorū secundū doctrinā medicine generationi est inutile.

¶ Hic ostēdit Impedimēta cōceptio- nis ex parte uiri se tenētia. Et prio- cit hoc. scđo remouet dubiū ibi. s. qđ prio q̄ saepe ipedit cōceptio ex pte ueri q̄ aliqñ semē uiri ē nimis te- nue q̄ si aqua itaq̄ si mīci ifundatur statim elabit̄ sua liquiditate. & hoc ac- cidit ex frigiditate & siccitate testicu- log. & tales nunq̄ uel raro geneare possūt. Et huius ratio ē q̄ licet tale sperma aliquādo uēiat ad debitū lo- cū tamē quia ibi morā nō facit imo statim a matrice recedit ppter eius aquositatē iō ipedit cōceptio. Et scias q̄ hoc ipedimētū maximete- net in spermate flegmaticorum: & melancolicorum quia sperma isto- rum est multum indigestum: unde etiam aliquando causatur ex eo q̄ masculos habet testiculos nimis fri- gidos & siccos & inutiliter coeunt quia semen eorum inutile est ad ge- nerationem. Item nota q̄ aliquan- do ex parte uiri est defectus in uir- ga eius scilicet si sit nimis breuis q̄ tunc semē nō potest p̄duci ad agrū nature. aliquādo uero est nimis lō- ga unde scđm. Alb. circa primum de generatione aīaliū uirga in se est nimis lōga duplici de causa cōcep- tionem ipedit. Primum q̄ produ-

cit semen ultra debitum locum. Se- cundo quicūcum sit mēbrum neruo- sum: & ideo frigidum propter hoc sperma per nimiam moram quam facit in uirga infrigidatur & sic im- peditur conceptio. Tertia causa po- test addi quia postq̄ semen tali uir- ga fuerit eiectum ad agrum naturæ ppter eius longitudinē nimiam mo- uēdo semē ī matrice segregat p̄tē il- lius seminis & sic ipedit conceptio.

Sed quod nunc dictum ē dubium facit quia ex parte ui- ri quandoq̄ est defectus quan- doq̄ ex parte mulieris est steri- litas ideo si quis uelit scire ex cu- ius parte sit defectus cōceptio- nis: accipiantur duæ olle ī una tantum accipiatur de urina ui- ri & mulieris in alia & ista ob- seruentur unde talis experimē- tatio diligitur et bene agat ut superius undiq̄ obstruat orifi- cium illarum ollarum per no- uem dies uel parū amplius et si contingat q̄ defectus erit ex pte uiri tunc talis inueniet uer- mes quosdam iolla uiri et caco- bum foetidū. Si uero ex uitio mulieris fuerit iuēiet mēstruū Si uero ex uitio utriusq̄ tunc

*Ex parte
ne uiri
ari mulie-
ris sit steri-
litatis*

iueniet aliquod prædictorum.

Hic remouet dubium q̄a dictum est q̄ ex parte uiri aliquando ē defectus aliquādo ex parte mulieris mō aliq̄s posset dubitare q̄n hoc ex parte uiri & quādo ex pte fœminæ esset unde si aliquis debet hoc scire accipiat duas ollas mundas & ponat i utraq̄ furfur. & i altera ipsarum urinam uiri. i altera uero urinam mulieris. & tunc fortiter obstruat orificium ollarum per nouem dies uel plus tunc si defectus est ex parte uiri in olla ubi uiri urina posita est iueniet uermes: & cātabrum fœtidum

Si uero est defectus ex parte fœminæ in olla ubi urina eius posita est reperiet menstruum. Si autē ex utroq̄ impedimentum ē i utraq̄ olla hoc inueniet. Sciendum q̄ q̄ hoc experimentū. Alb. ueritatem habet quando sterilitas conuenit hoibus ratio ne male complexionis ex eo q̄ tunc urina uiri corrumpitur & deficit in uirtutibus naturalibus. ideo facili ter putrefit & generantur uermes. sic quoq̄ dico de menstruo mulieris. Sed si sterilitas esset alta de causa. s. ppter i dispositionē uirge uel si esset in muliere ppter nimiam piguedinē matricis. tūc hoc experimentum nō haberet ueritatē. Nota secundū auerroim scdo de aia. Ad hoc q̄ aliquis posset cōcipe: & generare tria requiruntur. Primo q̄ talis deueniat ad ætatem dubitam. Secundo q̄ non sit orbate naturæ secundū cōple-

xionē & dispositionem naturalē ita q̄ nō sit nimis calidus uel frigidus & q̄ non habeat defectum ex parte membrorum genitalium. Tertio q̄ generet per decisioem feminis: & non per putrefactionem. Sed dicis quæ ætas adhuc est cōgrua. Respondeo scdm Aristo. xiiii. de animalibus ubi dicit q̄ generatio masculorū nō ē cōueniens nisi post tria lustra annorū. Sed fœmina est nubilis quando cūq̄ menstrua incipiunt fluere.

Si uero aliquis iuuare mulierem ut impregnaretur & cōcipiat masculū accipiet matricem leporis & eiusdē itestia. & desiccari faciat & puluerē idē factum bibat mulier disepatū cū uiro & si mulier faciat de testiculo uno leporis mulieri in uino misceri & cum uiro suo coeat concipiet tunc masculum.

Item si mulier accipiat lanā lucidā & t̄igit i lacte asine et liget sup umblicū dōec iaceat cū uiro idē efficiet. itē accipe ep̄ porci et testiculos porci dico quē scrofa edidit hęc desiccata redigāt i puluerē et dent masculo uel mulieri i differēter Si masculo q̄ prius fuerit ipotēs ad generā

à far impregnare

dū generabit. Si uero mulieri
quæ tunc non potuit concipere
re concipiet.

Hic prosequitur de iuamentis
conceptionis mulierum. & primo
facit hoc. secundo ponit experimen-
ta ibi anteq̄. dicit ergo primo si al-
uelit iuuare mulierem ut impregne-
tur ac concipiat masculum accipi-
at matricem leporis & eius in testi-
na & faciat ea desiccari & fiat ex illis
puluis & hunc puluerem temperet
cum uino & det hoc ad bibendum
mulieri in sine menstruorum quan-
docunq; coit cum uiro suo & ita cō-
cipiet masculum. Similiter faciat
de testiculis unius leporis. Itē alio
modo accipiat mulier lanam succi-
dam de oue & intingat in lacte asine
& debet ligare umbilicum cum
illa donec coiat cum uiro. & cum
hoc remotis extrinsecis impedimē-
tis. Item aliud experimentum acci-
piat aliquis epar porci parui & testi-
culos & hii desiccati redigantur in
puluerem & cum uino commixti
detur masculo ad bibendum nam
si fuerit impotens ad generandum
tunc poterit generare. & similiter de-
tur mulieri si impotens fuerit ad cō-
cipiendum. Nota q̄ ratio primi ex-
perimenti est quia si semē mulieris
quod requirit ad conceptionem fu-
erit distemperatum cum frigiditate
grossitie tūc per talem potationē red-
ditur calidum. Aliter dicitur q̄ talis
portio a totali operatiōe habet ope-

rati ad conceptionem. & sic ualeret
cuiuslibet mulieri sterili debite etati.
Sed dicitur quo tempore post sumpti-
onē huius potus debeant simul coire.
Dicendum q̄ scēmia debet bibe-
re dictum puluerem cum uno calido
quā uadit ad lecteū. & tunc mas-
sequenti mane coeat circa aurozam
in ipsa illo modo quo superius di-
ctum est &c. Secundo nota de alio
experimento puta de lana &c. succi-
da nouiter recepta unā hic iuuat ad
conceptionē hoc est a tota proprie-
tate ignotū nobis notū autem natu-
ræ. Tertio nota de alio puta de testi-
culis & huius ratio quia talis puluis sic
acceptus multū temperat semē tam
uirī q̄ mulieris reddēdo ipsum sub-
tile & aptum ad concipiendum. Vñ
ceperit tā uirīs q̄ mulieribus. Scien-
dum quicūq; diligenter iuuare uo-
luerit in hoc aliquem uirū uel muli-
erem debet fideliter considerare cō-
pulsionē utriusq; ita quod si cūple-
xio fuerit nimis calida debet eam
temperare per frigidum & econuer-
so. & similiter de aliis qualitatibus
scōposite habentibus.

Est enī documētū fidele. s.
q̄ quando aliquis ex istis uel
ex aliis sentiat mulierē fuisse i-
p̄gnatā et cōcepisse tūc non de-
bet mouere aliquid de raris ei-
bariis: sed nominetur q̄ possit
ad libitū p̄sequi quia simili
g ii

er tale qđ postulauerit qđ nō
possit hēre. iam hēt occasionē
abhorrēdi & hoc est ppter dis-
positiōem cōtrariā & sic fœtus
cōceptus de semine lederetur
& extigueretur & iō cōsultū ē
qđ qñ petāt carbōes ul' aliquod
aliud statī eis d̄bet ministrari.
¶ Hic ponit unam doctrinam circa
dicta & primo facit hoc. secūdo cō-
firmat p̄ experimētū ibi uidi enim.
Dicit primo qđ unū documentū est
fideliter obseruandū quādo aliquis
nouit aliquā mulierē impregnātā
qđ tūc anteq̄ peperit nihil nomiēt in
præsētia talis mulieris nisi qđ pos-
sit cōmode repperiri & ei dari si po-
stulauerit nam si id postularet & nul-
lo modo dari possēt ei haberet occa-
sionem abhōrtiendi & hoc est ppter
dispositiōem contrariā appetitus
mulieris. & sic fœtus lederetur. Et iō
consulunt medici qđ quādo etiā pete-
rent carbōes uel aliqd tale debet mi-
nistrari eis. Nota priō qđ quādocū
qđ scēmiæ sūt ipregnate tūc maxie al-
terātur in corporibus earū ppter re-
tentionē mēstruorum quæ tūc cur-
rūt ad mammillas & ad stomachū
& ideo de facili appetunt diuersa ci-
baria & enormia. & ideo cōsultum
est qđ nullus debeat nominār diuer-
sā cibaria coram ipsius quæ non
possint haberi ne exinde perdat̄ fœ-
tus. Vnde sciendum qđ tales sæpius

enormia & fœtida appetūt cibaria.
Et huius causa est quia stomachus
talium mulierum insicīt malis hu-
moribus ex eoq̄ menstrua retēta flu-
unt ad stomachum ideo appetūt ci-
baria similia illis malis humoribz
unde possibile est qđ aliquando mu-
lier in tantum appetat aliquod tale
qđ nisi detur et fœtus corrumpitur.
& ratio huius est quia ex carentia ip-
sius quod appetit in tantum debili-
tatur qđ fœtus conceptus moritur
uel dissoluuntur eius ligamenta &
sic fiet abortus.

Vidi enim de quadam
muliere quod quando impræ-
gnata fuit petiit poma recētia
quæ statim habere non pote-
rant accidit ad lectum & infra
diem & noctem nihil gustauit
nec panem nec potum. Fue-
runt autem circa illam mulie-
res iuuenes & ancile quæ pri-
us nunquam cōceperunt qui-
bus talia occulta fuerūt & quā-
do imprægnata domina petiit
poma dixerunt ancille astan-
tes non inueniuntur loquen-
tes sic inter se qđ esset ueneno-
sum mulieri dare poma quia
uiderunt qđ similes in febrici
tantibus prohiberentur & sic

esse crediderūt & ideo hac parte decepte sunt. Cum autem illa impregnata ex carentia pomorum multum esset debilitata intantum quod foetus procedente tempore exiuit mortuus natus egressus illa mulier emisit sanguinem per nares duobus diebus: & nocte una.

Iste uero sanguis menstruosus fuit & signum corruptionis foetus. Iuxta illud. Iporcras. in libro Amfo. mensruis fluentibus impossibile est foetum esse sanum: & ut omnia ista particula euitentur apud impragnatas bonum est ut custodiantur & modicum moueantur & eis leuia cibaria & mollia ministrantur: & omnia ad appetuntur consequantur.

Hic confirmat dictum suum per experientia & est ista sententia quod ipse Alber. uidit de quadam iuene quaedam fuit impregnata petiit poma recetia & non potuit habere ideo cecidit ad lectum & infra diem & noctem nihil degustauit. tunc circa illam fuerunt quaedam ancille iuuenes quae nunquam conceperant itaque huiusmodi res occulte erat ipsius. ideo quando ipsa

impregnata petiit poma ipse non inuenientes poma loquebantur inter se quod malum esset ei dare poma quae simile uiderunt in febricantibus quod non erat bonum eis dare poma: ideo similiter crediderunt de tali puella. & hoc fuerunt decepte. Idcirco ipsa puella in tantum debilitata fuit ex defectu pomorum. quod procedente tempore foetus exiuit mortuus in eiusque egressu ipsa laborauit tribus diebus & tribus noctibus. Et mater. d. albertus quae oculis propriis uidit quod in gressu ipsius foetus illa puella emisit sanguinem per nares duobus diebus & una nocte & ille sanguis fuit menstruosus & signum corruptionis ut patet per ipoc. in anso. ubi dicitur menstruis fluentibus impossibile est foetum sanum esse. Postea concludit ut haec omnia particula euitentur. bonum est quod tales mulieres custodiatur & eis cibaria mollia ministrantur ad appetitum earum. Alia uero quam huic modo satis essent affinia causa breuitatis omittentur quia ad practicum se extendunt. Nota quod quando foetus in utero materno est mortuus tunc nares mulieris incipiunt cruentari. Et hoc uerissimum signum est cognoscendi foetum esse mortuum in utero materno. Et huius ratio est quia tempore impregnationis ut dictum est menstrua mouentur uersus mamillas & uertuntur in naturam lactis quo uertitur foetus existens in utero. Cum igitur foetus fuerit mortuus non indiget nutrimento. idcirco menstrua ascē

dunt superius & expelluntur per nares. Et hoc uerum est si mulier ipse gnata habundaret multum in sanguine quia tunc cruentatio narium noceret ei, immo proficeret quia natura ipsius ex alleuiaretur. Et hoc saepe accidit in iuueniculis plenis sanguine maxime in principio conceptionis quando fetus nondum indiget multo nutrimento. Item dicitur, Ippocratis scilicet quod menstruis fluat & cetera. Ratio est quia ut dictum superius est postquam fetus est conceptus tunc matrix est undique clausa: & menstrua non fluunt ab extra sed ab intra retinentur ut fetus inde nutriatur.

Sed ergo menstruum fluit quod est nutrimentum fetus sequitur quod fetus debilitatur & per consequens moritur quia non potest uiuere sine nutrimento.

Signum masculinum
Sed antequam sermonem nostrum conuertamus ad alia notandum est unum signum quod facit ad cognitionem masculini in utero mulieris existentis. Accipiat aliquis aquam mundam de fonte claro & mundo et procurat sibi unam guttam sanguinis uel lactis de dextero latere illius mulieris et infundatur gutta illa in aqua. Si illa petit fundum est signum masculini. Si uero nata uit est signum femelle. Item si dextram mammillam habet gros-

siorem masculinum portat. Si uero econuerso femellam.

Hic ponit aliqua experimenta per quae cognoscere poterimus, utrum fetus sit masculinus uel foemina. & dicit antequam nos conuertamus sermone ad alia est notandum unum signum quo possumus habere cognitionem masculini in utero materno existentis.

Accipiat aliquis aquam de fonte claro & mundo & procurat unam guttam sanguinis uel lactis illius mulieris de dextero latere. & hanc guttam infundat in dictam aquam si illa gutta fundum petierit est signum masculini. Si uero supernatauerit est signum foeminae. Item si mulier habuerit dextram mammillam grossiorem masculini signum est si uero sinistram foeminae.

Postea excusat se. d. Nunc est tempus dicere qualiter succurendum est mulieribus existentibus in partu sed hoc pertinet ad medicos ideo praetermittatur. Nota quod ratio huius primi experimenti est quia sanguis & lac in tali muliere bene digeruntur & per consequens bene spissantur ita quod partes eorum adherent simul ita quod una quaeque cadit ad fundum ipsius aquae. Sed quod tale lac dextere mamille esse debeat. Ratio est quia ibi tunc melius digeratur propter maiorem calorem regnantem circa illam mammillam. Sed diceret aliquis mammilla sinistra calidior est quam dextera. igitur hoc dictum est falsum. consequenter tenet quia oppositum consequenter: &c. assumptum patet quia cor homi-

nis qđ circa sinistra ē calidius epate
quod circa dextra est ut patet per:
Auićē. i. primo cañ. Respōdetur qđ
negetur assumptū & ad probatiōem
dicitur qđ licet cor sit magis situatū
circa mammillam sinistram, tamē
plus influit mammillæ dextræ. Et
propter hoc omnia membra lateris
dextri nobiliora sunt membris fini
stri lateris. Vnde aliquis posset
dubitare: unde est quod aliqui mas
culi subiles: & bene dispositi gene
rant pueros grossos ac ineptos: & e
cōuerso. Respōdetur qđ quādo coi
tus fit immediate postquā homo bi
bit & cōmedit bñ tūc cōcipiūtur: &
generātur grossi tā corpore quā aīa.
Sed quādo coit fit post digestiōem
cibariō: tūc cōcipiūtur abiles & sub
tiles. Itē aliud dubiū qre ē qđ uiri
semp generāt foemias licet semē eorū
simul cum semīa mēstruali foemīa
sufficiēter posset eē dispositus ad ge
nerādos masculos. Respōdet qđ hu
ius cā ē sed aliquos carnositas uir
ge & ēt qđ i aliquibus uiris semē semp
se inclināt i plectōe ad matricem uer
sus latus sinistrum.

Hic incipit quartus et ulti
mus tractatus huius libri.

Ntequā uero sinē no
stro operi impōamus
ut doctrīa nostra ma
gis complete et facilior habea
tur. cum de natura mēstruo
rum aliqua dicta sint. Trāseun

50
dum nunc ē ad materiam sper
matis in uiro penes cuius natu
ram plura uidebimus. Sper
ma uero ut supradictū est nihil
aliud ē quā supfluū alimēti qđ
in substantia aliti non cedit.

¶ Hic ē qrtus & ultimus tractatus
huius libri & uocaf de natura & ge
neratiōe spmatis: unde dicit anteqđ
iponamus sinē dictis nostris ut do
ctria nostra faciliori mō: & magis
complete habeat cum de natura mē
struorū aliqđ dicta sunt. trāseūdū ē ad
naturā spmatis i uiro &c. Vnde pri
mo dicit qđ sperma in uiro nihil ali
ud ē qđ supfluū alimēti qđ i substan
tia aliti nō cedit. Et nota qđ sperma ē
superfluū dupliciter itelligit. Vno
mō ratione substātiæ alende. Alio
modo ratiōe substātiæ generāde. Pri
mo mō dicitur esse superfluū eo
qđ nō cedit in substantia aliti. Secun
do mō non immo est necessarium
quā concurrat ad generationem tā
quam principiū naturale effectiuū.

Iuxta cuius generationem
prio considerandum ē qđ medi
ci ponūt quattuor digestiōes in
hoīe: unā in ore. aliam i stoma
co tertiā i epate. quartā i singu
lis mēbris alēdis et augmētan
dis. Philosophi uero natura
les in hoc discordant a medicis
quia digestiōē ultiuā et perfe
g i iii

Sperma

Digestiones
4

etā ponūt i cordē p̄ria uero dige
stio q̄ i ore ē nihil aliđ ē q̄ bona
& subtilis masticatio cibi q̄a se
cūdū itētione medicorū p̄ hoc
natura hōi aīali dētēl mītrauit
ut p̄ eos cibū masticarēt & iō aīa
lib⁹ i supiora mādibula dētib⁹
carētib⁹ natura aptauit duos
uētres: unū i quē cibū reponāt
aliū uero ut i eo nutrimentū siue
alimētū colligāt: sed q̄ ab aliis
mēbris p̄cipalib⁹ i natura iu
uat digestio ad expoliādū nu
trimētū a sua forma usq; quo ē
singulis mēbris s̄m exigentiā
deperiti fiat r̄stauratio ex quo q̄
natura calore oī tpe i hūidū sic
subiectū tāq; i materiā s̄p agit.
In secūda uero digestiōe apud
oēs hoīes expolliatur nutrime
tū lūptū a forma p̄pria & indui
tur forma aliēa & grossū subti
le separat & illud q̄ tūc ē: ibi ē
dulce & potabile & ad epa mit
titur q̄ cōuertit i duit sibi actio
nē p̄pria & naturaliter formā
& calorem. Cū ergo id tali di
gestiōi ē detentū tūc sumitur a
quolibet mēbro nutriendo &

augmentando & sic secūdam
exigentiam de perditū fit in mē
bris restauratio.

¶ Hic ponit quandam diuisionem
ex qua infert diffinitionem sperma
tis: & dicit quocirca generationem
spermatū est considirandum quod
medici ponunt quattuor digestio
nes: unam in ore. secundam in sto
mācho tertiam in epate: quartam in
singulis membris alendis: sed phy
losophi naturales discordant a me
dicis quia ponunt perfectam & ul
timam digestionem in corde. Po
stea declarat: dicens quod prima di
gestio nihil aliud est nisi bona masti
catio & subtilis ipsius cibi quia ut
aiunt medici natura: dedit dentes
homini. & aliis animalibus habentibus
dentes propter: hoc ut cum
eis conterent cibum: ideo in ani
malibus carentibus dentibus ipsa
natura in superiori mandibula du
os uentres adaptauit: unum qui
dem in quem cibum ponūt: alium
uero in quem cibum tumatū colli
gunt: secundum q̄ aliquibus mem
bris p̄cipalibus iuuatur digestio
ad expellendum nutrimentum in
sua forma usq; dum uiget restaura
tio i singulis mēbris secūdu exigē
tiā deperiti quia cōtinuo calor na
turalis agit in humidum sibi sub
iectum: sed in hominibus subtili
or est digestio secundum q̄ sibi com
petit quia hō est excellentissimæ na
turæ inter omnia uiuentia. Et in se

cunda digestioe expellitur nutrimentum sumptum a prima forma & inducitur aliena: & grossum a subtili separatur & id quod dulce & delectabile mittitur ad epar qui calor suo illud subtilizat & inducit sibi actione propria & naturali formam sanguinis. Cum ergo in tali digestionem illud quod melius est fugitur a quolibet membro: nutriendo & secundum exigentiam deperditum sit in omnibus membris restauratio. Nota primo quod naturales discordant a medicis. Ratio est quia secundum Aristotelem in libro de iuuentute & senectute: cor est principium hominis & principale inter omnia membra quia est primum uiuens & ultimum moriens ideo secundum naturales ultima digestio procedit a corde.

Vnde sciendum quod licet Albertus dicat in littera quod aliqui medici ponunt quattuor digestionem nihilominus aliqui apponunt quintam ut Auicenna in primo canonem. qui ponit unam digestionem quae fit in omnibus uenis corporis: & sic sunt quinque. Sed naturales tantum ponunt tres. Primam in stomacho & ibi segregatur purum ab impuro: itaque impurum & steruus eiciuntur per posteriora purum uero trahitur ad epar & ibi fit digestio secunda scilicet mutatione materiae in sanguinem & etiam separatur id quod purius est ab impuriori: itaque impurius pars eicitur per uias urinales & uocatur urina: pars uero purior ad cor trahitur: sibi fit digestio. Tertia itaque sicut in superio-

ribus fuit et id quod purius est separatur ab impuriori & impurius spergitur per totum corpus & postea per poros in modum sudoris eicitur: purior uero pars trahitur ad singula membra corporis restauratio deperditum. Et ideo uolunt naturales quod in ore non fiat aliqua digestio sed solum masticatio ut patet in littera. Item sciendum quod aliqua animalia ut dictum est non habent dentes in superiori mandibula: & ista animalia habent duos uentres unum in quo de die cibum colligunt: & alium in quo de nocte fit debita masticatio: & dicuntur animalia ruminantia eo quod ruminant. Sed diceret aliquis quare haec animalia non habent dentes in superiori mandibula. Respondetur secundum naturales quod materia quae deberet transmutari in dentes superiores transmutatur in cornua. Item dubitaret fortis aliquis qualiter alimentum transeat de loco unius digestionis ad aliam puta de stomacho ad epar & de epate ad cor. Respondetur quod a stomacho & intestinis protenduntur octo uene uersus epar quibus materia in stomacho generata sumitur a uirtute naturali existente in epate: & iterum sunt uene procedentes de epate uersus cor: quibus tunc materia trahitur sanguinea in epate generata uersus cor & inde ulterius spergitur per totum corpus.

Iuxta quod notandum quod illa deperditio generatur in singulis membris calo-

re omni tēpore agentē i humi-
dum & in sua actiōe consumit
humidū & facit ipsum exhala-
re. Sed quia uita animalium
consistit in calido & humido:
ideo necesse est: q̄ animal utat̄
cibo ideo aliter corrūperetur:
unde calor ille agit deterius q̄
organum quantum est ex se.

¶ Hic circa dicta adducit quoddā
notabile. Et p̄ hoc facit: secūdo
mouet dubiū ibi: sed ex istis: primo
dicit q̄ illa deperditio generatur in
singulis mēbris oī tpe p̄ calorē na-
turalē agētē in humidū & facit ip-
sum exalare & sua actiōe cōsumit
humidū quia uita aiālis cōsistit i ca-
lido & humido & ideo necesse ē ut
utantur nutrimento ad restauran-
dum illud humidū depditū q̄ ali-
as corrumperēt ut dicit phis i li-
bro de iuuentute & senectute. Itē no-
ta scdm̄ oēs & medicos naturales q̄
uita aiālis est tāquā lucerna uel can-
dela ardēs i quibus sunt duo neces-
sario requisita ut talia ardeāt. s. calor
ignis & oleum uel alia piguedo igi-
tur sicut in istis q̄ diu durat oleum
uel alia piguedo i quā cōtinue agit
ignis tā diu ardēt nisi forte ab extra
impediantur ut puta extinguendo.
Ita pari modo uita animalis quam
diu durat humidum radicale q̄ cō-
tinue a calore naturali consumitur:
tam constat uita nisi uiolenter inter

ficiatur uel gladio uel huiusmodi.

Sed existis oritur dubita-
tio utrum calor in quantum
calor illud operetur uel in eo
q̄ calor naturalis. Ideo est no-
tandum secundum Albertū
quarto methauro. q̄ calor
sunt plures operationes scili-
cet dissoluere alterare congre-
gare: & disgregare. Vnde ca-
lor segregat euter e genea: &
congregat omogenea sicut pa-
tet si arripiatur una massa com-
posita ex auro & argento & po-
natur ad ignem: tunc ignis fa-
cit recedere aurum ab argen-
to & e conuerso & sic locutus ē
phis scdo de gñatione ubi di-
cit calor agit deterius quā orga-
num. s. securis uel bipēnis: q̄
semper dissoluit coniuncta.
Sed calor in eo quod naturalis
in se habet uirtutem formati-
uam unius cuiusquæ naturæ
cuius calor dicitur esse natura-
lis: & in eo est uirtus cœli: &
motorum cœlestium: & uis
conceptionis siue forma ipsius
formæ quam conformat sicut

contingit fieri i calore seminis
plante similiter in animali ca
lor inquatum calor naturalis
habet digerere humidum sibi
proportionatum secundum exi
gentiam cuiuslibet seminis.

¶ Hic mouet quoddam dubium
& prius facit hoc. Secundo distinguen
do soluit ibi. Ideo e notadu. Primo
dicit ex hic q dicta sunt oritur dubi
tatio. Vtru actio caloris in huido
sit opatio caloris. & dicit q opatio
ex parte caloris accipitur tripliciter
Hoc et dicit in secdo methauro ru ca
pitulo de opatione qualitatis: qa ca
lor in quatu calor het dissoluere &
alterare: & congregare homogena
& dissoluere eutro genea qd patet si
accipiat una massa coposita ex au
ro & argento: & ponat ad igne tunc
calor ignis seperat & facit fluere au
ru ab argento. Si opatio caloris in
quatu naturalis het in se uirtute for
matiuu uniuscunq nature cuius ca
lor dicit esse naturalis & sic in eo di
cit esse uirtus coeli. Sed calor inqu
tum naturalis calor het digerere hu
midu sibi pportionaliter subiectu
scdm exigentia cuiuslibet spei igitur
no cōseruatur humidu inquantu ca
lor: sed inqtum calor naturalis & c.
Nota secundum aliquos q calor est
quintuplex. Est eni calor elemēta
riis sicut calor ignis. Secundus est
calor naturalis ut calor naturalis q
est in corpore mixto. Tertius e ca

lor uiuificatiuus ut calor uiuenti
um. Quartus calor animalis ut ca
lor animalium. Quintus calor coe
lestis: ut calor solis. Ex his potest sol
ui dubiu prius motum scilicet q ca
lor qui consumit humidu radicale
est calor uitalis ex eo q nullus ali
us calor nutrit ex huido radicali.

¶ Istis igitur uisis & itellectis
breuiter ad propositum redea
mus: & dicamus quod sper
ma nihil aliud est quam super
fluum alimenti quod in sub
stantiam rei alende non cadit.

¶ Et sicut ex istis quedam ma
nifeste apparet qua prius ali
qualiter erant ignota quod cu
in uiro est tertia digestio quod
non totum cadit in deperditu
sed aliquid relinquitur in colo
re sanguinis subtilis & clari &
mittitur ad uasa genitalia uel
seminaria & tunc uirtute testi
culorum fermentatur & de al
batur & ideo sperma uiri albi
coloris est propter ulteriorem
decoctionem quam habet ex
parte testiculorum.

¶ Hic inducit definitionem
spermatis: & primo facit hoc.
secundo ponit quedam notabilia

circa naturam spermatis: unde dicit
istis uis: & intellectus breuiter redi
amus ad ppositū & dicamus q̄ sper
ma nihil aliud ē q̄ supflūū alimēti
q̄d i substantia rei alēde nō cedit nā
cū uiro tāū digeritur i tertia digesti
one id q̄d nō cedit i restauratōem de
perditi: mittit & conuertitur colo
rē sanguinis subtilis & clari ad ua
sa gēitalia ubi uirtute testiculorum
de alba: & iō sperma uiri ē coloris
albi pp calorē & decoctinē quā hēt
ex pte testiculorū. Nota q̄ supflūū
alimēti ē duplex quoddā ē pprie di
ctū id q̄d nō ē aptū trāsmutari i sub
stātia rei alēde ut sunt stercora su
dore & similia. Aliud i q̄d bene est
aptū natū trāsmutari i substantia
rei alēde sed tñ nō pōt ppter seius cōpi
am materiā. Ad ppositū dico q̄ sper
ma primo modo non est supflūū
sed bene secundo modo. Vnde sper
ma a quibusdā philosophis sic diffi
nitur. Sperma est sanguis effusus
per uirtutem testiculorum de alba
tus. Sed cōtra hāc diffinitionē dicit
secūdum Aristo. in de animalibus
q̄ in cerebro nō est sanguis: sed hoc
ipsi saluāt exponēdo. Aristo. qui sic
intelligit q̄ i medullari substantia ce
rebri uō sit sanguis & hoc est uerum
quoniam est substantia pura alba ut
sensui apert: uerum tamē in pellicu
lis cerebrum inuoluentibus est un
dūq̄ sanguis & ab his deuēit sanguis
qui per testiculos de alba: & efficit
spma & ita saluāt dictā diffinitionē.
Alio modo diffiniēt. Spma ē super
fluitas ultimi cibi digesti. Itē sic quo
q̄ spma ē supfluitas q̄ nō idigēt hoc

expōit. s. quātū ad cōtuationē nri:
uerū sine hac supfluitate natura spe
cifica ōn potest conseruari inesse: &
ideo talis superfluitas est necessaria.
Ideo sperma amplius emis
sum a uiro nimis desiccatur cor
pus quia uirtutem humectan
di & calefaciendi habet. Corpo
re autem ex siccato siue humi
do extracto fit debilitatio uirū
& per consequens corporis. Et
hęc est causa quare illi qui fre
quenter coeunt non sunt lon
gæ uitæ qa corpora eorum na
turaliter humido desiccantur:
& desicctio est causa mortis &
huic sententiæ consonat dictū
philosophi in libro de longitu
dine & breuitate uitæ dicens q̄
sperma emissum amplius desic
cat corpus & subdit propter il
lud semper enim mulus est lō
gioris uitæ quam equus uel a
linus & femella quam mascu
lus uel masculi: & propter hoc
passeres masculi breuiores ui
tæ sunt quam femellæ. Est
enim generaliter q̄ masculi fe
mellis sunt longioris uitæ: si
non fuerint luxuriosi.

¶ Hic ostendit quid operat̄ sperma
emissum a uiro ultra q̄ natura req̄
rat & dicit ppter hæc q̄ dicta sunt le
gatur q̄ sperma emissum a uiro am
plius q̄ natura regrat nimis corpus
debitura. Nā cū habeat uirtutē hūe
ctādi & calefaciēdi corpus quando
nimis ex eo trahit̄ corpus romanū
exsiccatū quia extracto humido sit
debilitatio uitæ & per consequēs ut
frequēter sequitur mors. Et huius cau
sa est q̄re qui nimis coeūt sūt breuis
uitæ. Hoc etiā dicit philosophus in
libro de lōgitudine & breuitatē ui
tæ. Et subdit Alb. propter hoc mulie
rs sunt lōgioris uitæ q̄ masculi: &
mulus asino & equa: ex quo generat
mulos propter hoc etiam passares
masculi sunt breuioris uitæ q̄ fœmi
næ ipsorū. Esset enī generaliter uerū
q̄ masculi eēt longiores uitæ q̄ fœ
mia: si nō coirēt q̄a uita cōsistit i hu
mido radicali & calido & hoc utrū
q̄ emittit̄ per spermā. Nota q̄ aliq̄s
possit in tātū coire q̄ nō solum emit
teret superfina naturæ ut est sperma
uerum etiam q̄ esset necessarium na
tura: ut emissio sanguinis per coi
tum nimium: & hoc ē causa mortis

Circa naturam spermatis
adhuc quædam sunt notanda
q̄ sperma uiri aliquo modo est be
ne durum & bene coctum de
coctione testiculorum ita qd̄
quælibet pars adhaerabit parti
quemadmodum pars adheret

parti quo admodum ps picis
& illud sp̄ma est sicut lac alba
tū coagulātū toti coagulatōe
:hēt tñ naturā fluxibile n̄ dico
i partibus suis sed de uasis gēi
talibus aliter enim non expel
leretur a uasis genitalibus in
uulua mulierum & de illo sper
mate ut dicunt medici genera
tur fortis & robustus foetus.
Est autem sperma tenue: & in
suis partibus fluxibile quia nō
bene decoctum est. & si expel
latur & etiam a matrice recipia
tur fit ex eo foetus tenuis & fra
gilis & illud habet naturam la
ctis tenuis et liquidi. Contin
git etiam aliq̄n eē debilis natu
ræ foetum q̄n mulieris ipregna
te lactāt aliū puerum prius ge
nitum. Causa uero huius debi
litas est quia illa materia de
qua puer existens in utero de
bet pasci cædit in alimentum
pueri prius geniti quem la
ctat mater & ille casus accidit
sæpe & hodierno die.

¶ Hic Albertus circa naturam sper
matis pōit q̄dam documenta & di
cit q̄ circa naturam spermatis debe

*factus de
bilis nat
uræ in
lactib*

mus scire q̄ sperma aliquando est durū & bene decoctū i testiculis ita q̄ quaelibet eius pars adheret alteri p̄ti quēadmodū pars picis & istud semp̄ ē albū sicut lac coagulātū fortiore coagulatiōe: & hoc sperma habet naturā fluxibilitatis nō dico in partibus suis: sed de uase testiculorū q̄ aliter nō posset p̄uēire ad mēbrū mulieris: & de isto spermate generatur foetus fortis. Si aut̄ fuerit sp̄ma tene nō bene decoctū nec digestū generat̄ foetus fragilis habēs mēbra debilia. Postea q̄ aliquādo foetus debilitatur i utero materno p̄pter hoc q̄ mulieres grauide lectāt aliū p̄uēḡ prius gēitū. Et huius cā ē q̄ illa materia de qua p̄uer existens i utero deberet nutriri mutatur in alimētum de quo nutriat̄ p̄uer genitus quē laetat mater. Et iste casus saepe cōtingit hodierno die. Nota q̄ in illis raro exercēt coitū ē sperma bene digestū: & ideo q̄ primū ueniūt ad talem actum cito generant. & ut plurimū masculos p̄pter lōgā decoctionem spermatis factam in testiculis &c.

Vt autem i summa totum habeatur: colligamus ea quae dicta sunt per modum comprehensionis recapitulationis.

Primo enim determinat de generatione embrionis. Secundo de formatione foetus & influentiis superiorum. Tercio de influentiā planetarum

respectu corporis & animae. Quarto de generatione animalium. Quinto de formatione embrionis. Sexto de generatione animalium imperfectorum. Septimo de signis corruptionis. Octauo de signis castitatis. Nono de suffocatione matricis. Decimo de impedimentis conceptionis. Undecimo de iuuamentis conceptionis. Duodecimo de generatione spermatis hoc est ultimū de quo in hoc libello determinantur. Quoniam igitur completa sunt secundum ordinem priorum et posteriorū sicut patet a principio usq̄ ad finē librū itūcti & hęc sunt oīa q̄ mihi sunt uisa de p̄senti negotio & ita me excuso: sed hoc quod scripsimus apparuit alicui nō fore cōpletū erit tñ p̄cipiū cōplementi & ideo rogo fratres uidentes hoc scriptum scribetur suis dubitatiōibus et forte per illas etiam inuenietur. Istis uis finē n̄ris dictis iponā & gratias deo reddamus qui nostrū

intellectum in talibus scriben-
dis p̄ ceteris illuminauit qui
nunquam didicerant talia face-
re & ut cum Aristote. secundo
methaphisice tractatum clau-
dam Grates deo de benedictis
& ueniam de obmissis si aliqua
sunt: humiliter nunc implo-
ro auxilium diuinæ gratiæ a
quo omnis sapiētia orta est
& uita eterna ad quam omni-
pens gloriosus nos p̄ducatur: qui
cū patre uiuit & regnat per infi-
nita secula seculorū. Amen.

¶ Hic recapitulat omnia quæ dicta
sunt hucusq̄ in hoc libro & primo
dicit ut uideatur intentio totius li-
bri in una summa: ideo colligamus
ea quæ dicta sunt per modum reca-
pitationis. Vnde primo deter-
minatū est qualiter embrio con-
cipitur. Secundo de successiua for-
matione fœtus secundum influenti-
am superiorum septem plâetarum
ex parte tã corporis q̄ animæ. Ter-

55
tio de generatione animalium sine
semine. Quarto de formatione em-
brionis completa. Quinto de for-
matione animalium quæ sunt mō-
stra in natura. Sexto de signis con-
ceptionis. Septimo de signis casti-
tatis. Octauo de infirmitate matri-
cis quæ uocatur suffocatio. Nono
de his quæ impediunt cōceptionē.
Decimo de his quæ ad conceptio-
nem inuuant. Undecimo & ultimo
de generatione spermatis in uiro.
Et iste ordo patuit a principio libri
usq̄ ad finē. Postea excusat se si alii
quid diminute & non integre dix-
erit &c. Ultimo dicit concludendo
Istis igitur intellectis imponamus
nostris dictis finem & grates redda-
mus deo qui illuminauit nostrum
intellectum præ ceteris hominibus
qui nunq̄ scriuerūt talia: & cetera.

FINIS

Impressum Venetiis per Io. Aluifi-
um de Varisio anno Domini No-
stri Iesu Christi. Mccccci. die. xvi. +
mēsis octubris. Registrum.
a b c d e f g Omnes sūt q̄terni

Signa menstruale mulieris J 4

Signo fecunditatis sine in matre sine in femina

Ad invicem recipere ad matre generandi g 4 g
puado amittitur feminis a 8 E

Tesaurus esse mulieribus n 1111 0

virge longitudo a 6 Δ

Ad concipiendum masculin g z Δ

unde semen in a. iii. Δ

Signa maris aut femine in gravidis m f z

consilium eorundem ad mare aut femina

concupiendum m. e. 6. 0

unde mostra in e. s. Capitulum quartum

colu[m]ba & creta

Delphinus in f. sinu europae

Uindicat²⁹ maris. hispania

Nea maris occidens in hispania

Accipiter et cetera maris in hispania

Lybia in affrica un. in lybia

Antheus in lybia

horni hoperidi in lybia

Elephanti in Mauritania

Asphaltus in india

Sals in sicilia

Alba in sicilia

De ferro c. 5.

Suffragines elephants no flecti in

germania ——— cruda animali ———

Res
2475

O. Trisla
con parda
lameda

